

Yang Isinulat Ni MATEO Natetenged Tung Ni Jesu-Cristo

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang nagsulat yang librung atia ti Mateo ang yay sasang pinilik ni Jesu-Cristo ang para mangerengan tung anya bilang sasang apustul na (9:9-13). Yang sinikad na enged ang nagsulat ay gustu nang magpaingmatuud tung mga masigkanasyun nang mga Judio ang ti Jesus talagang ya ra ka man yang paganingen ang Cristo ang ya ra kang lagi ay nagaelatan nira, bilang yang Mananapnay ang pinilik yang Dios ang maggaraemen. Purisu muya-muyang nagasambit na yang nagkaraula atiang tukaw pang mga panimpu ang luwus dang nagkamatuuran tung ni Jesus, bilang sasang pruibang masanag ang tanya ka man yang Mananapnay.

Kung natetenged tung palaksu yang intirung librung naa, bistu yang planu ni Mateong nagsulat. Ay may lima nga bulusan ang pulus ilem natetenged tung ipinagtulduk ni Jesus tung mga taung nagapangugyatan na may tung mga taung namagpamati pa ka ilem tung anya. Ya ra taa yang lima nga bulusan ang atia:

- (1) Kapitulo 5–7 Yang Ipinagtulduk Ni Jesus Tung Mga Taung
Nagapangugyatan Na Duun Tung Sasang Napabukatud
- (2) Kapitulo 10 Yang Mga Bitalang Ipinabalun Ni Jesus Tung Mga
Nagapangugyatan Nang Sam Puluk May Durua Baklu Tuwulay
Nang Mamagparakawutun
- (3) Kapitulo 13 Yang Mga Pananglit Ang Ipinagngel Ni Jesus Tung
Mga Nagapangugyatan Na Natetenged Tung Palaksu Yang
Paggaraemen Yang Dios Tung Mga Tau Ang Baklu
- (4) Kapitulo 18 Yang Ipinagtulduk Ni Jesus Tung Mga Nagapangugyatan Na
Natetenged Tung Pagpurutulan Nira
- (5) Kapitulo 24–25 Yang Ipinagpasanag Ni Jesus Natetenged Tung
Magkarainabu Tung Uri

Kung natetenged tung mga kapitulu tung mga ela-elaan yang mga binulus ang atiang lima, yang nagadapatan yang kadaklan ya ra yang mga pagurubraen ni Ginuung Jesus sapayan pa tiang kapitulu 1 may 2. Ay yang kamtangan nira sigun tung pagingtau na.

Yang Kamtangan Yang Sulat Ang Binulus-bulus

Kapitulu 1–2 Yang Listaan Yang Mga Kinaampu Ni Jesu-Cristo Ig Natetenged Tung Pagkapangana Tung Anya

3:1-12 Natetenged Tung Pagurubraen Ni Juan Ang Manigbenyag

3:13–4:11 Natetenged Tung Pagpabenyag Ni Jesus Ig Tung Pagtagam Ta Tuksu Ni Satanas Tung Anya

4:12-18 Natetenged Tung Nagkarabuat Ni Jesus Asta Yang Ipinagtulduk Na Duun Tung Parti Galilea

Kapitulu 19–20 Natetenged Tung Nagkarabuat Ni Jesus Asta Yang Ipinagtulduk Na Duun Tung Parti Judea

Kapitulu 21–27 Natetenged Tung Nagkarainabu Duun Tung Jerusalem Tung Seled San Linggu Ang Asta Ilinansang Da Ti Jesus Tung Krus Ang Pagkatapus Ipinalgud Da Tung Sasang Leyang

Kapitulu 28 Natetenged Tung Pagkabui Si Kang Uman Ni Jesus Pati Tung Pagpailala Na Tung Mga Taung Pinangugyatan Na Ra Ang Asta Tung Ultimung Itinuwul Na Tung Nira

---

Yang Listaan Yang Mga Kinaampu Ni Jesu-Cristo (1:1-17)

Lucas 3:23-38

1 ¹Ya ra taa yang listaan yang mga kinaampu ni Jesu-Cristo. Tanya sasang kanubli ni Adi David^a ig sasa kang kanubli ni Abraham^b.
^{2-6a}Magimpisa tung ni Abraham ang asta ra tung ni Adi David sam puluk may epat ang esleb yang mga kinaampu ni Jesu-Cristo:

1. Ti Abraham
2. Ti Isaac
3. Ti Jacob ang yay tatay na Judang magpurutul^c
4. Ti Juda ang yay tatay ni Fares duruang magkampi ni Zara ang yay ipinangana ni Tamar
5. Ti Fares
6. Ti Esrom
7. Ti Aram
8. Ti Aminadab
9. Ti Naason

---

^a **1:1a** Ti Adi David yay sasang ading bantug tung nasyun ang Israel atiang tukaw. Yay pinangakuan yang Dios ang yang paggaraemen ang pinagtukud na yay dumayun ang asta tung sampa ekel tung mga kanubli nang magsurubli-subli tung anya, kapin da engaged tung uring kanubli na ang ya ra ka man ti Jesus. ^b **1:1b** Ti Abraham yay pinamuaran engaged yang nasyun ang Israel. ^c **1:2-6a** Yang mga ana ni Jacob ang atiang sam puluk may durua nga laliian, yay namamuad tung nasyun ang Israel ang may sam puluk ka may durua nga palaanaan. Ti Juda yay inula ni tatay na ang ya ray mamuad tung mga adi yang nasyun nirang Israel (Genesis 49:10).

10. Ti Salmon
11. Ti Boaz ang yay ipinangana ni Rahab
12. Ti Obed ang yay ipinangana ni Ruth
13. Ti Jesse
14. Ti Adi David

^{6b-11} Magimpisa tung ni Adi David ang asta tung uras ang atiating pinamiag da yang mga masigka Israel tang kadaklan ang pinangkelaan duun tung Babilonia, sam puluk si may epat ang esleb yang mga kinaampu ni Jesu-Cristo:

1. Ti Adi David
2. Ti Adi Solomon ang yay ipinangana yang sasang baway ang ya ra rin ay dating kasawa ni Urias
3. Ti Adi Roboam
4. Ti Adi Abias
5. Ti Adi Asa
6. Ti Adi Josafat
7. Ti Adi Joram
8. Ti Adi Ozias
9. Ti Adi Jotam
10. Ti Adi Acaz
11. Ti Adi Ezequias
12. Ti Adi Manases
13. Ti Adi Amon^d

14. Ti Adi Josias ang yay apu na Adi Jeconias^e ang magpurutul. Natuun tung pagaradien ni Adi Jeconias ang yang mga masigka Israel tang kadaklan pinamiag dang pinangkelaan duun tung Babilonia.

¹²⁻¹⁶ Magimpisa tung uras ang atiating pangkel tung nira ang asta tung pagkapangana tung ni Jesus, sam puluk si may epat ang esleb yang mga kinaampu ni Jesu-Cristo:

1. Ti Adi Jeconias
2. Ti Salatiel
3. Ti Zorobabel
4. Ti Abiud
5. Ti Eliakim
6. Ti Azor
7. Ti Sadoc
8. Ti Aquim
9. Ti Eliud
10. Ti Eleazar

---

^d **1:6b-11a** Tung dumang mga kupia ti Amos yang aran na. ^e **1:6b-11b** Yang dumang aran na ti Jehoiakin.

11. Ti Matan

12. Ti Jacob

13. Ti Jose ang kasawa ni Maria ang yay nangana tung ni Jesus

14. Ti Jesus ang ya ra ka man yang paganingen ang Cristo, bilang yang Mananapnay ang pinangakuan yang Dios.

¹⁷Kapurisu magimpisa pa tung ni Abraham ang asta ra tung ni Adi David, may sam puluk da may epat ang esleb yang mga kinaampu ni Jesu-Cristo, ig magimpisa pa tung ni Adi David ang asta tung uras ang atiang pangkel tung mga masigka Israel tang kadaklan duun tung Babilonia, may sam puluk si ka may epat ang esleb ig magimpisa pa tung uras ang atiang pagpaalak tung nira duun tung Babilonia ang asta ra ilem tung pagkapangana tung paganingen ang Cristo, sam puluk si ka may epat ang esleb.

Natetenged Tung Pagkapangana Tung Ni Jesu-Cristo (1:18-25)

Lucas 2:1-7

¹⁸Maning taa yang nainabu tung pagingtau ni Jesu-Cristo. Atiang pagbinalay pa ilem ti Jose may ti Mariang yay maging nanay na, baklu nagkakasawaan, nasapuan da ang ti Maria pala pagmatung da. Ugaring yang pagmaratungun na belagan ang ya nga tengdanay ta tau, kung indi, natetenged ilem tung kagaeman yang Espiritu Santo. ¹⁹Simanyan ti Joseng naang binalay na, kumus luyut dang luyut pagbuat yang magkatama ang usuy tung mga katuwulan, dapat da rin ang magpaintindi tung mga usgadu. Ingkasu ilem anday gustu nang pakaeyakan yang binalay na. Purisu anday dumung kinawut yang isip na, pakiblagan na ra ilem tung sikritu. ²⁰Simanyan atiang nagapainu-inuan na ta mupia kung ya pa agaring tumanen na yang planu nang atia, may sasang angil ang tinuwul yang Dios ang ya ray nagpaita tung anya tung talakinepen na. Maganing tung anya, “Jose, yawang sasang kanubli ni Adi David, india ra magpaduaduang magpadayun ang mangasawa tung ni Maria, ay nagmatung da tanya natetenged ilem tung kagaeman yang Espiritu Santo. ²¹Kung mangana ra nganing, yang ipangana na sasang lalii ang ya ray paaranan mu tung ni Jesus kipurki ya ray magpaluas tung mga masigkanasyun na tung pagpakirepen nira tung pagpakasalak nira,” maganing.

²²Taa numanyan yang tanan ang atia nagkamaningan da ka man ugud asan da magkamatuud yang sasang ipinaula yang Dios tung sasang manigpalatay yang bitala na atiang tukaw ang maganing,

²³“May sasang daralang magmatung ang andang pisan ay laliing masaplid tung anya. Yang ipangana na lalii ang ya ray guuyan tung ni Emmanuel,” maganing.

Yang linegdangan yang aran nang atia ya taa: yang Dios pagpakiunung da tung yaten ang mga tau.

²⁴Taa numanyan atiang pagkapuaw ni Jose, tinuman na ra yang ibinitala tung anya yang angil ang atiang tinuwul yang Dios. Dinayunan na rang pinangasawa ti Maria. ²⁵Ugaring indi ra kanay nagpakidalan tung ni kasawa na ang asta ra ilem kinawut yang pagkapangana na tung ana nang lalii. Pagkapangana na ra tung anya, ya ray pinaaranan ni Jose tung ni Jesus.

Yang Pagdarayawen Tung Ni Jesus Yang Mga Manigpintu (2:1-12)

2 ¹Taa numanyan ti Jesus duun da ipanganaay tung lansangan ang Betlehem tung sinakepan yang Judea. Natuun tung paggaraemen ni Adi Herodes. Pagkatapus tung pira pang bulan, may namagkawut dang mga tau duun tung Jerusalem ang mga manigpintu tung mga sinyalis yang mga dumakel. Yang banwang pinanliitan nira ampir duun tung mururaan. ²Pagkawut nira, dayun dang namanalimaan-talimaan tung mga tau ang maganing, “Ay ra kaya ipanganaay yang sasang mula ang yay maggaraemen tung numyung mga Judio? Ay naita ra yamen yang sasang dumakel ang tuminla ampir duun tung mururaan ang ya ray sinyalis ang dineep yamen ang tanya ipinangana ra. Purisu ya ra ka man taang inangay yamen taa ang para magluurami tung katalungaan na,” maganing. ³Numanyan pagkagngel ni Adi Herodes yang balita natetenged tung itinalimaan yang mga manigpintu atia, ya ray pinagliwagan ta mupia yang isip na pati yang mga isip yang dakeleng mga tau duun tung Jerusalem. ⁴Purisu pinagpaguuyan na yang tanan ang mga paring arabubwat ta katengdanan tung nasyun ang Israel pati mga sagad tung pinanubli tung mga kinaampu. Tung pagkasagpun nira, dayun na rang tinalimaan ang maganing, “Tung nagkaraula yang mga manigula ming tukaw, ay pa unung banwaay ipanganaay yang paganingen ang Cristo?” agaaning. ⁵Maganing tanirang namagtimaales, “Duun unu ipanganaay tung Betlehem tung sinakepan yang Judea. Ay maning taa yang bitala yang Dios ang ipinasulat na tung sasang manigula yamen:

⁶“Yang lansangan ang Betlehem duun tung sinakepan yang Judea, maskin gesyeng lansangan ka man kung ikumpalar pa tung kadaklan, piru ya pay telengan ta abwat natetenged duun manliit yang sasang magmangulu tung mga tauanung mga Israel,’ maganing^f.”

⁷Pagkagngel ni Adi Herodes tia, dayun dang nagpaguuy tung mga bisitang atiang mga manigpintu ang para magkeresen tanira ang tanira tanira ra ilem. Atiang pagkeresen nira, pinasadsaran na ta mupia tung nira kung sanu pa enged yang primirung pagtela yang dumakel

^f 2:6 Mikas 5:2

ang atiang naita nira. ⁸Pagkaintindi na, dayun na rang ipinaangay tanira duun tung Betlehem ang pinaganing, “Paawatan mi enged ang sagyapen yang mulang atii kung ay ra. Ugaring kung masagyapan mi ra nganing, magpakdekamu ka taa tung yeen ugud pati yuu mangayaw ra ka duun tung anyang magluud tung katalungaan na,” agaaning. ⁹⁻¹⁰Pagkagngel nira yang inaning yang Adi, dayun dang namagliit. Numanyan tung pagparanawen nira, duun si ka tuminla yang dumakel ang atiang naita nira atiang primirung pagtela na duun tung banwa nira ampir tung mururaan. Pagkatingara nira, pinangampayan da ta kasadyaan nirang duru. Ya ra ka man ay pinasikaran nira ang asta napatagbu ra tung pagtiniran yang mula. ¹¹Numanyan pagpakled nira tung balay, naita ra nira yang mula durua ni Mariang nanay na. Pagkatapus dayun dang namansiluud tung katalungaan yang mula. Pagkatapus pagabri nira yang mga bebtangan nira, ipinampalua ra nirang irinigalu tung anya yang mga bulawan may yang duruang klasi ta paamut ang mga mamaalen ang yang sam bilug magkaanggid-anggid tung kamangyan ang yang sam bilug ka ya ray paganingen nirang mira. ¹²Taa numanyan pinagpaamanan yang Dios tung talakinepen nira ang indi ra tanira mamagbalik tung ni Adi Herodes. Purisu tung pagulik nira tung banwa nira, aparti rang dalanay yang pinanawan nira.

Yang Pagpalibri Na Jose Duun Tung Egipto (2:13-15)

¹³Taa numanyan atiang namagliit da yang mga manigpitung atia, naa pala may angil si ang tinuwul yang Dios ang ya ray nagpaita tung ni Jose tung talakinepen na ang maganing, “Jose, bangun da! Eklan mu ra yang mulang magina ang palibriamu ra duun tung Egipto. Duunamu ra kanay magtinir mintras indi pag kawutun yang uras ang ipagpaskeu tung nuyu. Ay yang mula talagang ipasagyap da ni Adi Herodes ugud ipaimatay na,” maganing. ¹⁴Purisu anday duma, pagbangun ni Jose, dayun na rang ingkelan yang mulang magina ang namagliit dang lagi atiang lawiing atii ang para mamagdistinu ra duun tung Egipto. ¹⁵Pagkawut nira duun, duun da kanay namagtinir ang asta napatay ra ilem ti Adi Herodes. Nagkamaningan da ta maning tia ugud asan da magkamatuud yang sasang ipinaula yang Dios tung sasang manigpalatay yang bitala na atiang tukaw ang maganing, “Guuyanu yang paganingenunang anaw ang magliit da duun tung Egipto,” maganing^g.

---

^g 2:15 Duun ngaeklay ni Mateo tung Oseas 11:1. Atii kanay, yang nasyun ang Israel, ya ray paganingen yang Dios ang ana na. Tung pagingtau ni Jesu-Cristo, ya ra kay paganingen nang ana na

**Natetenged Tung Pagpaimatay Ni Adi Herodes Tung
Mga Mamulang Gegesyeng Mga Lalii (2:16-18)**

¹⁶Ibaliku ra kanay tung ni Adi Herodes atiang indi ra binalikan yang mga manigpintu^h. Pagkaintindi na ang tanya pala linuku ra ilem nira, duru rang kasisilagen na. Anday dumang binuat na, nagkalalangan da ang pangimatayen da ilem yang tanan ang mga mamulang mga lalii duun tung Betlehem pati tung intirung paliwut na ang kumpurming duruang takun yang idad nira ang asta paranek. Ay inusuy na ra ilem yang pinasadsaran na tung mga manigpitung atia kung sanu pa engaged tuminlang primiru yang dumakel. ¹⁷Duun da nagkamatuud yang sasang ibinitala ni Jeremias ang yay sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw ang maganing,

¹⁸“May tinangit dang nagagngel duun tung lansangan ang Rama. May pamagtarangiten dang pamagurulimengmengen. Kuari nagbangun da ti dipunta Raquelⁱ ang pagpakigtangit da ka natetenged tung mga kanubli na. Indi ra ka engaged magpalinga-linga tia, ay anda ra tanira,” agaaning^j.

**Yang Pagbalik Na Jose Tung Bawanwaan Nirang Israel
Ang Duun Namanliit Tung Egipto (2:19-23)**

¹⁹Taa numanyan, atiang napatay ra ti Adi Herodes, yang angil ang atiang nagpaaman tung ni Joseng magpalibri, ya si ay tinuwul yang Dios ang magpaita tung anya tung talakinepen na duun tung Egipto. ²⁰Maganing tung anya, “Jose, bangun da! Eklan mu ra yang mulang magina ang mulikamu ra duun tung bawanwaan ming Israel, ay patay ra yang nagbalak ang magpaimatay ra rin tung mula,” agaaning. ²¹Purisu anday дума, pagbangun ni Jose, dayun na rang ingkelan yang mulang magina ang nansiulik da ka man duun tung bawanwaan nirang Israel. ²²Piru atiang nabalitaan na ra ang ti Arquelao ya ray nagsubli tung pagkaadi ni tatay nang ti dipuntu Adi Herodes duun tung sinakepan yang Judea, inleran dang magistar duun. Numanyan dayun sing pinapanalakinep ang umang yang Dios ang pinaske kung unu pay dapat ang buaten na. Purisu dayun dang laging nagliit ang minangay duun tung sinakepan yang Galilea. ²³Duun da nagtinir tung sasang lansangan ang magguguuyan ang Nazaret. Nagkamaningan da ta maning tia ugud asan da magkamatuud yang sasang naula yang mga manigpalatay yang

---

^h 2:16 Balikan mu yang 2:12.   ⁱ 2:18a Ti Raquel yay kasawa ni Jacob ang yay namuad tung nasuyun ang Israel. Sinambit ni Mateo yang aran na taa ay binuat nang midyu tung sasang pangerengan tung may mga anang napatayan ig kinaampu ka yang mga mamulang atiang ipinampimatay.   ^j 2:18b Jeremias 31:15

bitala yang Dios atiang tukaw natetenged tung paganingen ang Cristo ang tanya unu maging taga Nazaret^k.

**Natetenged Tung Bitalang Nagipagpakawut Ni Juan Ang Manigbenyag
Tung Mga Tau (3:1-12)**

Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-18; Juan 1:19-28

3 ¹⁻²Taa numanyan may pira rang takun baklu ra naglua ti Juan ang manigbenyag tung banwang palag-palag yang tau na duun tung sinakepan yang Judea. Duun da nagparakawutun tung mga tau ang maganing, “Manlignaamu ra tung mga kasalanan mi, ay kinawut da yang uras ang ipagpundar yang Dios yang paggaraemen nang baklu tung yaten,” maganing. ³Ay ti Juan ang naa ya ra yang ipinaula yang Dios tung ni Isaias ang tukaw ang maganing,

“May sasang taung magparakawutun tung mga tau duun tung banwang kapas ta maning taa: ‘Katulad ka tung pagsirimpanen tung sasang dalan ang panawan ta sasang Adi ang yag tadlengay, kaministiran kang simpanen mi ra ka ta mupiang tadlengen yang mga kinaisipan mi ang para magpauyunamu ra tung ni Ginuu tang magkakawut da,’ maganing^l.”

⁴Ti Juan ang naa yang awel na^m balaywu ta paganingen ang kamilyu ang inubra tung tiral. Yang akes na ulit ta sasang ayep. Yang pamangan na apan ang maglutukun may lanaw.

⁵Taa numanyan yang mga tau sigi-siging pamagarangayan duun tung ni Juan. May mga taga Jerusalem, may mga taga maskin ay pang lugaray tung sinakepan yang Judea, may mga taga subang atiang paganingen ang Jordan ang magtirimbang tung tindak may tindak. ⁶Numanyan kumpurming tinu pay nangamin yang mga kasalanan na tung Dios, ya ra kay binenyagan na duun tung subang atia.

⁷Numanyan pagkaita ni Juan tung mga pamagmangulung nagaguuyan tung mga Pariseo may tung mga Saduseo ang duru rang pamansiangay tung anya ang para mampabenyag da ka rin, diritsyu rang pinaganing na ang, “Yang kaalimbawaan mi maningamu ra ilem tung mga iraw ang pamagpalibri tung kirib ang nagasiruk. Naa pala, pati yamu nagaisipamu ra kang magpalibri tung sintinsiang ipadangat yang Dios! ⁸Kaministiran bakluamu ra nga benyagayu kung may pruibang ipinaita mi tung mga ubra-ubra mi ang talagang nanlignaamu ra ka man ang matuud

^k 2:23 Tung panimpung atii, kung tinu pay nagaguuyan ang taga Nazaret, ya ray naglamkuen ta kadaklan ang anday kuinta nang pagkatau ay taga Nazaret. Ikumpalar tu tung Juan 1:46. ^l 3:3 Isaias 40:3 ^m 3:4 Yang pagarawelen ni Juan ta maning tia nagkapariu tung pagarawelen ni Elias ang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw. Bilang naginatuyay tanirang durua, ay ti Juan ya ray nanubli tung katengdanan ni Elias. Duun da nga basaay mu tung Mateo 17:10-13.

tung mga kasalanan mi. ⁹Indiamu ra ka maglaum ang kumus yamu mga kanubli ni Abraham, indiamu siguru sakpen yang sintinsia nang atia. Uay, maski yang mga batung atia, iugtulu tung numyu, sarangan ang papagingtauen yang Dios ang para buaten nang mga kanubli ni Abraham. ¹⁰Yang sintinsia nang atia, maski nganing simanyan, yang kaalimbawaan na maning pa tung sasang parakul ang nabiwat dang ipatpa ra ilem tung kapungul yang sasang ayu. Kumpurming unu pang ayuay ang belagan matinlu yang burak na, ya ray pelaren ang sirukun tung apuy. ¹¹Tung bagay may katengdananu ka man ang magpamenyag tung numyu taa tung wai ang naa ang para asan da nga papruibaay mi ang nanlignaamu ra ka man ang matuud tung mga kasalanan mi. Piru may sasang taung nagauri pa tung yeen ang mas abwat ta katengdanan tung yeen, ang basin nganing tung pamitbit da ilem yang sandalyas naⁿ, indiaw pa ka enged magkabagay. Yang anyang katengdanan maning pa tung magberenyagen ka tung numyu ekel tung pagpatinir na tung numyu yang Espiritu Santo u kung indi, apuy ra yang gamiten na. ¹²Yang kaalimbawaan na maning pa tung sasang taung pagekel ta linung magkaap yang paray ang gineyek na. Yang timlat ya ray ipabtang na tung tambuwu na. Piru yang kaap ya ray sirukun na tung apuy ang anda enged ay kapugdaw-pugdawan na,” agaaning duun ti Juan.

Yang Pagpabenyag Ni Jesus Tung Ni Juan (3:13-17)

Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22

¹³Taa numanyan, ti Jesus nagliit da tung Galilea ang minangay duun tung ni Juan ugud magpabenyag da ka tung anya duun tung subang atiang paganingen ang Jordan^o. ¹⁴Piru tung pagkawut na tung ni Juan, tinagaman da rin ni Juan ang sambengen. Maganing tung anya, “Abaa yuuy may kaministiranung magpabenyag tung nuyu, piru yawa pa pala ay magpabenyag tung yeen?” agaaning. ¹⁵Maganing ti Jesus ang minles, “Kung tung bagay, Juan, tama ka rin tiang nuyu. Piru simanyan ang mga uras ang naa, kaministiran ang magpauyuna ra ilem tung yeen. Ay tung maning tia, matuman ta ra yang kumpurming unu pay nagipatuman yang Dios tung yaten,” agaaning. Atii baklu pa nagpauyun ti Juan ang nagbenyag tung anya. ¹⁶Atiing nagpabenyag da ti Jesus, dayun dang nagpatakas. Pagkatakas na, ya ray natingara na yang langit ang gulpi ra ilem ang nagabri tung tagbu na ang pagkatapus ya ray naita na yang

ⁿ 3:11 Yay ubra ta sasang kirepen atii kanay duun tung banwa nira.   ^o 3:13 Yang ipagpabenyag na, yang ilyag nang ianing, simpan da tanyang magimpisa yang pagurubraen nang ipiniar yang Dios tung anya. Indi ta laumun ang tanya may kasalanan ang dapat nang panlignaan, kipurki tanya, andang pisan ay kasalanan na may gesye. Indi ta ka laumun ang yay sasang mulidung ibinutwan na ang para pausuyan ta. Teed ilem tung anya yang nagadapatan na.

Espiritu Santong napapariu ra tung kuari kalapati ang paparanek da ang asta nangapun da tung anya. ¹⁷Pagkatapus may busis ang liit tung langit ang maganing, “Atia ra yang paganingenung anaw ang nagapabuyukanu ta gegmaw ay ya ra kang lagi ay nagauyunanu ta mupia,” maganing.

**Ti Jesus Nagatagaman Ta Tuksu Ni Satanas Ang Para Magpanadili Ra
(4:1-11)**

Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13

4 ¹Taa numanyan ti Jesus minanguluan da yang Espiritu Santong pinapanaw duun tung banwang kapas ugud duun da kanay tagamay ni Satanas ta tuksu. ²Numanyan tung seled epat ang puluk ang kaldaw, lawiig kaldaw, namlek da tung pagparanganen na ang para mabilug na yang isip na tung pagirintindien na tung Dios. Purisu yang pinakawut na nasuwuk da. ³Atii, pinalengtan da yang kanunuksu ang inaning, “Kung matuud ang yawa ka man yang paganingen ang Ana yang Dios, abir, lalangan mu ra yang mga batung atiang mamagyardi rang tinapay,” maganing. ⁴Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Aa, indiw, kipurki may sasang bitala yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang belagan ilem unu pamangan ay impurtaen yang sasang tau ang para tung ikalayun na, kung indi, yang mas pa unung impurtaen na ya ra unu yang kumpurming unu pay bitala ang nagianing yang Dios,” agaaning^p.

⁵Pagkatapus tia, ti Jesus ingkelan da ni Satanas duun tung Jerusalem ang yay paganingen ta mga tau ang siudad ang sagradu. Duun eklay na tung sagpaw enged yang pagtuuan tung Dios ang atiang pinakalusu.

⁶Maganing si tung anya, “Kung matuud ang yawa ka man yang paganingen ang Ana yang Dios, abir, pabugsua ra asan. Tatal may sasang bitala tung kasulatan ang patuwulana ra unu yang Dios tung mga angil nang pabantayan. Sarepena ra ka unu nira ugud indi ra ka matigbak yang kakay mung tempa tung kabatuan,” agaaning^q. ⁷Maganing ti Jesus ang nagtimalas, “Ee, tama ka rin yang inulit mung atia, piru may dumang bitala tung kasulatan ang dapat unu indiw magtagam ta ingawus tung ni Yawi ang ya unu ay Dios ang may kalalangan tung yeen,” agaaning^r.

⁸Utru si, dayun dang ingkelan ni Satanas duun tung bukid ang durug abwat. Ipinaita na tung anya yang tanan ang inadian tung bilug ang kaliwutan pati yang katitinlu nira. ⁹Maganing tung anya, “Yang tanan ang atii luwus ang ipakdulu tung nuyu basta magluura ra ilem taa tung yeen ang magtuu,” agaaning. ¹⁰Dayun da kang binalasan ni Jesus ang inaning, “Paawiga ra ilem taa, Satanas, kipurki may bitala tung kasulatan

---

^p 4:4 Yang inulit ni Jesus ingkelan na tung Deuteronomio 8:3. ^q 4:6 Yang inulit ni Satanas ingkelan na tung Mga Karantaen 91:11-12. ^r 4:7 Yang inulit ni Jesus ingkelan na tung Deuteronomio 6:16.

ang anda unu ay dumang luuranung tuuan, kung indi, ultimu ilem ti Yawi ang yay Dios ang may kalalangan tung yeen,” agaaning^s.

¹¹Pagkatapus tia, dayun dang nagliit ti Satanas tung anya. Pagliit na, asan da namansilput yang mga angil ang namagasikasu tung mga kaministiran ni Jesus.

Nagaimpisaan Da Ni Jesus Yang Pagurubraen Na Duun Tung Galilea (4:12-17)

Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15

¹²Taa numanyan atiang pagkabalita ni Jesus ang ti Juan ang manigbenyag dineep dang ipinakalabus, dayun dang nagliit ang nanganing duun tung sinakepan yang Galilea. ¹³Pagkawut na duun tung lansangan ang Nazaret, indi nagpakeen duun, kung indi, tung pagtaklib yang pira pang kaldaw, nagpadayun da yang pagparanawen na ang para duun da magdistinu tung lansangan ang Capernaum ugud duun da kanay magistar. Yang lansangan ang atia nabtang tung binit yang awuyuk ig lugud ka tung banwang ipinagparti-parti atiang tukaw tung mga kanubli ni Zabulon may ni Neftali^t. ¹⁴Nagkamaningan da ta maning tia ugud asan da magkamatuud yang sasang ipinaula yang Dios ang tukaw tung ni Isaias ang sasang manigpalatay na ang maganing,

¹⁵⁻¹⁶“Yang mga taung pamagistar duun tung banwang ipinagparti-parti atiang tukaw tung mga kanubli ni Zabulon may ni Neftali ampir duun tung awuyuk pati duun tung duwali yang subang Jordan, asta duun tung Galilea ang yay nagaistaran yang mga taung belagan mga Israel, maskin nagakiklepan ka man yang mga kinaisipan nira, piru may maita nirang maning pa tung sasang kaas ang durug sadlaw. Maskin alalawid ka man tanira tung Dios ang maning pa tung patay tung pagterelengen na, piru magkaratingkalan da ka enged yang sadlaw yang maning pa tung kaas ang atia,” maganing^u.

¹⁷Taa numanyan, magimpisa pa tung pagpakalabus tung ni Juan, ti Jesus ya si kay nagparakawutun tung mga tau ang maning taa: “Manlignaamu ra tung mga kasalahan mi, ay kinawut da yang uras ang ipagpundar yang Dios yang paggaremen nang baklu tung numyu,” maganing.

Yang Pagimbitar Ni Jesus Tung Epat Ang Mga Manigian Ang Para

Mamagpaugyat Da Tung Anya (4:18-22)

Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11

¹⁸Taa numanyan atiang pagbakay ni Jesus tung awuyuk ang atiang lugud tung sinakepan yang Galilea, naita na ti Simon duruang magari

---

^s 4:10 Yang inulit ni Jesus ingkelan na tung Deuteronomio 6:13. ^t 4:13 Ti Zabulon may ti Neftali yay mga ana ni Jacob ang pinamuaran ta salegsang palaana yang mga kanubli nira. Tung timpu ni Josue, ipinagparti na tung mga kanubli nira yang tanek nirang sadili duun tung banwang atiang nasambit ni Mateo. ^u 4:15-16 Isaias 9:1-2

ni Andres ang pamanlaman ta ian ay tanira mga manigian. ¹⁹Maganing ti Jesus tung nira, “Magpakignunutamu ra tung yeen ang magpaugyat. Dati-rati yang magaeklan mi ian. Piru numanyan ugwatanamu ra ka yeen kung ay pa agaring maeklan mi yang mga kinaisipan yang mga tau ang basi pa ra ilet malelyag da kang magpaugyat tung yeen,” agaaning. ²⁰Numanyan lagi-laging binutwanan da nira yang mga laman nira ang namagpakignunut tung anya.

²¹Numanyan matukaw-tukaw tanira na Jesus ta gesye, naita na ti Santiago duruang magari ni Juan ang yay mga ana ni Zebedeo. Asan tanira tung balangay nirang pamageet yang mga laman nira, kasiraan da ka tanira ni tatay nira. Pagkaita ni Jesus tung nirang durua, dayun na rang inimitar ang mamagpakignunut da tung anyang mamagpaugyat. ²²Atii, lagi-laging binutwanan da nira yang balangay nira may ti tatay nira ang namagpakignunut da ka tung anya.

**Yang Pagliliwutun Ni Jesus Tung Intirung Sinakepan Yang Galilea
(4:23-25)**

Lucas 6:17-19

²³Taa numanyan nagliliwutun da ti Jesus tung intirung sinakepan yang Galilea. Nagintra ra pagturuldukanen tung mga tau ang kada mamagsaragpun-sagpun tung nira nirang mga pagsaragpunan. Nagparakawutun da dayun tung nira yang sasang matinlung balita ang yang Dios magimpisa rang magtukud yang paggaraemen nang baklu tung mga tau. Pati yang mga taung may mga laru nira, pinampamaayen na ra ka, maskin unu pang laruay. ²⁴Purisu nagsarambung da yang balita tung intirung banwang atii ang asta duun tung sinakepan yang Siria^v. Anday dumang dinangat na, duru-durung mga taung ipinagpadangep da tung anyang sari-sari ra ilet yang nagasinti nirang mga masiit. Yang duma magsisiitan da ta duru, yang duma magdimunyuen, yang duma may mga kere, yang duma pamamatay ra yang mga tinanguni nira. Numanyan tanirang tanan, luwus dang pinampamaayen na. ²⁵Purisu buntun dang pisan yang mga taung namagpakignunut da tung anya. May asan dang mga taga Galilea, may asan da kang mga taga Sampuluk NGa Lansanganan, may asan da kang mga taga siudad ang Jerusalem, may asan da kang mga taga Judea, may asan da kang mga taga duwali yang subang Jordan.

**Yang Nagipagtulduk Ni Jesus Tung Mga Tau
Duun Tung Napabukatud (5:1-7:29)**

5 ¹Numanyan pagkaita ni Jesus tung mga taung atiang buntun, napatungul da ta gesye tung napabukatud ang kuminarung ay

^v 4:24 Yang banwang Siria, katambi yang Galilea.

magturuldukanen da tung nira. Tung pagkarung na, dayun dang pinalengtan yang mga taung atiang pamagpaugyat da kang lagi tung anya. ²Numanyan nagimpisa rang nagturuldukanen tung nira ang maning taa:

Natetenged Tung Matuud Ang Ikasadya Ta Sasang Tau (5:3-12)

Lucas 6:20-23

³“Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung kumpurming nakapasan dang pisan ta magtaligan nira tung mga sadili nira! Ay yang nagikatinlu na asan, laket da tanira tung mga taung pamagpagaem tung Dios.

⁴Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung kumpurming pagsugat tung mga kasalanan nira ang asta nagipanangit da ilem nira. Ay kipurki yang nagikatinlu na asan, taniray linga-lingaen da yang Dios.

⁵Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung kumpurming mapinagparanek. Ay kipurki yang nagikatinlu na asan, taniray pakinawangen yang Dios tung kaayenan ang pinangakuan na tung mga tauan na^w.

⁶Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung indi ra temegka kung indi ra tumanen nira yang magkatama tung pagterelengen yang Dios ang maning pa tung sasang taung puirti ra yang kasusubkun na ubin pagsinti ra ta puirting kakanalen na. Ay kipurki yang nagikatinlu na asan, taniray papsawen yang Dios tung nagalelyagan nirang atia.

⁷Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung kumpurming mainildawen tung mga masigkatau nira. Ay kipurki yang nagikatinlu na asan, tanira ra kay ildawan yang Dios.

⁸Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung kumpurming bilug yang mga isip nira tung Dios ang anday dumang pagasikad nira, kung indi, ya ra ilem yang kalelyagan na. Ay kipurki yang nagikatinlu na asan, taniray maita tung anya tung uri.

⁹Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung kumpurming matinawangen tung mga aruman nirang pagsuayan ang para maginulikay ra. Ay kipurki yang nagikatinlu na asan, taniray agkawigen da yang Dios ang mga ana na natetenged parariu tanira ta pagasikad.

¹⁰Teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan yang mga taung kumpurming nagapasaran ta padeeg-deeg natetenged tung pagburuaten nira yang magkatama! Ay kipurki yang nagikatinlu

^w 5:5 Tung bitalang Giniriego maning taa: “kipurki taniray manubli yang katanekan.”

na asan, laket da tanira tung mga taung pamagpagaem dang bugus tung Dios.

¹¹Pati yamu, teed mi tia agkatinlu yang nagabangan mi kung insultuenamu ra nganing ta duma natetenged tung pagtaraligen mi tung yeen ubin kung ya ra ka nganing ay ipandeeg-deeg nira tung numyu ubin kung ya ra ka nganing ay ipagpetel nira tung numyu ta sari-saring malalain ang pulus bukli.

¹²Purisu ya ray pagkalipayan mi enged ta mupia ay natetenged asan da nga pruibaaay ang may ibles ka man yang Dios tung numyung durung pisan agkadakul yang kantidad na ang ya ra kay nagibaratu na tung numyu duun tung langit. Kipurki pati nganing yang mga manigpalatay yang bitala nang tukaw, pinamuatan ka ta magkapariu ka tung buwuaten nirang atia tung numyu.

**Nagapananglitan Ni Jesus Yang Mga Tauan Na Tung Kasin May Kaas
(5:13-16)**

Lucas 14:34-35

¹³“Yang kaalimbawaan mi yamu maning pa tung kasin ang yay kaministiran ta tanan ang mga tau taa tung kaliwutan ang naa^x. Ugaring yang kasin kung alimbawa manlasay ra^y, anda ray rimidyung sarang mabuat ang para maulkan pa. Anday duma, kumus anda ray kuinta na, ibukbuk da ka ilem asan tung magliked-likeran ta mga tau.

¹⁴“Yang sam bilug pang kaalimbawaan mi, yamu maning pa tung sasang kaas ang pagpakdul ta masadlaw tung mga tau taa tung kaliwutan. Ay kung paniiranamu ta mga masigkatau mi, puidi ra kang mangatultul tung Dios ekel tung numyu. Katulad tung sasang lansangan ang napabukatud ang inding pisan mataluk yang sadlaw na, yang gustuu ang ya ra kay kaalimbawaan yang mga pagburuaten ming matitinlu.

¹⁵Aywa, tinu pay nagaintindian ming tau ang magsindi ta kaas ang pagkatapus ya rag sukluway na ta baay? Simpri asan ipabtangay na tung tapi-tapi ugud masadlawan da yang tanan ang mga tau tung balay.

¹⁶Purisu ta yamu, maning pa tung pasigaaken mi ra ta mupia yang mga kaas mi ugud kung maita ra nganing yang mga masigkatau mi yang pagburuaten ming matitinlu, ya ray dayawen nira tung Ama mi duun tung langit.

---

^x 5:13a Katulad ka tung kasin ang yay nagipagpasabur tung pamangan ig nagipagsuspindi ka tung pagkalubuk yang sera, gustu ni Jesus ang yang sistima nirang matinlu ya ra kay mawilian ta isip yang duma ig magsuspindi ka tung sistimang malain ang pagandar taa tung kaliwutan ang naa ang para maning pa tung indi ra ka malubuk ang pisan.

^y 5:13b Atii kanay duun tung banwa nira, yang kasin nira laket-laket da ta duma-rumang bagay. Pagkatapus kung magumidu ra nganing, matunaw ra yang kasin, piru yang mga kalaket na ya ray mabutwan ang yay durug kalasay.

Yang Inangay Ni Jesus Taa Ay Ugud Ipagpabunayag Na Kung Unu Pa Enged Ay Kapulutan Yang Mga Katuwulan Yang Dios (5:17-20)

¹⁷“Indiamu maglaum ang yuu may intinsionung magimbalidu tung mga katuwulan ang atiang ibinutwan ni Moises ubin tung ipinagpadapat yang pinanuwal yang Dios ang tukaw ang magpalatay yang bitala na. Kung indi, yang pagasikaru ang ya ray badbaranu ta maayen ugud asan da nga pakdulayu ta kantidad nirang magkatunung pisan tung pagirintindien yang Dios mismu ang yay nagpakdul^z. ¹⁸Kipurki iugtulu tung numyu yang kamatuuran, ang asta mapareng da ilem yang kalangitan may yang katanekan, kumpurming unu pay nasambit tung mga katuwulan ang atia, maskin sam parti ilem ang gesye, indi ra ka engaged magpurawas ang asta kawutun da ka engaged yang katuyuan na. ¹⁹Purisu kung tinu pay magbaliwala tung mga katuwulan ang naang ipagngelu tung numyu^a, maskin sam bilug ilem ang kalaum na belagan masyadung impurtanting tumanen, ang pagkatapus maning da tia yang nagitulduk na tung duma, yang taung atia, telengan da yang Dios ang belagan kang masyadung impurtanti kung ikumpalar pa tung kadaklan ang pamagpagaem tung anya. Piru kung tinu pay pagtuman ang pagkatapus ya ra kay nagitulduk na tung duma, asan da ta taung telengan yang Dios ta abwat tung mga taung pamagpagaem tung anya. ²⁰Aganingenamu ra yeen ta maning tia, ay kung yang pagurusuyun mi tung magkatama anday nagalandawan na tung pagurusuyun yang mga sagad may yang mga Pariseo^b ang asan da ilem ngaeklay nira tung pagpaita-ita ilem nira, tay puis, indiamu engaged malgud tung palaksu yang paggaraemen yang Dios.

Pagpasanag Ti Jesus Natetenged Tung Kasisilagen Yang Sasang Tau Ang Tung Pagterelengen Yang Dios Katimbang Nang Nangimatay Ra Tung Aruman Nang Nagasilagan Na (5:21-26)

²¹“Ipinaggel da tung numyu yang sasang katuwulan ang ipinagpadapat ni Moises tung mga kinaampu tang tukaw ang dapat unu

---

^z 5:17-20 Kaministiran ang ipagpabunayag na ta maayen ay natetenged yang pagirintindien yang Dios tung mga katuwulan nang atii aparti tung pagirintindien yang mga Pariseo pati mga sagad ang yay namanuldukan tung mga masigkanasyun nira atii kanay. ^a 5:19 Yang mga katuwulan ang atiang ipaggel na, ya ra yang magdarasun tung 5:21-48. Ugaring tung bitalang Giniriego indi mabilugan kung taklib da u kung anda pa. Purisu tung pagirintindien yang dumang mga sagad tung kasulatan, ya ra unu yang mga katuwulan ang atiang ibinutwan ni Moises ang sinambit ni Jesus tung 5:17. Purisu maning taa unu yang palaksu na: “tung mga katuwulan ang atii.” ^b 5:20 Atii kanay, yang pagpabtang yang mga Judio tung mga sagad may tung mga Pariseo taniray pinakamatandes ta pagurusuyun tung tanan. Purisu pagkaggel yang pamagpamati tung inaning ni Jesus ang atia, durug kadakul yang pagkabereng nira. Tung magdarasun pa taa tung 5, asan da nga bilugay ta kung ya pa agaring magtuman yang sasang tau yang kalelyagan yang Dios ang belagan tung paita-ita ilem, kung indi, tedek ang pisan tung pupusukun na.

indi ra tanira mangimatay ta masigkatau nira^c. Nagaskean mi ra ka ang kung tinu pay mangimatay tung masigkatau na, dapat eklan tung ustisia ang para masintinsiaan dang tumaran ta aksiun. ²²Piru ya ra taa yang yeen ang pagbaradbaren tung katuwulan ang atia. Kung tinu pay masilag^d tung aruman nang nunut ta pagdemet na, magkabagay ka rin ang patalungaen tung usgadu ang para masintinsiaan na ra^e. Kung tinu pay maginsultu tung aruman nang ya ra aganingay nang 'Yawang inutila rang taua,' magkabagay ka rin ang patalungaen tung mga usgadung pinakaabwat. Kung tinu pay magbuyayaw tung aruman nang ya ra agaaningay nang 'Kulang-kulanga kang laging pagkatau,' yang taung atia sintinsiaan yang Dios ang iplek duun tung impirnu ang andang pisan ay kapugdaw-pugdawan yang apuy na. ²³⁻²⁴Purisu kung alimbawa magpadasagamu ta sasang ayep duun tung midyu lamisaan ang atiang darasagan, ang pagkatapus mademdeman mi ra ang may sasang putul ming may nagasilagan na tung numyu natetenged tung sasang binuatan ming malain tung anya, yang buaten mi ya taa. Butwanan mi ra ilem yang ayep asan tung katalungaen yang darasagan ang pagkatapus antimanung sagyapen mi ra yang putul ming atia ang para maginintindiyamu rang maginulikay. Ya ra kanay tukawen mi, bakluamu ra magbalik ang magpadayun yang pagpadasag mi.

²⁵"Kung alimbawa nagaguyuranamu ra yang sasang taung para idangepamu ra anya tung ustisia natetenged tung utang ming indi mi pa nagabayaran, mas maayen pang magpakigkesenamu ra ta makali tung anya ang para magsunduanamu rang lagi mintras asanamu pa pagpanaw tung dalan. Ay kung indi mi buaten tia, muya papirdienamu ra ilem yang wis ang pagkatapus dayunamu rang anyang iintriga tung pulis ang para ipakalabusamu ra. ²⁶Iugtulu tung numyu, indiamu ra ka engaged malua ang asta mabayaran mi ra yang tanan ang nagipabayad yang wis tung numyu, maskin may nagaeped pang san sintabus da ilem^f.

Natetenged Tung Paglimbung Tung Kasawa (5:27-30)

²⁷"Ipinagngel da ka tung numyu ang may sasa kang katuwulan yang Dios ang ipinagpadapat ni Moises tung mga kinaampu tang tukaw ang

---

^c 5:21 Exodo 20:13; Deuteronomio 5:17   ^d 5:22a Matinlu kung ikumpalar ta tung nasambit tung Mateo 21:12-13; Marcos 3:1-6; Efeso 4:26.   ^e 5:22b Nagaskean ta ang taa tung kaliwutan ang naa, anday sintinsia ang sarang mapakdul tung sasang taung pagdemet pa ilem tung aruman nang ang anda pay nagainabu. Piru tung pagterelengen yang Dios, magkabagay ka engaged ang sintinsiaan ay kipurki belagan ilem yang mga ubra-ubra yang sasang tau ay intindien na, kung indi, kapin da engaged yang nagabtang tung pupusukun na.   ^f 5:26 Atieng tukaw pang mga panimpu, kung tinu pay may utang ang indi na pa nagabayaran, puiding ipakalabus da ilem yang nagpautang tung anyang asta mabayaran nang luwus.

dapat unu indi ra maglimbung tung mga kasawa nira^g. ²⁸Piru ya ra taa yang yeen ang pagirintindien tung katuwulan ang atia. Kumpurming tinu pay magteleng pa ilem tung dumang baway ang may gustu nang pakinawangan, katimbang nang linimbungan na ra ti kasawa na maskin tung pupusukun na pa ilem. ²⁹Purusu kung midyu yang pagteleng mi ya ray makanayan ta ipagpakasalak mi, sibaya maluut da asan yang mata mi tung panguntiel mi tung tuksung atia, tung magpanunut, indiamu ra enged. Kipurki maayen pang maplekanamu ra ta sam parti ilem tung tinanguni mi kay tung anda pay buin yang tinanguni mi ang duunamu ra iplekay tung impirnu. ³⁰Kung midyu may sasang buaten mi ang yang kalima ming tuu ya ray gamiten mi ang pagkatapus ya ray makanayan ta ipagpakasalak mi, sibaya mapungkulanamu ra asan ta panguntiel mi tung tuksu, tung magpanunut, indiamu ra enged. Kipurki maayen pang maplekanamu ra ta sam parti ilem tung tinanguni mi kay tung anda pay buin ang duunamu ra manampet tung impirnu.

Natetenged Tung Pagbelag Yang Magkasawa (5:31-32)

Mateo 19:3-9; Marcos 10:1-12; Lucas 16:18

³¹“Ipinagngel da ka tung numyu yang sasa si kang katuwulan yang Dios ang ipinagpapat ni Moises tung mga kinaampu tang tukaw ang yang sasa unung lalii, kung magpakiblag da tung kasawa na, baklu paliiten na, dapat unung pakdulan na ta kabakeran nang pagpailala ang nagbelag da tanirang magkasawa ig liwianu ra yang baway ang magpakasawa si tung duma^h. ³²Piru ya ra taa yang yeen ang pagirintindien tung bagay ang atia. Yang sasang lalii may rasun na ilem ang magpakiblag tung kasawa na kung talagang naglimbung dang matuud tung anya. Piru kung anda, ang pagkatapus belagan na ka enged ang asta pangasawaen si ta dumang lalii, katimbang nang asan da nga regsanay na yang kasawa nang maglimbung tung anya. Pati yang lalii kang sam bilug ang mangasawa tung baway ang atiang binlagan da yang dating kasawa na, katimbang na kang asan da ka nga sirungay na yang dating may kasawaⁱ.

---

^g 5:27 Exodo 20:14; Deuteronomio 5:18   ^h 5:31 Asan da nga basaay tung Deuteronomio 24:1. Atii kanay, tung kinaugalian yang mga Judio, sulaminti ilem yang lalii ay may pudir ang magpakiblag tung kasawa na. Yang baway anday pudir nang magbuat ta maning tia. Yang katuyuan yang kabakeran ang atia, belagan ang para asan da nga tabunay yang lalii yang binuat na tung kasawa na, kung indi, ang para ipagsuspindi tung lalii ang indi ra manigbak tung kasawa nang belagan na. Dispui pa, kung palampurun da nganing yang lalii yang kasawa na tung balay nira, simpri liwagan da yang baway tung pagpangabui na. Purisu dapat ang pabuatan na ta kabakeran na ang para ligal dang magpakasawa si tung dumang lalii. Tung maning tia, indi ra maalang-alang yang pagkabetang yang baway.   ⁱ 5:32 Yang ilyag nang ianing, tung pagterelengen yang Dios, yang ultimung may kasawa tung baway ang atia, ya pa ka enged yang dating nagpakiblag tung anya.

Natetenged Tung Panumpa (5:33-37)

³³“Utru si, ipinagnel da ka tung numyu yang sasang katuwulan yang Dios ang ipinagpadapat tung mga kinaampu tang tukaw ang kung may pinangakuan nira tung sasang tau ang pagkatapus sinumpa nira tung aran yang Dios, dapat ang indi nira talyuran, kung indi, ubligaren da ka enged nira yang pinangakuan nira^j. ³⁴⁻³⁵Piru ya ra taa yang yeen ang pagirintindien tung pagsurumpaen ang maning tia. Kung yamu magpangaku tung aruman ming tau, indi mi ra ilem paugtunan ta maskin unu pang panumpaay. Indiamu ra manumpa tung tanek may langit ay kipurki yang tanek may kalabten ka yang Dios. Kipurki yay maning pa tung parabdungan yang kakay na. Maskin yang langit ya ka ay kipurki yay maning pa tung pagkarungan na. Indiamu ra ka manumpa ang yang siudad ang Jerusalem yay magewa kung indi mi matuurun yang nabitalaan mi. Ay kipurki yang siudad ang atia, ya enged ay siudad ang pagtuuan yang mga tau tung Dios ang yay Ading makagagaem. ³⁶Indiamu ra ka manumpang ang kuwanen pang lagi yang bua mi kung indi mi kegangan yang pinangakuan mi ay kipurki maskin pang mga bua mi ilem, may kalabten pa ka enged yang Dios. Maskin sa nga buaan mi ilem nganing, indi mi masarangan ang mapakuwanan ubin mapalagem. ³⁷Indiamung pisan manumpa, kung indi, kung magpaeemu tung aruman mi ay ee ra ilem ang pagkatapus buatan mi ra ilem. Ubin kung mangindiamu tung anya, ay indi ra ilem. Ay kung paugtunan mi pa ta mga maning tiang mga panumpa, anday dumang pagpaisip tung numyu ang yay matinlung buatan mi, ya ra ti Satanas mismu ang yay pinangapunglan ta tanan ang kabuklian^k.”

---

^j 5:33 Levitico 19:12; Mga Bilang 30:2; Deuteronomio 23:21. Atii kanay tung pagwaraswen yang mga sagad natetenged tung katuwulan yang Dios ang atia, pinakdulan da nira yang mga tau ta pagpalusutan nira ang maning taa yang palaksu na: yang sasang tau unu kung sambiten na tung panumpa na yang tanek ubin yang langit ubin yang siudad ang Jerusalem ubin yang bua na mismu, maskin indi na ra unu ubligaren yang pinangakuan na. Tatal indi na ra ka unu sinambit yang aran yang Dios. ^k 5:37 Atii kanay, anad da yang mga Judio ang kung magpangaku ra nganing tung mga aruman nira, ang para panangden, nagapaugtunan da nira ta mga panumpang mga maning tiang nagkarasambit ni Jesus. Piru pilik yang panumpaan nira. Ya ilem yang nagalaum nirang anday kalabten na tung Dios ugud belagan ubligadu tanirang magkereng tung pinangakuan nira. Telengan ta tung Mateo 23:16-22. Bilang yang pagabuat nirang atia sasang klasi ta pagburuklien ang nagipaisip ni Satanas tung nira. Telengan ta tung Juan 8:44. Piru binarik da ni Jesus yang mga katadlengan nirang maning tia ay andang pisan ay masambit ang anday kalabten na tung Dios. Purisu yang gustu ni Jesus tung yaten ang kumpurming pagtalig tung anya ang kung unu pay pangakuan ta tung mga aruman ta, mataliganita nirang magkereng tung binalaan ta. Purisu anda ray ministir tang manumpa pa ang para panangdenita yang mga aruman ta.

Yang Nagipagpasanag Ni Jesus Natetenged Tung Pangimalesan (5:38-42)

Lucas 6:29-30

38 “Ipinagngel da ka tung numyu yang sasang katuwulan yang Dios ang ipinagpadapat ni Moises tung mga kinaampu ta ang kung tinu pa unu ay manluat yang mata yang aruman na, yang sintinsiang ipakdul tung anya, luatan ka unu ta mata na. Dispuis kung tinu pa unu ay mamingaw yang isi yang aruman na, ya si ka unu ay bingawan^l. 39 Piru ya ra taa yang yeen ang pagirintindien natetenged tung bagay ang atia. Indiamu enged ang pisan mangimalesan tung taung nagbuat ta malain tung numyu^m. Kung alimbawa tampalingenamu anya tung emet ming tuu, italiling mi pa yang duwaling emet ming ipatampaling kung gustu nang dublian. 40 Kung alimbawa may pinangutangan mi ta kuarta ang yang gustu na idangepamu ra anya tung usgadu ang para yang lambung mu ya ray mataren na bilang pirinda tung nautangan mi, pati yang panlamig mi ipatugay mi ra ka tung anya kung ingalukun na paⁿ. 41 Kung alimbawa may sundalung taga Roma ang magreges tung numyung magsakan yang mga kargamintu na ta distansia ta sang kilometro, saknen mi tung maayen ang kinaisipan maskin duruang kilometro pa yang pategkaan mi^o. 42 Kung alimbawa may mandawat tung numyu, pakdulan mi. Kung may taung mamles tung numyu ta unu pay gustu nang belsan, indi mi ka pangindian, kung indi, pablesen mi ka.

Ti Jesus Pagpasanag Ang Belagan Ilem Yang Mga Aruman Nira Ay Gegmaan Nira, Kung Indi, Pati Yang Pagpakigsuay Tung Nira (5:43-48)

Lucas 6:27-36; 6:32-36

43 “Ipinagngel da ka tung numyu yang sasang katuwulan yang Dios ang ipinagpadapat ni Moises tung mga kinaampu ta atiang tukaw ang dapat unung gegmaan nira ta mupia yang mga aruman nira^p. May sam bilug pang idinulang ta duma ang maskin demtan unu nira yang kumpurming pagpakigsuay tung nira^q. 44 Piru ya ra taa yang yeen ang pagirintindien tung bagay ang atia. Yang dapat

---

^l 5:38 Exodo 21:23-25; Levitico 24:20; Deuteronomio 19:21   ^m 5:39 Paniu ta palaksu yang isinulat tung Mga Bitalang Makawawayang Ta Isip 20:22.   ⁿ 5:40 May sasang laing napabtang tung kasulatan ang bawal unung mataren yang panlamig yang aruman mu natetenged tung nautangan na tung nyu ay natetenged anggan ka ilem ang gamit na tung lawii (Exodo 22:26; Deuteronomio 24:13).   ^o 5:41 Tung uras ang atii may sasang laing binuat yang gubirnung taga Roma ang kung may ireges yang sasang sundalung ipasakan tung magbawanwa, distansia ta sang kilometro ilem yang dapat ang panawen nang magsakan. Indi magsubra.   ^p 5:43a Levitico 19:18   ^q 5:43b Yang sam bilug ang atiang idinulang, indi ingkelan tung kasulatan. Atii kanay tung pagirintindien yang mga Judio, yang mga aruman nira ya ilem yang mga masigkanasyun nira ig yang pagpakigsuay tung nira ya ra yang belagan mga masigkanasyun nira.

ang gegmaan mi pati yang mga taung pagpakigsuay tung numyu. Kung may asan ang pagpandeed-deeg tung numyu, ya ipagampuay mi tung Dios ang pakaayenen na. ⁴⁵Kung maning tia yay buaten mi, asan da nga pruibaa ang pariuamu ra ta ugali yang Ama mi duun tung langit. Kipurki yang ugali na, maskin yang mga malalain ang mga tau, maskin yang mga maraayen man, parariu ka ilem nagapatingkalan na ta sadlaw yang kaldaw ang inimu na. Maskin yang mga taung pamagusuy tung kalelyagan na, maskin yang pamagpasuag man, parariu ka ilem ang nagapakdulan na ta kuran. ⁴⁶Ay kung yang gegmaan mi ya ra ka ilem yang paggegma tung numyu, unu pa pay dayawen yang Dios tung numyu asan? Belag bang maning ka tia yang nagabuat yang mga manigpanukut ta mga balayaran tung gubirnu ang yay nagalamku ming teleb ta kasalanan? ⁴⁷Kung yang sapten mi ta matinlu ya ka ilem yang mga ungkuy mi, ay pa pay kalandawan na tia? Belag bang maning ka tia yang nagabuat yang mga taung indi nganing pamagintindi tung Dios? ⁴⁸Purisu ta yamung mga nagapangugyatanu, kumus yang Ama mi duun tung langit timlat yang ugali nang nagipaita na tung tanan ang mga tau ang anday pinilikan, ya ra kay paatuan ming mga ana na.

**Yang Nagitulduk Ni Jesus Natetenged Tung Pagtarawangen
Tung Sasang Taung Nagaliwagan (6:2-4)**

6 ¹“Amligan mi ang yang pagburuaten mi yang matinlu ang tung paita-ita ilem tung mga tau. Kipurki kung maning tia ay buaten mi, anda ra ka ilem ay elatan ming ibles yang Ama mi duun tung langit.

²“Pariu ra asan tung paglilimusun mi, kung maglimusamu ra nganing, indi mi ra ilem ipasapet tung duma ang katulad ka tung nagabuat yang duma ang pamagpakaayen-ayen ilem, ang baklu maglimus kung duun da tung mga pagsaragpunan nira ubin duun tung mga karsada ang para maita ta durung tau. Ay yang pagasikad nira asan ang para dayawen ilem tanira ta mga tau. Manangeramu tung yeen, yang mga taung mga maning tia, anda ray dumang elatan nirang ibles pa yang Dios tung nira, kung indi, asan da ka ilem negka tung pagdarayawen yang mga taung atia tung nira. ³⁻⁴Piru ta yamu, kung maglimusamu ra nganing, buaten mi ang anda ray masiman tung pagabuat mi, maskin pa yang sasang ungkuy ming sebek tung numyu^r. Ang pagkatapus yang Ama ming atiang nagaita yang kumpurming nagabuat mi tung taluk, ya ra kay magbales tung numyu.

**Natetenged Tung Pagarampuen (6:5-15)
Lucas 11:2-4**

⁵“Dispuis kung magampuamu ra nganing, indiamu ra magusuy tung mga taung atiang pamagpakaayen-ayen ilem. Kipurki tanira kung

---

^r 6:3-4 Tung Giniriego maning taa: “Indi ra ipaske yang kalimang wala yang pagabuat na tung kalimang tuu.”

magampu ra nganing, durung kalelyag nirang duun da magkereng tung parada tung pagsaragpunan ubin duun tung mga kantung palanawan ta durung tau ang para maita ilem tanira ta kadaklan ang pagampu. Manangeramu tung yeen, anda ray dumang elatan nirang ibles pa yang Dios tung nira, kung indi, asan da ka ilem negka tung pagterelengen yang mga taung atia tung nira. ⁶Maayen pa ta yamu, kung magampuamu ra nganing, magpalingewamu ra kanay ang magampu tung ama mi ang indi mi nagaita. Ang pagkatapus yang Ama ming atiang nagaita yang kumpurming unu pay nagabuat mi tung taluk, ya ra kay magbales tung numyu.

⁷“Dispuis, kung magampuamu ra nganing, indiamu ra ilem magbewengag agbewengag ta mga bitalang sari-sari ra ilem ang indi ka ilem naluak tung mga pupusukun mi ang katulad ka tung duma ang indi pagintindi tung matuud ang Dios. Ay kalaum nira asan da tanira nga sapetay yang mga ginuu-ginuu nira tung pagarampuen nirang magumpuk da ilem yang mga bitala nira. ⁸Indiamu ra magusuy tung nira. Tatal nagakdekan dang lagi yang Ama mi kung unu pay mga kaministiran mi baklu mi ingalukay tung anya. ⁹Purisu mas matinlu maning taa yang pagarampuen mi tung Dios:

‘Ama yamen asan tung langit, tawangayami ka ang para yang panggalang yamen tung nuyu magatu tung pagkadios mung durung pisan agkasagradu.

¹⁰Gustu yamen ang tung makali ipabistu mu ra enged ang pisan yang paggaraemen mu tung tanan.

Tawangayami kang magtuman yang mga kalelyagan mu tani tung kaliwatan ang nani ang katulad ka tung pagturumanen yang mga angil mu asan tung langit.

¹¹Pakdulayami ka yang pamangan ang kaministiran yamen numaan ang kaldaw.

¹²Dispuis Ama, patawarayami ka tung mga kasalanan ang nagkarabuat yamen tung nuyu ang katulad ka tung yamen ang nagpatawarami ra ka tung mga kaarumanan yamen ang nagbuat ta kasalanan tung yamen.

¹³Ig indiami ka ilugut mu tung mga maliliwag ang sukda ang muya indi masarangan yamen, kung indi, ipalibriayami kang pirmi tung taktika ni Satanas ang yay pinangapunglan ta tanan ang malalain ang pagurubraen^s.

---

^s 6:13 Taa may mga bitalang isinaleet ta duma ang maning taa: “Kipurki yang paggaraemen mu may yang puiusa mu may yang kadengagan mu yay magdayun ang asta tung sampang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. Talagang matuud ka man tia.” Piru indi maita tung mga kupiang pinakatukaw ang isinulat tung bitalang Giniriego.

Tung maning tiang palaksu ipausuyay mi yang pagarampuen mi tung Dios.

¹⁴“Talagang impurtanti tiang pagparatawaren mi tung mga aruman mi ay kipurki kung patawaren mi tung mga kasalanan ang binuat nira tung numyu, atia patawarenamu ra ka yang Ama mi duun tung langit. ¹⁵Piru kung indiamu magpatawad tung mga aruman mi, tay indiamu ka mapatawad yang Ama mi duun tung langit tung mga pagburuaten ming malalain tung pagterelengen na.

Natetenged Tung Pamlek Tung Pagparanganen (6:16-18)

¹⁶“Kidispuis pa, tung uras ang ipamlek mi tung pagparanganen mi ang para bilug yang mga isip mi tung pagirintindien mi tung Dios, indiamu ra magusuy tung ugali yang mga taung atiang pamagpakayen-ayen ilem. Kipurki yang mga ityura nira ya ray papungawen nirang nunut da ka ta leged ta kawu ugud makali rang masapet ta mga tau ang tanira pamlek da tung pagparanganen nira. Manangeramu tung yeen, anda ray dumang elatan nirang ibles pa yang Dios tung nira, kung indi, asan da ilem negka tung pagsarapeten yang mga taung atia tung nira. ¹⁷⁻¹⁸Maayen pa ta yamu, kung mamlekamu ra nganing tung pagparanganen mi, damusan mi yang mga ityura mi ig salyangen mi ka yang mga bua mi ugud indi masiman ta mga tau ang yamu pamlek da tung pagparanganen mi, kung indi, yang sulaminting maske tia ultimu ilem yang Ama ming indi mi nagaita. Ang pagkatapus yang Ama ming atiang nagaita yang kumpurming unu pay nagabuhat mi tung taluk, ya ra kay magbales tung numyu.”

Natetenged Tung Pagturuwurun Ta Manggad (6:19-21)

Lucas 12:33-34

¹⁹Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang pagwaraswasen na, “Indiamu ra magtaluk ta manggad taa tung katanekan. Kipurki kung taa yang manggad mi, puiding tekteken ubin baktaen ta andap ubin takawen ta mga taung ansianung magpamangbang tung mga balay. ²⁰Maayen pa ang yang paderepan mi ang yamu magusuy tung nagauyunan yang Dios ang yang kaalimbawaan na maning pa tung ya ray manggad ang nagitaluk mi duun tung langit. Ay kung duun italukay mi, indi ra tekteken, indi ra ka panganen ta andap, indi ra ka takawen. ²¹Duunamu magtaluk ta manggad mi ay kipurki kung ariamu pa magmanggad, ay duun da ka nga gamen yang mga isip mi.

Nagapaaman Da Tanira Ni Jesus Ang Pirming Bilug Yang Mga Isip Nira Tung Dios Ang Indi Magtenakan (6:22-24)

Lucas 11:34-36; 16:13

²²“Kung ya ipananglitayu yang nagaaningung atia, ay maning taa. Yang maning pa tung kaas ang pagpakdul ta masadlaw tung tinanguni

mi ya ra yang mga mata mi. Kung masadlaw, pati intrung tinanguni mi damay ra ka tung masadlaw. ²³Piru kung makiklep, tay pati intrung tinanguni mi umid da ka tung makiklep. Ig disir pati yang isip ming yay maning pa ka tung kaas tung mga sadili mi, maskin kalaum ming bilug tung kalelyagan yang Dios, piru kung tung pagkamatuud pagtenakan da, teed mi tiag kakiklep yang nagabtangan mi!

²⁴“Nani pa yang sam bilug ang pananglit. Yang sasang tau indi enged maimung magbilug yang isip na kung duruay pangagalenan na. Ay kung durua, anday dumang mainabu, yang sam bilug ya ray maalen nang panirbian ta ustus, piru yang sam bilug, ya ray silagan nang duminaren. Purisu asan da ngaintindiy mi ang kung manggad yang nagapagamenan mi, indi enged maimu ang yang Dios ya pay mapanirbian mi.

Natetenged Tung Pagpakabegbeg Ta Kulu (6:25-34)

Lucas 12:22-34

²⁵“Purisu ya ra ka man taang nagipaganing tung numyu. Indiamu ra magpakabegbeg ta mga kulu mi natetenged tung pagpangabui mi kung ariamu pa mangkel ta mapangan mi u kung ariamu pa mangkel ta awel ang masuut mi tung mga tinanguni mi. Pinakdulanamu ra nganing yang Dios yang mga linawa mi. Ya pang pamangan mi ilem, indiamu ka sarangan nang pakdulan? Pati mga tinanguni mi, pinakdulanamu ra ka nganing anya. Ya pang awel mi ilem, indiamu ka sarangan nang pakdulan? ²⁶Telengan mi ra ilem yang mga lamlam ang pamaglayug-layug tung pamilat-pilatan. Tanira indi pamagtugda, indi ka pamangayeg, indi ka pamagpatakwal yang mga paray nira tung tambuwu nira, piru agasikasuen ka yang Ama mi duun tung langit. Pagkatapus yamung mas maal tung anya kay tung nira, indiamu ka wasu asikasuen na? ²⁷Abir, tinu pa wasu asan tung numyu ay sarang ang mapagpalagway tung kabui na^t ta maskin sang uras da ilem ekel tung pagpakabegbeg na tung kulu na?

²⁸“Dispuis aywa nagapabegbegan mi ta mga kulu mi yang mga awel ang kaministiran mi? Telengan mi ra ilem yang mga talay ang atia tung paliwut ta. Indi ka tanira pamagpakabedlay ang pamagpangabui, indi ka pamagbuat ta mga awel nira tung tiral. ²⁹Piru iugtulu tung numyu, maskin nganing ti Adi Solomon ang bantug ang pinakamanggaranen atiang tukaw pa, piru yang katitinlu yang mga bisti na indi pa ka enged temepeng tung katitinlu yang mga talay ang atia. ³⁰Dispuis kung yang ilamunun ka ilem nganing ya pay nagapasadyaan yang Dios ta mga

---

^t 6:27 Puiding duruay linegdangan yang mga bitalang atiang isinulat tung bitalang Giniriego. Yang sam bilug ay maning taa yang palaksu na: “Tinu pa wasu asan tung numyu ay sarang ang mapagdulang yang kaabwat na ta maskin san dangaw ilem?”

talay ang mga maning tiag katitinlu, ang simanyan ya pag dawalay ta, ang pagkatapus andamal ilem, palalawan da ilem ta apuy, ya pa wasu yamu, indiamu pa kayanan nang paiwan-iwanan ang pakdulan ta awel? Kung isip-isipenu, midyu tung maluway pa ka enged yang pagtaraligen mi tung anya. ³¹Purisu indiamu ra magpakaliweg ta mga kulu mi kung ariamu pa wasu mangkel ta mapangan mi u kung ariamu pa wasu maita ta matinlung mainem mi u kung ariamu pa wasu mangkel ta ablen mi. ³²Ay muya ya ray mausuy mi yang ugali yang mga taung indi pa agaeyangan ta ipagtalig nirang ustu tung Dios ang kaldaw-kaldaw alus pa ilem ya ra ilem yang mga maning tia ay nagapabilugan ta mga isip nira. Yang indi mi ipagpakaliweg ta mga kulu mi asan, ay yang Ama mi duun tung langit, ya kang lagi ay nagaske ang yay kaministiran mi yang tanan ang atia. ³³Kung indi, yang ipalusu ming sikaren, ang yamu pirming magparanek ang magpagaem tung Dios ang yang magkatama tung pagterelengen na, ya ray ipalandaw ming tumanen. Atia kung yay sikaren mi, tay puis tanya ray balang magarasikasuen tung tanan ang mga kaministiran mi ang ya ra rin ay nagaliwegan ta mga kulu mi^u. ³⁴Purisu indi mi ra enged pabegbegan ta mga kulu mi kung unu pang mga kaliwaganay ang mapasaran mi andamal. Ay bala ra tung ni Andamal ang magpakabegbeg ay natetenged yang Dios tanya, simpan dang laging magpakdul. Tatal bastanti ra yang mga kaliwagan ang magsasampet tung numyung kaldaw-kaldaw. Ministir pang dulangan mi pa ta indi pa nagainabu?”

Natetenged Tung Pagsirintinsiaen Tung Duma (7:1-5)

Lucas 6:37-38, 41-42

7 ¹Taa numanyan nagpadayun ti Jesus yang pagturuldukun na tung nira ang maganing, “Indiamu ra enged magtagam ta sintinsia tung mga aruman mi ugud indiamu ra ka sintinsiaan yang Dios. ²Kipurki kung ya pa agari yang pagsirintinsiaen mi tung mga aruman mi, ya ra kay usuyun yang Dios ang magsintinsia tung numyu. Kung unu pay pitik ang gamiten ming magsintinsia tung nira, ya si kay gamiten nang magsintinsia tung numyu. ³Ta yamung naanad dang magtagam ta sintinsia tung duma, aywa kaya ang yang maning pa tung sasang letek ka ilem tung mata yang putul mi, atii pala yay nagapadekdekan mi ang pagkatapus atia ngani tung mata mi may magabatang ang yag keketeg ang indi mi pala nagadipara? ⁴Aywa palangaasan mi pa ka enged yang

^u 6:33 Yang nagadapatan yang inaning nang atia pati yang intirung sam bulus ang napabtang tung kapitulu 5:6, 7 belagan ang maganing kung ya pa agaring tanira magpagaem tung Dios, kung indi, kung ya pa agaring magpangabui ang bistu ra tung mga tau ang tanira pagpagaem da ka man ang matuud tung anya.

putul ming aningen ang ‘Maimu ilem, putulu, kua ten ta ra tiang letek tung mata mu?’ Ang pagkatapus atia ngani tung mata mi may sasang magabatang ang yag keketeg ang indi mi pala nagadipara? ⁵Abaa yamu ilem agpagpakaayen-ayen! Kaministiran ya ra kanay ay tukawen ming kua ten yang magabatang ang atiang yag keketeg tung mata mi. Atia, manadlaw ra yang paneleng mi ang para tung matinlu yang panguat mi tung letek tung mata yang putul mi. ⁶Indi mi ikdul tung mga kiru yang sasang bagay ang sagradu. Muya balikdenamu ra ilem nirang tengkaken. Indi mi ka iplek tung mga bawuy yang mga musia mi natetenged liked-likeran da ilem nira’.”

Natetenged Tung Pagarampuen Ang Tedek Tung Kinaisipan (7:7-11)

Lucas 11:9-13

⁷Maganing si ti Jesus ang nagpadayun yang pagbaradbaren na tung mga isip yamen, “Kung unu pay pagkakulang mi, ya ray ingalukun mi tung Dios ta muya-muya. Atia, ipakdul na tung numyu yang nagaingaluk mi. Muya-muyang idangep mi tung anya yang nagasagyap mi. Atia, papagitaenamu ka anya yang nagasagyap mi. Kung ya ra kay pambungun mi yang sasang taung muya-muyang managbalay, ay maning pa tung patakwalenamu ra ka anya. ⁸Aganingenamu yeen ta maning tia, ay kipurki kumpurming tinu pay magingaluk tung Dios ta muya-muya, ya ray pakdulan na. Kumpurming tinu pay magdangep ta muya-muya tung anya, ya ray papagitaen na yang nagasagyap na. Kumpurming tinu pay magpakbung tung taung muya-muyang managbalay, ya ray maning pa tung patakwalen na. ⁹Yamung mga amaen, kung yang ana mi pagingaluk da ta tinapay, magkabagay wasu ang pakdulan mi ta batu? ¹⁰Ubin kung yang nagaingaluk na ian, magkabagay wasu ang pakdulan mi ta iraw? ¹¹Ig disir kung yamu nganing ang makinasalananen, nagaskeamu nganing ang magpakdul yang matinlu tung mga ana mi, ya pa yang Ama mi duun tung langit ang indi wasu maskeng magpakdul yang matinlu tung kumpurming tinu pay pagingaluk tung anya?

¹²“Kapurusu kung papagbilugunu ra yang tanan ang atiang ipinagwaswasu tung numyu”, ya ra taa: yang dapat ang buaten mi tung duma, ya ra yang matinlu ang yay nagalelyagan ming buaten nira tung numyu. Kipurki ya enged ay nagarumbuan yang mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises may yang ipinagpadapat yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw,” agaaning duun ti Jesus.

---

^v 7:6 Sasang pananglit. Tung pagintindi yang duma, yang ilyag ni Ginuung Jesus ang ianing, indi magreges yang mga tauan nang magtulduk yang bitala na tung mga taung anday pagmaal nira tung dapat da rin ang maalen nira ang katulad ka tung mga kiru may tung mga bawuy. ^w 7:12 Magimpisa tung 5:17 asta tung 7:11.

Natetenged Tung Duruang Dalam (7:13-14)*Lucas 13:24*

¹³Taa numanyan nagpadayun da ti Jesus yang pagturuldukun na tung yamen ang nagpakdul ta sasang pananglit ang maganing, “Kung gustu ming magsarapenanamu ra yang Dios ang anday katapusan, asanamu ra magpakled tung purtang piet. Kipurki mawayang yang purta ig marugal yang dalam ang duun da manampet tung kadiaduan ang anday katapus-tapusan na. Dakele nganing yang mga taung pamagpakled asan. ¹⁴Kapiet yang sambilug ang purta ig durung kaliwagan ang mapasaran yang kumpurming magusuy tung dalam ang yang panampetan na magsarapenan da tanira yang Dios ta unaynay. Malaka ilem nganing yang mga taung nagatultul.

Natetenged Tung Duruang Ayu (7:15-20)*Lucas 6:43-44*

¹⁵“Mangamanamu ra ta mupia tung mga taung pamagambu ang tanira mga manigpalatay yang bitala yang Dios. Kung magpailala ra nganing tung numyu, magpasuad-suad dang durug kaayen ang mga tau ang katulad ka tung sasang karnirung durug kaalam. Piru tung adalem aparti ra yang pagasikad nira, ay yang kaalimbawaan nira maning pa tung mga kirung talunun ang pagmalung ta matekeb nira. ¹⁶Asan da nga puntusay mi tung mga ubra-ubra nira. Simpri yang mga sapinit indi pamurak ta pumangga ig yang aruma indi ka pamurak ta langka ^x. ¹⁷Yang ayung madalumama, matinlu ka yang nagipamurak na. Piru yang ayung keseg-keseg, sayud ka yang nagipamurak na. ¹⁸Anday ayung matinlu ang sayud yang nagipamurak na. Anda kay ayung sayud ang matinlu yang nagipamurak na. ¹⁹Yang ayung kumpurming belagan matinlu yang nagipamurak na, ya ray pelaren ang iplek tung apuy. ²⁰Purisu duun da tung mga ubra-ubra nira nga deepay mi yang mga taung atiang pamagambu ang tanira unu mga manigpalatay yang bitala yang Dios.

Nagasambit Ni Jesus Kung Tinu Pay Malgud Tung Palaksu Yang Paggaraemen Yang Dios Ang Baklu May Yang Indi Malgud (7:21-23)

²¹“Belagan ang maganing ang yang tanan ang mga tau ang kumpurming paginambit yang aranu ang yuu unu ti Ginuu na ang yay mangalgud tung palaksu yang paggaraemen yang Dios tung uri, kung indi, sulaminti ilem yang kumpurming pagtuman yang nagaleyagan yang paganingnung Amaw duun tung langit. ²²Ay kung kawutun da nganing yang uras ang

---

^x 7:16 Tung bitalang Giniriego maning taa: “Yang mga balagen ang tenekan indi pamurak ta ubas ig yang aruma indi ka pamurak ta igus.”

ipagsintinsyaw ra tung mga tau, durung maganing tung yeen ang maning taa: ‘Ginuu, Ginuu, palgurayami ka kipurki nagparakawutunami ka yang bitala yang Dios tung mga tau ang yang aran mu yay pirming sinambit yamen. Ya kay sinambit yamen ang nagpalayasami tung mga dimunyang namansisuut tung mga tau. Duru-duru nganing ang mga pruibang makabewereng ang ipinagpalapus yamen natetenged tung pagsambit yamen yang aran mu.’²³ Pagkatapus prangkaenu ra ilem tanira ang panganingen: ‘Anda kang lagi ay kalalabten mi tung yeen. Paawigamu ra ilem taa tung yeen, ay ta yamu nagpadayunamu ra ka enged tung mga ubra-ubra ming balawag tung kalelyagan yang Dios.’

**Yang Pananglit Natetenged Tung Duruang Mga Manigpakdeng Ta Balay
(7:24-27)**

Lucas 6:47-49

²⁴“Purisu kung tinu pay pamati tung mga bitalaung naang nagipagpadapatu, ang pagkatapus tumanen na ra ka, ya ray nagipananglitu tung sasang taung mawayang yang kinaisipan na. Ay tung pagpakdeng na yang balay na, yang pinabunsaran yang adili na kawut enged duun tung kabatuan. ²⁵Pagkatapus kuminuran da yang banwa ta tudu-tudu ang asta linempanan da. Pati yang palet kumintel da ka ta duru ang asta pinamilugan da yang balay nang binungsaran. Piru indi ra ka enged naunu pa ay sangkad tung kabatuan yang mga adili na. ²⁶Piru kung tinu pay pamati tung mga bitalaung naa ang pagkatapus indi na ra ka ilem tumanen, ya si kay nagipananglitu tung sasang taung kiput yang isip na. Ay tung pagpakdeng na yang balay na, duun da ilem ipakdengay na tung kenay. ²⁷Pagkatapus kuminuran da ta tudu-tudu, diritsyu rang linempanan yang banwa, pati yang palet kumintel da ka ta duru ang asta pinamilugan da yang balay nang binungsaran. Anday dumang pinakawut na, ya ra magkalipuat ang gewa rang pisan,” agaaning duun ti Jesus.

²⁸Purisu nagkainabu ra ang atiang pagtapus da ni Jesus tung pagparadapaten na yang mga bitalang atia, durung pagkabereng yang mga tau tung pasais nang nagturuldukanen. ²⁹Ay yang naberengan nira tung anya, yang pagturuldukan na tung nira may builu nang maktel ang yay pagpailala ang tanya may katengdanan na ka man ang ipinakdul yang Dios tung anya. Belagan pariu tung pasais yang mga sagad ang yay dating mga manigtulduk tung nira.

**Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Sasang Taung May Dispirinsia Tung
Ulit Nang Makamamansa (8:1-4)**

Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16

8 ¹Taa numanyan, tung pandanek ni Jesus tung napabukatud ang atiang pinagtuldukan na, duru-durung mga taung namagpakignunut

da tung anya. ²Buay-wuay ta gesye, may sasang taung nagpalenget tung anya ang may dispirinsia tung ulit nang makamamansa^y. Dayun dang nagluud tung pinagtalungaan nirang durua ang nagpakiildaw tung anyang maganing, “Ameey, kung malelyaga ilem, nagaskeanu ang sarangan mung kuaten tung yeen yang dipirinsiaung naang pagpamansa tung pagkatauu,” maganing. ³Numanyan, dayun dang dineenan ni Jesus ang inaning, “Agalelyagaw ka, kuatana ra yeen,” maganing. Pagkatapus lagi-laging nakuatan da ka man tung dipirinsia nang atia. ⁴Numanyan nagkalalangan da ti Jesus tung anyang maganing, “Kuidaw, india ra engaged magbawalitaen maskin tung ninu pa natetenged tung binuatung naa tung nuyu. Anday dumang buaten mu, magangaya ra kanay duun tung sasang pari ang magpateleng ang yawa limpiu ra. Pagkatapus magpadasaga ra ka dayun tung anya ta sasang ayep ang iprisintar na tung Dios ang katulad ka tung urdinansang ibinutwan ni Moises ang tukaw^z ugud asan da nga kumpurmiay yang mga tau ang anda ray dapat ang pamiruan nira tung nuyu,” maganing.

**Nagadayaw Ni Jesus Yang Pagtaraligen Yang Sasang Kapitan Ang
Durug Dakul (8:5-13)
Lucas 7:1-10; 13:28-29**

⁵⁻⁶Taa numanyan, atiang ti Jesus kuminawut da duun tung lansangan ang Capernaum, may nagpakigbagas tung anyang sasang kapitan tung sang grupung mga sundalung atiang mga taga Roma. Durung pakiildaw na tung ni Jesus ang maganing, “Ameey, yang turuwulunu paglaru. Ya ra ileg lalakday takaa tung balay ang indi ra mapangimi-kimi. Durug liwag yang pagkabetang na.” ⁷Maganing ti Jesus ang nagtimalas, “Angayenu ra kanay ang pamaayenen.” ⁸Maganing ka yang kapitan ang nagtuwal, “Ameey, indi ra. Belaganaw bagay tung nuyu ang yawa pay patakwalenu tung balayu. Basta magkalalangana ra ilem, atiang lagi magmaayen da yang turuwulunu. ⁹Kipurki maskin nganing yuu, kabisaduaw ra ka tung pagpalalang tung mas abwat ta katengdanan tung yeen ig kabisaduaw ra ka tung pagkalalangan tung mga sundaluu. Kung lalanganu yang sam bilug ang mangay duun, atiang lagi magpanaw ra ka man. Pati yang sam bilug ya ka, kung guyanung magpalenget tung yeen, atiang lagi, magpalenget da ka man. Asta yang sasang kirepenu ya ka, kung lalanganung magubra ta sasang bagay, atiang lagi ubraen na ra ka man,” agaaning. ¹⁰Pagkagngel ni Jesus tia, nabereng da ta mupia. Dayun dang nagbitala tung mga taung atiang pamagpakignunut tung anya ang maganing,

---

^y 8:2 Yang ugali nira atii kanay, kung tinu pay may dispirinsia tung ulit nang maning tiang makamamansa, bawal ang magpakiugpu tung mga masigkatau na ig ya ra ka dayun ay pagsangkalan na ang indi mapagtuu tung Dios duun tung pagtuuan nirang pinakalusu.

^z 8:4 Levitico 14:1-32

“Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, taa tung banwa tang naang Israel, anda pay taung nagapanawanung maning taag dakul yang pagtaraligen na tung yeen. ¹¹Iugtulu tung numyu, kung ipabistu ra nganing yang Dios yang paggaraemen na tung baklung kaliwutan, durung mga taung taga maskin ay pang banwaay ang belagan pa man mga masigkanasyun ta ang ya ray panlugtan yang Dios ang mamagpakisaru ra tung na Abraham, ni Isaac, may ni Jacob^a. ¹²Piru yang kadaklan ang mga kanubli nira simanyan ang mabaked yang pagtalig nira ang tanira ray bagay ang mangalgud, ya pa kay pangaskasen yang Dios ang ipamlek duun tung sasang lugar ang makiklep ang alawid ang pisan tung anya. Duun da tanira mamagtarangiten ang mamagkaretket yang mga isi nirang mamagpapinitinsia,” maganing. ¹³Pagkatapus dayun na sing inaning yang kapitan ang, “Puidia ra kang mulik. Magkamaningan da ka man yang kumpurming itinalig mu tung yeen,” agaaning. Pagkatapus tung uras ang atii, nagmaayen da ka man yang turuwulun yang kapitan.

Duru-durung Mga Tau Ang Nagapampamaayen Ni Jesus (8:14-17)

Marcos 1:29-34; Lucas 4:38-41

¹⁴Taa numanyan, pagkawut ni Jesus duun tung balay ni Pedro, ya ray naita na yang punyangan nang baway ang ya ra ilem aglalakday asan. Ay agkiniten da. ¹⁵Numanyan pagdeen ni Jesus tung kalima na, lagi-laging naumpawan yang maepet. Pagkatapus diritsyu rang nagbangun ang nagimpisa rang nagasikasu tung anya.

¹⁶Numanyan, atiang pagkasantek da yang kaldaw, durung mga taung agdimunyuen ang ipinampadangep da yang mga aruman nira tung ni Jesus. Numanyan sam pabitala ra ilem ni Jesus, antimanung namaglalayasan da yang mga dimunyu. Pati yang mga taung may mga laru, luwus na ra kang pinampamaayen tung uras ang atii. ¹⁷Nagkamaningan da ta maning tia ugud asan da magkamatuud yang sasang ipinaula yang Dios tung ni Isaias ang sasang manigpalatay nang tukaw ang maganing,

“Tanya mismu yang magpamaayen tung yaten tung mga kaladuan ta, yay magpanguat tung mga masiit ang nagasinti ta,” maganing^b.

Yang Nagasikad Enged Ni Jesus Tung Sasang Taung Nagalelyag Dang

Maging Tauan Na (8:18-22)

Lucas 9:57-62

¹⁸Taa numanyan pagkaita ni Jesus ang duru-durung mga tau ang pamagrikudu tung anya, nagkalalangan da tung yamen ang mga

---

^a **8:11** Atii kanay, durung paglamku yang mga Judio tung mga taung belagan mga masigkanasyun nira natetenged belag lugud tung pinangakuan yang Dios tung nasyun nira. Indi nganing magpakisaru tung taga duma-rumang nasyun. Purisu yang inaning ni Jesus ang naa, indi enged risibien nira. ^b **8:17** Isaias 53:4

tauan na ang maganing, “Ala, magpatindakita ra kanay,” agaaning. ¹⁹Numanyan tamang tamang magsaayami ra rin na Jesus, may sasang sagad tung mga urdinansang pinanubli tung mga kinaampu ang ya ray nagpalenget tung anyang maganing, “Ameey, magpakignunutaw ra tung nuyung magpaugyat, maskin aria pa manganing,” agaaning. ²⁰Maganing ti Jesus ang minles, “Maayen pa yang mga dayap tung talun, may mga anas nirang siguradu, pati mga lamlam may mga bayay nirang sadili. Indi ra ilem yuung paganingen ang Maninga Tau ang anday pirmaminting pagelkanu,” maganing. ²¹Pagkatapus may sam bilug pang taung pagpaugyat da tung ni Jesus ang yay nabngang maganing tung anya, “Ameey, bakluaw ra magpadayun tung pagpaugyatu tung nuyu, kung maimu ilem tung nuyu, tugtayaw ra kanay nuyung mulik ang para kung mapatay ra nganing ti tatay, mapalguru ra tung leyang,” agaaning. ²²Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Bilugun mu ra ilem yang isip mung magpaugyat tung yeen. Yang bagay ang atiang nainambit mu, ipatugay mu ra ilem tung duma ang pamanalugpatay pa tung Dios. Bagay ang pisan tung nirang mamanlugud tung mga aruman nirang patay ra,” maganing.

Yang Pagpalinaw Ni Jesus Tung Tampung Durug Ketel (8:23-27)

Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25

²³Pagkatapus tia, dayun da ka engaged ang nagsaay ti Jesus tung balangay, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na. ²⁴Numanyan tung pagpalayag yamen tung awuyuk, nainalianami rang binungsaran ta tampung durug ketel ang asta yang balangay gesye ra ilem ang napnukan. Piru ti Jesus tanya sigi ra ilem ang elek. ²⁵Numanyan dayun dang pinalengtan yamen ang pinuaw ang inaning, “Ameey, tawang! Magkaralesita ra taa,” agaaningami. ²⁶Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, “Aywa pinatalaw mi ra yang mga isip mi? Midyu tung nagapakulangan mi ra yang pagtaraligen mi tung yeen,” maganing. Pagkatapus dayun dang nagbangun ang nagsambeng tung palet may tung lakun. Lagi-laging naglinaw rang pisan. ²⁷Atii, durung pagkabereng yamen ang mga kaarumanan na. Purisu nagaraning-aninganami ra ilem ang maganing, “Unu ra kayang klasiay ta tau taa? Maskin yang palet pati yang lakun, luwus dang pamananged tung anya!” maganing.

Nagapalayasan Ni Jesus Ta Mga Dimunyu Yang Durua NGA Tauan (8:28-9:1)

Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39

²⁸Taa numanyan, pagkawut ni Jesus duun tung tindak yang awuyuk duun tung bawanwaan yang mga Gadareno, binagas da ta durua nga tauan ang pariung pagaekel-ekelan ta mga dimunyu. Duun mamanliit

tung may mga leyang ang pinanluguran ta mga patay. Kumus durug karaiseg, anday magpanayang-nayang ang magpanaw duun tung karsadang atia. ²⁹Numanyan pagbagas nira tung ni Jesus, dayun dang namaglelpaken yang dimunyang maganing, “Yawang paganingen ang Ana yang Dios, aywa nagapasilabtanami pa nuyu? Muya yang inangay mu taa ay parusaanami ra nuyung indi pa nganing agkawutun yang uras ang ipinagtipu yang Dios,” maganing. ³⁰Numanyan duun tung tukaw-tukaw, may sasang kaayepan ang mga bawuy ang gawung ang pamanulyad-tulyad. ³¹Numanyan yang mga dimunyang atia, namagpakiluuy ra ilem tung ni Jesus ang maganing, “Kung yami talagang palayasenami ra ka engaged nuyu tung mga taung naa, maayen pa duunami ra ilem ipasuutay mu tung mga bawuy ang atii,” agaaning. ³²Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Ala, sigi ra,” agaaning. Purisu dayun dang namansilayas tung durua nga tauan ang atiang namansilaked tung mga bawuy ang namansisuut. Pagkasuut nira tung mga bawuy, dayun dang namansikurbut tanirang tanan ang namagpataladtad ang diritsyu ra ilem tung awuyuk ang namampakpa ang asta nagkaralemes da ilem ang luwus. ³³Taa numanyan yang mga manigasikasu tung mga bawuy ang atia, dayun dang namaglalaksuan ang namansiangay duun tung lansangan. Pagkawut nira duun, namagbawalitaen da natetenged tung tanan ang nagkarainabu. Pati yang nainabu tung durua nga tauan ang atiang dinimunyu ra rin, ya engaged ay ipinagbalita nira. ³⁴Purisu anday dumang dinangat na, yang mga taung taga lansangan, alus pa ilem tanirang tanan namansilua rang namansiangay duun tung ni Jesus ang namagpakigbagas. Numanyan, pagkabagas nira tung anya, dayun dang namagintra amu-amu tung anya ang basta magliit da ilem duun tung banwa nira.

9 ¹Purisu ti Jesus tanya, anday dumang binuat na, dayun da ilem ang nagsaay tung balangay ang nagpatindak si ang asta nagbalik da duun tung Capernaum ang yay lansangan ang pagatiniran na.

Nagapapruibaan Da Ni Jesus Ang Tanya May Katengdanan Nang Magpatawad Tung Mga Kasalanan Yang Mga Tau (9:2-8)

Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26

²Naa pala may sasang taung namamilay ra yang mga tinanguni na ang ya ra ilem agtuang-tuangay yang mga aruman na tung papag ang nagidangep tung ni Jesus. Numanyan pagkasiman ni Jesus ang tanira may pagtalig nira tung anya, dayun na rang binugnu yang taung atiang namamilay ra yang mga tinanguni nang inaning, “Duduy, paktelen mu ra yang isip mu, ay nagapatawara ra yeen tung mga kasalanan mu,” agaaning. ³Naa pala may mga tau asan ang yay mga sagad tung mga urdinansang pinanubli tung mga kinaampu ta. Pagkagngel nira yang

inaning ni Jesus tung taung atiang namamilay ra yang mga tinanguni na, dayun dang ipinagkesen-kesen nira tung mga isip nirang maning taa: “Abaa yang tau kang naa ka, ya rag pagtiwakaw tung pagkadios yang Dios!”⁴ Kumus nagadeep da ni Jesus kung unu pay laksu yang mga pagirisipen nira, dayun dang nagbugnu tung nira ang maganing, “Aywa nagalaumanaw numyu ta malain?”⁵ Kanisip mi ang sungaw ra ilem yang inangu tung taung naa ang pinatawaru ra tung mga kasalanan na? Piru kung aningenu si ang magbangun dang magpanaw, asan da ngaskey mi kung yang bitalaw sungaw ra ilem u kung may kamatuuran na.⁶ Purisu papruibaanu ra numyan tung numyu ang yuung paganingen ang Maninga Tau, may katengdanu ka man tung katanekan ang magpatawad tung mga tau yang mga kasalanan nira,” maganing. Pagkatapus diritsyu rang pinaganing na yang taung atiang pamamilay yang tinanguni na, “Ala, magbanguna ra asan. Eklan mu ra tiang lulubgan mung mulik,” maganing.⁷ Pagkatapus yang taung atia, dayun da ka man ang nagbangun ang minulik tung balay na.⁸ Pagkaita yang mga taung atiang buntun, nangabereng da ta duru ang nunut da ka ta pagdarayawen nira tung Dios ang may sasang taung pinakdulan na ta katengdanan na ang maning tia.

Natetenged Tung Inangay Ni Jesus Tung Kaliwutan Ang Naa (9:9-13)

Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32

⁹Pagkatapus tia, ti Jesus dayun dang luminua tung balay ang nagpanaw. Numyan yuung ti Mateo, naitaaw ra anyang yuung kakarung tung upisinaung pagpanukut tung mga tau yang mga balayaran nira tung gubirnu. Maganing tung yeen ang nagbugnu, “Amus Mateo, magpakignunuta ra tung yeen ang magpaugyat,” agaaning. Pagkangelu tia, dayunaw rang kumindeng ang nagpakignunut tung anya.

¹⁰Taa numyan nagkamaning da ang ti Jesus pagpakigsaru ra tung yeen duun tung balayu, kasiraan da ka tanira yang nagapangugyatan nang dati. Duru rang mga kaarumananung mga manigpanukut ang namansikawut da ka, kasiraan da ka tanira yang duma ang nagalamku ka ta kadaklan ang durug kakinasalananen^c. Pagkatapus dayun dang namagpakigsaru tung ni Jesus may tung yamen ang mga tauan na.

¹¹Taa numyan may mga Pariseo ka asan ang nangaita tung nainabung atia. Purisu dayun dang namagistinggir tung yamen ang nagapangugyatan ni Jesus ang maganing, “Aywa asan dag pagpakigsaru yang manigtulduk mi tung mga manigpanukut ang atiang

---

^c 9:10 Nagalamku nira ta maning tia ay malinampasen tung mga riglamintu nirang mga Judio.

mga mandaraya may tung mga kaarumanan nirang atiang duru kag kakinasalananen^d?”

¹²Numanyan pagkagngel ni Jesus tia, ya ray nagtuwal ang asan da ipapanaway na tung sasang pananglit ang maganing, “Yang mga taung makektel anday kaministiran nira yang manigbulung, kung indi, ya ra ilet yang mga taung may mga laru. ¹³Maayen pa, pasadsaran mi ra kanay ta mupia yang sasang napabtang tung kasulatan ang para mamasmesan mi yang linagpakan yang sasang inaning yang Dios tung mga kinaampu tang maganing,

‘Mas matimbang tung yeen ang magirildawanamu kay tung magpadasagamu ta mga ayep ming para ya agiprisintaray mi tung yeen,’ agaaning^e.

Asan da ngaintindiy mi yang linyang pagausuyu. Kipurki yang inangayung magimbitaren ang para magpaugyat tung yeen, belagan yang mga taung pagtalig ang tanira matadleng tung pagterelengen yang Dios, kung indi, ya ra ilet yang kumpurming mangamin ang tanya talagang makinasalananen ka man,” maganing.

**Yang Dating Nagapgesan Ta Mga Tau May Yang Baklung Nagipatuman
Ni Jesus Tung Nira Indi Enged Magkatunuan (9:14-17)**

Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39

¹⁴Numanyan may mga taung nagapangugyatan ni Juan ang manigbenyag ang namansiayang ra tung ni Jesus ang namagkiga ang maganing, “Aywa kaya ang yang mga taung naang nagapangugyatan mu indi pamamlek tung pagparanganen nira? Ta yamen may yang mga Pariseo, pirmiaming pamlek tung pagparanganen yamen natetenged tung sasang urdinansang pinanubli tang mga Judio,” maganing. ¹⁵Yang tuwal ni Jesus tung nira, yang sadili na ipinananglit na tung laliing pangasawa. Maganing tung nira, “Aywa, kung may kumbira, magkabagay wasu ang yang pamagkumpanya tung pangasawa mamagpakapungaw ra ilet ang indi ra mamagpakigsaru mintras asan pa tung tepad nira yang aruman

---

^d 9:11 Yang nagapapaktelan yang mga Pariseo ay kung tinu pay magpakigsaru tung mga taung mga maning tiang makinasalananen, asan da unu nga saliray yang kasalanan nira ang asta indi ra ilet unu sapten yang Dios. ^e 9:13 Yang bitalang atiang inulit ni Ginuung Jesus yay isinulat ni Oseas 6:6) ang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios. Atiing tukaw tung panimpu na, yang inimpurta yang mga masigka Israel na, ya ra yang pagparadasagen nira ta mga ayep nirang ya agiprisintaray nira tung Dios. Ang pagkatapus tung timpu yang mga Pariseo, yang nirang nagapapaktelan ya ra yang pagtaraklingen nira tung mga taung nagalamku nirang makamamansa ang katulad ka tung na Mateong mga kasadu ni Ginuung Jesus. Bilang yang pagtaraklingen nirang atia may yang pagparadasagen yang mga kinaampu nira atiang tukaw, parariung panigunda ra ilet kung ikumpalar pa tung nagaelatan din yang Dios tung nirang magirildawan.

nira? Ugaring may uras ang kawutun ang yang aruman nirang atia, lagunutun dang eklan tung tepad nira. Atia ya ray uras ang magkabagay rang pisan ang ipamlek nira tung pagparanganen nira natetenged ka man tung kapupungawen da nirang duru.

¹⁶“Aywa, tinu pay nagaintindian ming tau ang yang awel nang lagi-lagi ra ya pay tambelan na ta awel ang baklu ang indi pa nagabunakan? Kipurki kung maning tia ya pay buaten na, anday dumang mainabu, yang tinambelan bekngen da ka ilem yang baklung itinambel ang nagkere ang asta mas dang magwangwang yang lasik na kay tung primiru. ¹⁷Dispui tinu pay nagaintindian ming tau ang yang binung baklung ingkelan tung saralugan, asan da ilem papagbaalay na tung parabtangan ang lagi-lagi ra? Kipurki kung maning tia ya pay buaten na, kung mabaal da nanging tia, belaken na ra ka ilem yang parabtangan. Anday duma, mailas da ka ilem yang binu, pati yang parabtangan, diadu ra ka. Kung indi, mas maayen pa ang yang binung baklu, asan da ibukbukay tung parabtangan ang baklu ka ang malpes ka ilem manleskag ugud parariung indi mangaunu pa,” maganing.

**Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Sasang Baway May Yang Pagpabui
Na Si Kang Uman Tung Sasang Mulang Baway (9:18-26)**

Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56

¹⁸Numanyan, atiang indi pa nagatapus ti Jesus ta pagbitala, may sasang may katengdanan tung pagsaragpunan tang mga Judio ang ya ray nagkawut. Pagkawut na, dayun dang napadagpa tung pinagtalungaan nira ni Jesus ang nagpakiildaw tung anyang maganing, “Yang anaung baway baklu pa ilem nabuntukan ta linawa na. Kung maimu ilem tung nuyu, nuntay kanay duun tung balay ang para madeenan mu. Atia, madeenan mu ilem, mabui si,” maganing. ¹⁹Pagkagngel ni Jesus tia, dayun dang kumindeng ang nagnunut tung anya, kasiraanami ra kang mga nagapangugyatan na. ²⁰Numanyan atiang pagnurunutanami ra na Jesus, may sasang baway ang ya ra ilem agsisikup tung buku ni Jesus ang nagdeen tung sam bilug ang mabilug-bilug ang atiang yag tataked tung sidsiren yang awel nang langkuy. Yang baway ang naa, tung seled sam puluk may durua rang takun, muya-muya ra ilem ang nagaawasan. ²¹Yang ikinesen-kesen na tung isip na maning taa: “Maskin awel na ra ilem yang madeenanu, atiang lagi magmaayenaw ra,” maganing. ²²Numanyan tung pagdeen yang baway tung awel na, dayun dang nagbira ti Jesus ang naita tung anya. Pagkaita na, dayun na rang binugnu ang inaning, “Ipag, indi mu ra ilem papagdua-duaen yang isip mu. Nagmaayena ra tung pagalaru mung atia ay natetenged itinalig mu ra kang lagi tung yeen,” maganing. Purisu magimpisa tung uras ang atii, nagmaayen da ka man.

²³Numanyan nagpadayun da ti Jesus yang pagparanawen na ang asta kuminawut da duun tung balay yang manigerekelen. Pagpakled na duun, naita na yang mga manigpalauta^f may yang mga taung pamaggirinla. ²⁴Pagkaita na tung nira, dayun dang nagkalalangan tung nirang maganing, “Ala, magluaamu rang tanan asan. Ti Nini belagan patay, kung indi, agelken ilem,” maganing. Pagkagngel nira tia, ya ra ilem agtalangkakay nira. ²⁵Numanyan atiang pagpalua na tung nira, dayun dang nagpakled tung kuartung atiang pagalubgan yang mula. Pagpakled na, dayun na rang pinggesan tung kalima na ang pagkatapus nagbangun da ka man yang mula. ²⁶Purisu yang nainabung atia nabantug da tung intirung banwang atii.

Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Durua Nga Burayan (9:27-31)

²⁷Numanyan atiang pagliit da ni Jesus duun tung balay ang atia, may durua nga burayan ang namagimpisa rang namagpakignunut tung anya. Sigi ra ilem yang pagkekendalen nirang maganing, “Yawang manubli tung paggaraemen ni Adi David, ildawayami ka,” agaaning. ²⁸Piru ti Jesus tanya, indi ra nagliing-liing, kung indi, nagpadayun da ilem tung pagparanawen na ang asta kuminawut da duun tung balay ang pagatiniran na. Pagkawut na, dayun dang nagpakled pati yang durua nga burayan, namagpakled da kang namagpalenget tung anya. Numanyan dayun na rang tinalimaan ang maganing, “Panangeramu ka ang kayananung buaten yang nagaingaluk ming atia tung yeen?” Maganing tanirang namansituwal, “Ee, Ameey, talagang panangerami!” ²⁹Atii, diritsyu rang pinandeenan ni Jesus yang mga mata nirang inaning, “Magkamaninganamu ra ang kumpurmi ra ilem tung nagapananged mi tung yeen,” maganing. ³⁰Pagkatapus nangabuskad da ka man yang mga mata nira. Numanyan nagpaaman da ti Jesus tung nira ta malebat-lebat ang maganing, “Kuidaw, indiamu ra engaged magbawalitaen maskin tung ninu pa,” maganing. ³¹Piru tung pagliit nira tung balay na, maskin pinagurdinan da, anday dumang binuat nira, indi ra ka engaged nangaegtem, kung indi, namagbawalitaen da ka engaged natetenged tung binuat nang atia tung nira ang asta nagsarambung da ilem yang balita tung intirung sinakepan yang banwang atia.

Nagapamaayen Ni Jesus Yang Sasang Apa (9:32-34)

³²Tamang tamang pamansiliit yang durua nga tauan ang atia tung balay, may sasa si kang taung nagiated tung anyang apa. Yang

---

^f **9:23** Yang ugali nira atii kanay, kung may patay, may mamansiangay asan ang mga manigulimengmeng, kanunut nira yang mga manigpalauta ang derengan da yang tugtug may yang ulimengmeng. Ya ra kay nirang pagpakigsasa tung mga aruman nirang napatayan.

natengeran yang pagkaapa na, tanya agdimunyu. ³³Numanyan tung pagpalayas ni Jesus tung dimunyu, atiang lagi napagbitala ra yang taung atia. Ya ray naberegan ta mupia yang mga tau. Purisu namagaraning-aningan dang maganing, “Indiita pang pisan nagaita ta maning tia taa tung banwa tang Israel, kung indi, numaan ilem,” agaaning. ³⁴Numanyan pagkagngel yang mga Pariseo tia, namansianing da tanira ang “Aa, yang taung atia, nagapagpalayas nganing ta mga dimunyu ay natetenged nagapaktel ni Satanas ang yay pagmangulu tung nira,” maganing.

**Nagibilug Da Yang Pagurubraen Ni Ginuung
Jesus Duun Tung Galilea (9:35-38)**

³⁵Kapurisu maning da ka man tia yang nagkarainabu atiang pagliliwutun ni Jesus tung mga lansangan pati mga baryu duun tung intirung sinakepan yang Galilea. Yang bida na nagturuldukanen tung mga taung pamagsaragpun-sagpun tung nira nirang mga pagsaragpunan. Nagparakawutun da ka dayun tung nira yang sasang matinlung balita ang yang Dios magimpisa rang magtukud yang paggaraemen nang baklu tung mga tau. Nagparamaayenen da ka tung may mga laru maskin unu pang klasing masiitay. ³⁶Tung pagterelengen na tung mga taung atiang buntun ang muya-muyang pamagpalenget tung anya, ya ra ngaildaw ta duru tung nira. Ay pamanluluwayan da yang mga isip nira ay pangalingalag da ta duru natetenged nagapawaya-wayaan da ilem yang mga manigerekelen tung nira natetenged tung pagirintindien tung Dios. Yang kaalimbawaan nira maning pa tung mga kaayepan ang anda ray manigpastur ang pagpadagen-dagen tung nira. ³⁷Purisu yaming nagapangugyatan na, pinaganingami ra anyang, “Duru-durung mga tau ang mga simpan dang mamagpamati tung bitalaw. Yang kaalimbawaan nira maning pa tung paray ang malapad ang arayegen da, piru kulang yang mga manigayeg. ³⁸Purisu ya ra kay ipagampu mi tung Dios ang yay maning pa tung pagerekelen yang paayeg ang panuwulun na yang mga manigayeg na ang para mamangayeg da yang paray na,” maganing.

**Nagapiaran Ni Jesus Ta Kagaeman Yang Mga Taraligan Nang Sam
Puluk May Durua (10:1-4)**

Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16

10 ¹Numanyan yaming nagapangugyatan ni Jesus ang sam puluk may durua pinapagsaragpunami ra anya ang pagkatapus pinamiaranami ra ka anya ta kagaeman yamen ang magpalayas tung mga dimunyang namagsuut tung mga tau ig magpamaayen ka tung mga taung may mga laru, maskin unu pang laruay. ²Ya ra taa yang mga aran yamen ang mga taraligan ni Jesus ang sam puluk may durua bilang mga apustul na. Yang pagmangulu-mangulu tung yamen ang tanan ti Simon

ang pinapuanggaan tung ni Pedro. Yang aruman na tung pagliliwutun yang ari nang ti Andres. Yang magdasun ti Santiagong durua kang magari ni Juan ang yay mga ana ni Zebedeo. ³Yang magdasun ti Felipe, durua ni Bartolome. Yang magdasun ti Tomas may yuu ka mismung ti Mateo ang atii kanay manigpanukutaw ra rin ta balayaran tung gubirnu. Yang magdasun, ti Santiagong ana ni Alfeo, durua ni Tadeo. ⁴Yang magdasun ti Simon ang sam bilug ang yay kinasakpan da rin yang sasang partidung durug iseg yang pagbaratukun nira tung gubirnu yang mga taga Roma, durua ka ni Judas ang Iscariote ang tung uri, ya ra ka man ay nagtraidur tung ni Jesus.

**Yang Mga Bitalang Nagipabalun Ni Jesus Tung Sam Puluk May Durua
NGa Tauan Na Baklu Papanaway Nang Mamagparakawutun (10:5-15)**
Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6

⁵Numanyan yaming nagapangugyatan nang atiang sam puluk may durua, bakluami papanaway na, may mga bitalang ipinabalun na tung yamen ang maning taa: “Kung magpanawamu ra nganing, indiamu ilem magdistinu tung mga bawanwaan yang mga taga дума-rumang nasyun ubin maskin tung mga lansangan yang mga Samarianen. ⁶Kung indi, yang pabilugan ming angayen ya ra kanay ilem yang mga masigkanasyun tang mga Israel ang yang kaalimbawaan nira maning pa tung mga karnirung nagkaratalang da. ⁷Ya ray pampakawutan ming panganingen ang kinawut da yang uras ang ipagpundar yang Dios yang paggaraemen nang baklu tung nira. ⁸Kung may mapanawan ming mga taung may mga laru nira, pampamaayenen mi, pati mga patay, pampabuien mi si kang uman, asta yang may mga larung tung ulit nirang makabiwuru, pampamaayenen mi ka, pati yang mga dimunyang namagsuut tung mga tinanguni yang дума, pampalayasen mi ka. Kumus diwaldi ilem yang pagpakdulu tung numyu yang kagaeman ming atia, indi ra ka magkabagay ang pabayaren mi pa yang mga taung atiang pampakaayenen mi.

⁹⁻¹⁰“Dispuis paisanu ra ilem yang pagparanawen mi. Indiamu magbalun ta kuarta, maskin unu pang klasiay, maging bulawan man, maging salapi man, maging saway man. Indiamu ka magekel-ekel ta puyu-puyu ang pariu ka tung pagaekel-ekelan ta mga manigpalimus. Maskin lambung ming irimaraan mi, sandalyas, ubin bastun pa, indi mi ka ekel-ekelan. Ay yang sasang manigparakawutun, bagay kang asikasuen tung mga kaministiran na ang yay maning pa tung isuul tung anya yang mga taung nagapampakawutan na. ¹¹Dispuis kung kumawutamu ra nganing tung sasang lansangan ubin baryu, magpaniiramu ra ta tau ang midyu may kalelyag na kang magpadayun tung numyu tung balay na. Duunamu ra ilem magdayun ang asta

magliitamu ra ilem tung banwang atia. ¹²Pagkatapus tung pagpakled mi tung balay na, kumustaen mi ka yang pamagistar asan ang aningen, ‘Yamung tanan ang pagistar taa tung balay ang naa, maimu rang pakaayenenamu ra ka ta mupia yang Dios.’ ¹³Simanyan kung panangeren nira yang ipagpakawut mi tung nira natetenged tung yeen, magkamaningan da ka man tanira ang katulad ka tung ikinumusta ming atia tung nira. Piru kung indi mamananged, bawien mi ra ilem yang ikinumusta ming atia tung nira. ¹⁴Kung ariamu pang balayay nga dayun u kung ariamu pang lansanganay nga distinu, ang pagkatapus indiamu ka enged risibien nira pati yang bitalang nagipagpakawut mi indi ka enged pamatien nira, magliitamu ra ilem asan. Ugaring tung pagliit mi, pakdulan mi ta sasa pang sinyalis. Yang apuk tung banwa nira ang namandepet tung mga kakay mi, ya ray itagbeng-tagbengay mi ugud asan da nga paamanay mi ang yang pagpakuindi nirang atia tung numyu ya ray panuwalan nira tung Dios. ¹⁵Iugtulu tung numyu, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia yang Dios tung tanan ang mga tau, malakan-lakan pa yang parusang dangaten yang mga taga lansangan ang Sodoma may Gomora kay tung dangaten yang mga taung taga maskin ay pang lansanganay ang kumpurming namagpakuindi tung numyu.

Nagapabantay Ni Jesus Tanira Natetenged Tung Mga Kaliwagan Ang Magkarapanawan Nira Tung Pagturumanen Nira Yang Nagituwul Na Tung Nira (10:16-25)

Marcos 13:9-13; Lucas 21:12-17

¹⁶“Papatandaan mi ta mupia yang bitalaw. Ta yamung pagatuwulung magparakawutun yang bitalaw, yang kaalimbawaan mi maning pa tung mga karniru ang duunamu ra ipaangayayu tung mga taung maning pa tung mga kirung talunanen ta kaiseg. Purisu yang maayen ang panularen mi ya ra yang mga iraw ang durug tarem yang mga isip nira pati yang mga kalapati ang durug kaamumu. ¹⁷Nagapabantayamu ilem yeen ay may mga masigkanasyun ta mismu ang yay magpadeep tung numyu ang para idimandaamu ra nira tung mga usgadu. Duunamu mismu paburdunay yang pamagmaepet-epet tung mga pagsaragpunan nira. ¹⁸Kung kaisan guyuranamu nirang patalungaen tung mga gubirnadur may tung mga adi pa natetenged tung pagkererengen mi tung yeen. Panlugtan nganing yang Dios ang magbuat ta maning tia tung numyu ugud asanamu nga pakdulay na ta lugar ming magparakawutun tung nira natetenged tung yeen. Pati yang mga kaarumanan ka nirang belagan kang mga masigka Israel ta, mapampakawutan mi ka tung mga uras ang atia. ¹⁹Kung pabistaanamu nganing nira ta maning tia, indiamu ilem magpakabegbeg ta mga kulu mi kung unu pay ituwal mi u kung

ya pa agari yang pametang-betang mi yang mga bitala mi. Ay kipurki kung kawutun da nganing yang uras ang atia, paisipenamu ra yang Dios kung unu pay ipanuwal mi. ²⁰Ay yang mga bitalang ipanuwal mi tung nira, belagan numyung sadiling bitala, kung indi, ya ray ipaisipay tung numyung ipabitala yang Espiritu Santong nagipatinir tung numyu yang Ama mi.

²¹“Maning taa yang mainabu tung sam pamilya. Kung tinu pay mananged tung Matinlung Balita natetenged tung yeen, ya ray demtan yang mga putul nang idangep tung usgadung ipaimatay. Ang kaisan ya ra kay buaten yang sasang ama tung mga ana nang namagpasirung da tung yeen. Ang kaisan, kung yang mga ginikanan ya ray namagpasirung tung yeen, ya ra kay batukan yang mga ana nirang ipaimatay. ²²May uras ang kawutun ang demtanamu ra ka ta maskin tinu pang tauay arangan da ilem tung yeen ang nagekengan mi. Piru kung tinu pay magpatenten yang isip nang magpadayun ka enged tung pagtaraligen na tung yeen, maskin imatayen pa, ya ray tapnayan yang Dios ang ipalgud tung kaliwatan ang baklu. ²³Kung yamu dereeg-deegan tung sasang lansangan, magpalaksuamu ra ilem tung dumang lansangan ang para duunamu si magparakawutun. Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, baklu mi ra mateptep yang tanan ang mga lansangan taa tung banwa tang naang Israel, ta yuung paganingen ang Maninga Tau, magbalikaw ra^g.

**Indi Mamaglaum Yang Mga Tauan Ni Jesus Ang Mas Matinlu Yang
Buaten Yang Mga Tau Tung Nira Kay Tung Buaten Nira Tung Ni Jesus
(10:24-25)
Lucas 6:40**

²⁴“Yang sasang taung pagpaugyat indi maglaum ang tanya mas pang galangen kay tung pagugyat tung anya. Pariu ka tung sasang turuwulun. Indi ka maglaum ang tanya mas pang saptan kay tung agalen na. ²⁵Purisu yang sasang pagpaugyat kaministiran ang maging kuntintu tung isip na ang mapasaran ta pariu ka tung nagapasaran yang pagugyat tung anya. Pati yang sasang turuwulun, kung mapasaran ta pariu ka tung nagapasaran yang agalen na, ya ka. Kung yuung maning pa tung sasang tatay tung pamalay-walay, yuu aganingay ta mga tau ang ti Satanas^h, yamung lugud tung pamalay-walayu mas pang pakulainenamu nira.

^g 10:23 Indi na ra ilem sinambit kung tung ay pa magbalik. Maskin indi magsarasaan ta pagintindi yang mga sagad kung unu pay gustu nang ianing, mas matinlu ang intindien ta ang ya ra yang pagbalik na tung ni Ama na duun tung langit. Bilang baklu ra makumplitu nira yang itinuwal na tung nira tung 10:6, kung nagaabwat da tung langit ang nagbalik tung ni Ama na. ^h 10:25 Tung bitalang Giniriego “ti Beelzeboul”. Atii kanay yay sasang pangguuy yang mga Israel tung ni Satanas.

**Nagapaktel Nang Magpakatenten Ang Magagwanta Tung Padeeg-deeg
(10:26-31)**

Lucas 12:4-7

²⁶“Purisu indiamu mageled tung maskin tinu pang tauay ang magkuntra tung numyu. Ay kipurki demdemen mi yang bitalaw: anday nagatipigan ang indi luwawan, anda kay nagitaluk ang indi makdekan. ²⁷Purisu kung unu pay nagipaganingu tung numyu ang ita ita ilem, ya ray ipagpakawut mi enged tung publiku maskin unu pay buaten yang mga tau tung numyu. Kung unu pay nagipagalas-alasu tung numyu, ya ra kay ipanggel mi tung kadaklan. ²⁸Indiamu mageled tung mga taung gustu nirang mangimatay tung numyu ang ya ra ka ilem yang mga tinanguni mi ay sarangan nirang patayen, ang pagkatapus anda kay sarang ang mabuat nirang malain tung ispiritu mi. Kung indi, yang dapat ang eldan mi enged, ya ra yang Dios ang yay sarang ang magbuat ta ikadiadu yang tinanguni yang sasang tau pati ispiritu na duun tung impirnu. ²⁹Dispuis para indiamu mageled tung buaten yang mga tau tung numyu, pademdeman mi ra ilem yang mga kutung ang mga balaynen. Indi wa, kung mangalangamu tung palingki, maskin duruang bilug, durung pisan agkabaratu? Piru andang pisan ay kutung may sam bilug ang lumagpak tung tanek ang indi magtandaan yang Ama mi. ³⁰Ya pa yamung mga tauanu, pawayaya-wayaanamu pa anya? Ultimung mga bua mi ilem ngani pinamilang na rang tanan. ³¹Purisu indiamu mageled. Ay yamu mas maal tung anya kay tung mga kutung ang paneng.

Natetenged Tung Pagurubligaren May Pagiringwaraen (10:32-33)

Lucas 12:8-9

³²“Kapurisu kung tinu pay magubligar tung katalungaan yang mga masigkatau na ang tanya sasa rang tauanu, ig disir ta yeen, kung kawutun da nganing yang uras, yuu kay magpailala tung anya tung katalungaan ni Ama duun tung langit ang tanya sasa ra ka man tauanu. ³³Piru kung tinu pay magingwara tung yeen tung katalungaan yang mga masigkatau na ang tanya belagan tauanu, ig disir ta yeen, yang buaten, ingwaraenu ka tung katalungaan ni Ama duun tung langit ang tanya belagan ka man tauanu.”

Ti Jesus Ya Ray Pagbelanganan Ta Isip Yang Sam Pamilya (10:34-39)

Lucas 12:49-53; 14:26-27

³⁴Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, “Indiamu maglaum ang yang inangayu taa ang para yang tanan ang mga tau mamaguruyunan dang mamagsarasaan, kung indi, asan da ngani mamagsuruag-suagan natetenged tung pagpabetang nira tung yeen

ang indi ra magpariu-pariu. ³⁵Aywa indiamu paamanenu, sindu anday dumang pakawutun na, kung indi, yang sam pamilya magberelagan da ta kinaisipan may kinaisipan. Yang sasang lalii magbelagan ta kinaisipan tanirang magama. Yang sasang baway magbelagan ka ta kinaisipan tanirang magina. Yang sasang minagaren ang baway magbelagan ka ta kinaisipan tanirang magpunyangan ang baway. ³⁶Bilang yang magkuntra enged tung sasang tumatalig tung yeen ya ra mismu yang may kaampiran tung anya. ³⁷Purisu katulad tung sasang ana, kung yang gegma na tung ginikanan na ya ray lusu tung gegma na tung yeen, yang taung atia, indi magkabagay tung yeen ang ugyanu pa. PARIU ka tung sasang ginikanan. Kung yang gegma na tung ana na ya ray landaw tung gegma na tung yeen, ya ka, indi ka magkabagay tung yeen ang ugyanu pa. ³⁸Kung tinu pay indi magpakatenten ang magagwanta tung mga kaliwagan ang maskin ipalansang pa tung krusⁱ ig magpalalang ka tung yeen, yang taung atia indi magkabagay tung yeen ang ugyanu pa. ³⁹Kung tinu pay pagsikad ang yang sadili na ang pirmi tung matinlu, asan da nga kapa-kapaay na yang kaampiran na tung yeen. Piru kung tinu pay mamirdi tung sadiling kalelyagan na natetenged tung yeen ang yuu ray ipalusu na ta gegma na, asan nga siguruay na yang kaampiran na tung yeen ang yay pagnatisan nang asta tung sampa^j.

May Ibles Yang Dios Tung Kumpurming Magtawang Tung Mga Manigparakawutun (10:40-42)

Marcos 9:37; Lucas 10:16; Marcos 9:41

⁴⁰“Tung pagliliwutun ming pagparakawutun yang bitalaw, kung tinu pay magasikasu tung numyu tung balay na, katimbang nang yuu kay nagasikasuen na. Dispuis kung tinu pay magasikasu tung yeen, katimbang na ka ang yang nagtuwul tung yeen, ya kay nagasikasuen na. ⁴¹Kung tinu pay magasikasu tung numyung pagapanuwulung magpalatay yang bitala yang Dios natetenged agilalaenamu ka anyang maning ka man tii, may ibles yang Dios tung anyang magkapariu ka tung ibles na tung numyung mga manigpalatay. Kung tinu pay magasikasu tung numyung matinumanen tung nagauyunan yang Dios natetenged agilalaenamu ka anyang maning ka man tii, may ibles ka yang Dios

---

ⁱ 10:38 “maskin ipalansang pa tung krus” Tung bitalang Giniriego maning taa: “Kung tinu pay indi magsakan yang krus na.” Yang gustu nang ianing, belagan ang maganing ang yang tanan ang mga tauan na dapat ang masigpalansang tung krus ang katulad ka tung anya. Kung indi, yang linaggakan na, kumpurming tinu pay tauan na, dapat ang pirming magparanek ang magpalalang tung anya, maskin unu pay pakawutun yang pagparanek na, kung kalugian man, u kung kaeyakan man u kung tigbaken man u kung imatayen man, agwantaen nang tanan. ^j 10:39 Parariu ta palaksu yang Mateo 16:25; Marcos 8:35; Lucas 9:23; 17:33; Juan 12:25.

tung anyang magkapariu ka tung ibles na tung numyung matinumanen. ⁴²Kung tinu pay magtawang tung numyung mga tauanu, maskin aranak ta pagkabetang ig maskin gesyeng bagay ra ilem yang itawang na ang katulad ka tung sam basu ra ilem ang waing malamig ang ipainem na tung numyu natetenged agilalaenam ra ka anya ang yamu nagatuwulu, iugtulu tung numyu, siguradung balesan ka enged yang Dios,” maganing.

11 ¹Numanyan atiang pagkatapus ni Jesus tung pagparabalunun na ta mga bitala tung yamen ang nagapangugyatan nang sam puluk may durua, dayun dang nagliit tung lugar ang atii ang nagliliwutun tung mga lansangan ang alelengengeten ugud magturuldudun tung mga tau ang nunut da ka ta pagparakawutun na tung nira yang Matinlung Balita.

**Yang Nagituwal Ni Jesus Tung Pinanuwal Ni Juan Ang Mamagpasiguru
Tung Anya (11:2-19)
*Lucas 7:18-35***

²Numanyan ibalik ta ra kanay tung ni Juan ang atiang manigbenyag ang duun da ka man tung kalabus^k. Atiang nabalitaan na ra natetenged tung mga buat-buat ni Jesus ang tung anyang pagintindi ya ra yang paganingen ang Cristo, nanuwul da tung pinangugyatan nang duma ang mansiangay ra kanay duun tung anyang mamagpasiguru. ³Numanyan tung pagkawut nira, maganing tung ni Jesus, “Minangayami ilem taa, ay gustu yamen ang magtalimaan tung nyu kung yawa ka man yang paganingen ang Cristong Mananapnay ang nagaelatan kang lagi yamen u kung may duma pang dapat ang elatan yamen?” maganing. ⁴Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, “Ala, magbalikamu ra duun tung ni Juan. Ibalita mi ra tung anya yang kumpurming nagagngel mi kag nagaita mi taa. ⁵Aningen mi ang yang mga buray pangaita ra, pati mga barik pangapanaw ra ka, pati mga taung may dispirinsia tung mga ulit nirang makabiwuru, nagapanguatan da ka ta pagkamansadu nira, pati mga bengel pangagngel da ka, pati mga patay nagapampabungkaras da ka. Asta yang mga taung kumpurming aminadu ra ang anda ray sarang ang mabuat nirang matinlu ang para risibien yang Dios, ya ra kay nagapampakawutan ta Matinlung Balita kung ya pa agaring mapalguran da nira yang paggaraemen na^l. ⁶Kidispuis pa aningen mi ka dayun ti Juan ang durug tinlu yang mabtangan yang sasang taung indi enged maplekan ta ipagtalig na tung yeen,” maganing ti Jesus duun tung nira.

---

^k **11:2** Kung gustu tang maskean kung ya pa agari nakalabus, duun da nga basaay ta tung 14:1-12 ^l **11:5** Tung pagkasambit ni Jesus natetenged tung mga taung mga maning tiang pinakaayen na, inusuy na yang isinulat ni Isaias tungIsaias 35:5-6; 61:1; 26:19; 29:18-19 ang yay pulus nagkaraula na natetenged tung mga buat-buat ang ipalua yang paganingen ang Cristo. Ya ra kay mademdeman ni Juan tung pagpabalita na tung mga tauan na natetenged tung mga buat-buat ni Jesus. Purisu duun da nga plekay ta pagdua-dua yang isip na.

Yang Pagdayaw Ni Jesus Tung Ni Juan (11:7-19)

Lucas 7:24-28

⁷Numanyan atiang namagliit da yang mga tauan ni Juan ang atia, ya ray pagpasanag ni Jesus tung mga taung atiang buntun natetenged tung ni Juan. Maganing tung nira, “Atiing pagangay mi tung ni Juan duun tung banwang atiang palag-palag yang tau na, unu pang klasiay ta tau ang nagalaum ming maita mi duun? Yang kalaum mi wasu tanya sasang taung guruyud-guyuran ta tau ang katulad ka tung tigbaw ang kung eyepen da nganing ta palet, pagpanunut-nunut da ilem? ⁸Kung belagan kang ya tii, unu pa wasu ay inangay mi duun? Gustu mi ilem basung magteleng tung sasang taung pagsuut ta durug tinlung awel? Belag ka siguru, ay kipurki yang mga taung mga maning tia yang bisti nira duun da ilem ngaitaay mi tung mga palasiu yang mga adi. ⁹Kung belagan kang ya tii ay inangay mi, tay unu pa wasu yang katuyuan mi duun? Gustu mi wasung magteleng tung sasang taung tinuwul yang Dios ang magpalatay yang bitala na tung numyu? Anday дума, talagang yaa, ya ra ka man tii ay naita mi duun. Piru iugtulu tung numyu yang taung atiang naita mi duun, landaw pa nganing tung mga manigpalatay yang bitala yang Dios ta namagtukaw ang mga panimpu. ¹⁰Ay kipurki ti Juan ang naa ya ka man ay nagadapatan yang sasang inaning yang Dios tung sasang aruman na ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

‘May sasang taung tuwulunung magpalatay yang bitalaw tung mga tau ang yay ipatkawu tung nuyu ugud katulad ka tung sasang pagliway yang dalan, yay maning pa tung magliway tung mga isip nira ugud simpan da tanirang mamampauyun da tung nuyu,’ maganing^m.

¹¹Iugtulu tung numyu, tung tanan ang mga manigpalatay ta namagtukaw ang mga panimpu, anda ray lumandaw tung ni Juan ang naang manigbenyag. Piru maskin pang maning tia, yang sasang tauanung napalgud da tung palaksu yang paggaraemen yang Dios, maskin pagatelengan ang araneK ta pagkabetang, piru may nalandawan na pa ka enged tung ni Juanⁿ. ¹²Dispui, magimpisa pa atiang paglua ni Juan ang manigbenyag ang asta ra ilem simanyan ang tung yeen da, yang palaksu

---

^m **11:10** Duun ngaeklay ni Jesus tung isinulat ni Malakias 3:1; anday dumang kakesen yang Dios tung uras ang atiang paganing na, ya ra ti Ginuung Jesus mismu atiang indi pa nagapagingtau. Ikumpalar tung Marcos 1:2 may Lucas 7:27. ⁿ **11:11** Yang nalandawan ni Juan tung kadaklan ang mga manigpalatay ang namagtukaw tung anya ay ultimu ilem tanya ay naging palaskaw ni Ginuung Jesus. Yadwa pa durug kaimpurtanti yang ipinagpalatay na tung mga tau natetenged tung anya. Dispui yang nalandawan yang mga tauan ni Ginuung Jesus tung ni Juan, ya ra yang kantidad yang nagipagpakawut nira tung mga tau natetenged tung anya ang mas pa kay tung kantidad yang ipinagpalatay ni Juan.

yang paggaraemen yang Dios ang naang baklu, mapuirsa yang abanti na ig mapuirsa ka yang mga taung kumpurming pagimuras dang magpalgud^o.
¹³ Ang pagkatapus, kung unu pay palaksu yang paggaraemen nang atia, nagkaraula yang tanan ang mga manigpalatay yang bitala yang Dios pati yang nagkaraula ni Moises. Piru baklu pa nagimpisang nagkamatuud da yang nagkaraula nira, tung paglua ni Juan.

¹⁴ “Ig kung gustu ming mananged tung inula yang sasang manigpalatay^p, asan da ngaintindiy mi ang ti Juan ang naa ya ray nanubli tung katengdanan ang pinggesan ni Elias ang tukaw. ¹⁵ Purisu yang nagagngel yang mga talinga mi, ipabtang mi tung mga isip mi. ¹⁶⁻¹⁷ Piru ay pa wa? Yang mga tau simanyan ang indi mamagimpurmi tung yeen, unu pay mapananglitanu tung nira? Anday duma tanira maning pa tung mga mamula ang pamagkarayam tung plasa ang maskin unyen pa ta paiwan-iwan yang mga kaarumanan nira, indi ka engaged mapatunu-tunuan yang kalelyagan nira. Ya ra aganingay yang mga kaarumanan nirang, ‘Uay, duruamug kaduruma! Ang magtarangit-tangitenaming magurulimengmeng-ulimengmengen, indiamu ra malelyag ang magpakigsampura. Utru si ang patikanamu yamen, indiamu si ka engaged malelyag ang magtaralekan.’

¹⁸ Talagang yay magkatamang mapananglitanu tung mga taung atia ay kipurki atiang paglua ra ni Juan ang manigbenyag, maita yang mga tau yang ugali nang pamlek ang kaisan tung pagparanganen na ig indi ka panginem ta binu, indi ra nauyunan nira, kung indi, ya ra aganingay nirang pagaekel-ekelan ta dimunyu. ¹⁹ Utru si ang tung yeen dang paganingen ang Maninga Tau, tung pagluaw tung mga tau, maita ra nganing nira yang ugaliu ang indiaw pamlek tung pagparanganenu kag panginemaw kang kaisan ta binu, indiaw ra ka nauyunan nira, kung indi, yuu ka aganingay nirang takawaw ig bulatsiruaw pa kumus pagpakigbarkadaw tung mga manigpanukut may tung duma ang ya kay nagalamku nirang mga teleb ta kasalanan. Piru yang planu yang Dios ang atiang nagapangindian da nira, duun da nga pruiabaay tung mga taung kumpurming pagpauyun tung yamen ni Juan ang talagang durug tinlung planu sigun tung pinakawut na tung nira,” maganing duun ti Jesus.

Nagapanganugunan Ni Jesus Yang Mga Taung

Namagpakuindi Tung Anya (11:20-24)

Lucas 10:13-15

²⁰ Numanyan may uras ang ti Jesus nagintra ra biwitalaen natetenged tung katetegasen yang mga taung taga duma-rumang mga lansangan ang

---

^o 11:12 “mapuirsa yang abanti na ig mapuirsa ka yang mga taung kumpurming pagimuras dang magpalgud” Kung telengan yang bitalang Giniriego: “puidi kang maning taa yang palaksu na: agkuntraen da ta maayen ta mga taung maraiseg ugud basi pa ra ilem marangga ra nira.” P 11:14 Malakias 4:5

ya ray pinagpaitaan na ta durung mga pruibang maktel ang pagkatapus indi ra ka engaged nangapanligna tung mga kasalanan ang pagabuhat nira. ²¹ Maganing tanyang nagbitala, “Kanugun yang mabtangan yang mga taung atiang taga Corasin may Betsaida. Kipurki kung kisira duunaw ra rin tung Tiro may Sidon napagpalapus ta mga pruibang maktel ang pariur ka tung ipinagpaluaw duun tung mga lansangan nirang atia, siguru yang mga taung atii nabuay ra ka rin ang nangapanligna tung mga kasalanan nira. Nabuay ra ka rin ang nangapagsuut ta mga awel ang magigilek ang nangapagbukbuk ta mga kawu tung mga kulu nira ang para asan da mamagpailala ang tanira pamanligna rang matuud. ²² Piru iugtulu tung numyu, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia yang Dios tung tanan ang mga tau, malakan-lakan pa yang parusang dangaten yang mga taga Tiro may Sidon kay tung dangaten yang mga taga Corasin may Betsaida. ²³ Pati yang mga taung atiang taga Capernaum, ya ka, kanugun ka yang mabtangan nira. Ay kipurki yang kanisip nira mamagkatinir da ta dengeg nirang mas abwat ang asta mamanungkuk da duun tung langit ang pagkatapus duun da ka ilem mangalambeg tung Hades. Kipurki yang mga pruibang maktel ang ipinagpalapusu duun tung lansangan nira, kung duun pa rin tung lansangan ang Sodoma nga paluay atiang tukaw, ang asta ra ilem simanyan duun pa ka rin yang lansangan ang atii. ²⁴ Piru iugtulu tung numyu, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia yang Dios tung tanan ang mga tau, malakan-lakan pa ta gesye yang parusang dangaten yang mga taga Sodoma kay tung dangaten yang mga taga Capernaum,” agaaning duun ti Jesus.

Yang Pagimbatar Ni Jesus Tung Mga Inusinting May Mga Kalbatan Ang Mamampalengat Da Tung Anya (11:25-30)

Lucas 10:21-22

²⁵ Numanyan tung mga uras ang atii ang midyu durung pamagkuntra tung ni Jesus, anday dumang binuat na, nagampu ra tung Dios ang maganing, “Amang makagagaem tung tanan, maging tung kalangitan may tung katanekan man, durug dakul yang pagpasalamatu tung nuyu. Ay pinapaglawuk mu ra yang isip yang mga taung pagtalig tung pagkamataku nira ang para indi ka ilem maintindian nira sigun tung paggaraemen mung naang baklu ang nagipagpakawutu. Ang pagkatapus binuskad mu yang isip yang mga taung mga inusinti ugud mamesmesan da nira yang mga bagay ang atia. ²⁶ Salamat, Ama, ang nagkamaningan da ka man ta maning tia ay natetenged ya kang lagi ay uyun tung kalelyagan mu,” maganing. ²⁷ Numanyan pagkatapus na ta pagampu, dayun dang nagpasanag tung mga tau ang maganing, “Yang tanan ang atiang nagipagpalatayu tung numyu, luwus dang ipinagintriga tung yeen ni Ama. Andang pisan ay nagasangad yang kabagay-bagayan

yang pagkabetangu ang yuuy paganingen nang Ana na, kung indi, tanya ilem ang paganingenung Amaw. Pati tanya, anda kang pisan ay nagasangkad yang kabagay-bagayan yang pagkabetang nang tanyay paganingenung Amaw, kung belagan, yuu ka ilem ang paganingen nang Ana na pati yang kumpurming nagalelyaganung pabunayagan. ²⁸Nagaskeanung magluwayenamu rang aglebatan natetenged tung mga katuwulan ang atiang nagipatuman tung numyu yang mga manigtulduk. Magpalengetamu ra tung yeen ay kuatnamu ra yeen tung lebat ang atiang pagasakan mi ugud maenayanamu ra. ²⁹Kung tung bakang magsingkawan da ipananglitayu, magpagaemamu ra tung yeen ang magpatulduk. Ay yuu belaganaung maiseg ang magkalalangan tung numyu, kung indi, duruaug kaamumu. Purisu kung magpagaemamu ra tung yeen, talagang maenayanamu ra ka man ang matuud tung lebat ang atia. ³⁰Ay kipurki yang nagipatumanu tung numyu, malpes ilem ang pauyunan mi ig malakan⁹ ka ilem ang usuyun mi,” maganing duun ti Jesus.

**Pagkuruntraan Da Ti Jesus May Yang Mga Pariseo Natetenged
Tung Pagturumanen Yang Katuwulan Sigun Tung Kaldaw Ang
Nagipamaenay (12:1-8)**

Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5

12 ¹Numanyan may mininsa ang ti Jesus napanaw ra tung dalan ang naknga tung katrigan, kasiraanami ra kang nagapangugyatan na. Natuun tung kaldaw ang nagipamaenay tang mga Judio tung mga pagurubraen. Kumus yami nagaampayanami ra ta suwuk, anday dumang binuat yamen, yang pagparanawen yamen ya ra kay pagaplut-aplut yamen yang mga kaluay yang trigu ang pagkatapus pagakerekese yamen ang pagadekem yang mga beyed na. ²Numanyan may mga Pariseo asan ang nangaita tung pagabuat yamen ang atia. Pagkaita nira, dayun dang namagistinggir tung ni Jesus ang maganing, “Ba tia, aywat pamaglampas da yang mga taung nagapangugyatan mung atia tung urdinansa ta ang anday magurubraen ta maning tia tung kaldaw ang nagipamaenay?” maganing. ³Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, “Aywa, indi mi pa ka enged nagamaresmesan yang sasang napabtang tung kasulatan natetenged tung sasang binuat ni Adi David atiang tanya duru ra atiang suwuk na pati yang mga aruman na? ⁴Indi wa nagpakled tanya duun tung balay-walay ang atiang pinagtuuan pa rin nira tung Dios atii kanay ang pagkatapus pinangan na yang tinapay ang atiang sagradu ang ya agipabtangay tung katalungan yang Dios

---

⁹ 11:30 Yang ipaglakan na ay natetenged yang pagpatuman na nunut da ka ta pagpaktel na ang para kayanan ang tumanen.

ang ya pa ka man ay bawal ang panganen na pati mga aruman na kumus belagan mga pari? Piru maskin bawal, indi ra ka ipinakusalak yang Dios tung nira.⁵ Dispui indi mi pa ka enged nagamaresmesan yang sam bilug pang katuwulan ang tung kaldaw ang nagipamaenay may nagipabra tung mga pari duun tung pagtuuan ang pinakalusu? Purisu kung ikumpalar duun, puiding aningen ta ang ya rag likday nira yang urdinansang bawal ang ipagubra nira tung kaldaw ang nagipamaenay. Piru indi ra ka nagipakusalak yang Dios tung nira yang pagurubraen nirang atia.⁶ Piru iugtulu tung numyu, may sasang kuminawut da taa tung numyu ang mas pang landaw kay tung pagtuuan ang atiang pinakalusung pagubraan yang mga paring atia tung kaldaw ang nagipamaenay.⁷ Isipen mi ra kanay yang sasang napabtang tung kasulatan ang maganing,

‘Mas ang may timbang tung yeen ang magirildawanamu kay tung magpadasagamu ilet ta mga ayep ang ya agiintragay mi tung yeen,’ agaaning⁸.

Kisira rin ang nagamaresmesan mi ra kung unu pay linagpakan na tia, siguru indiamu ra rin nagpakusalak tung mga taung naang belag kang kasalanan yang pagabuat nira.⁸ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay yuung paganingen ang Maninga Tau, yuu ray pamala tung mga tauanu kung ya pa agari yang pagurusuyun nira tung katuwulan yang Dios natetenged tung kaldaw ang nagipamaenay,” maganing.

**Ti Jesus Nagapakusalak Yang Mga Pariseo Sigun Tung Kaldaw Ang
Nagipamaenay (12:9-14)**
Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11

⁹Numanyan nagliit da ti Jesus tung lugar ang atia ang minangay duun tung pagsaragpunan nirang sam bilug ang nagpakled.¹⁰ May tau duun ang napilayan da yang kalima nang sam belak. Taa numanyan may mga Pariseo duun ang ya ray namanalimaan tung ni Jesus ang maganing, “Uyun basu tung urdinansa ang yang sasang taung may dispirinsia tung tinanguni na pamaayenen pa ka enged ta aruman nang tau maskin kaldaw ang nagipamaenay?” Yang ipinagtalimaan nira ta maning tia ay gustu nirang may madeepan nira ta puntus tung anya ang para madimanda nira tung mga ustisia.¹¹ Maganing ka ti Jesus ang tuminuwal, “Ipabetangu kanay, kung may karniru mi ang nabugsu tung bugang, indi mi wasu tawangan ang laging akunun, maskin natuun pa tung kaldaw ang nagipamaenay? ¹²Ig disir kumus yang sasang tau mas maal kay tung sasang karniru, uyun dang pisan tung katuwulan yang Dios ang magbuatita ta ikaayen yang sasang masigkatau ta maskin tung

---

r 12:4 1 Samuel 21:1-6   s 12:7 Maayen pang balikan ta yang pasanag tung 9:13.

kaldaw ang nagipamaenay,” maganing. ¹³Pagkatapus dayun na rang inaning yang taung napilayan yang kalima na, “Ala, iunat mu ra tiang kalima mu,” agaaning. Tamang-tamang agiunat na, naulikan dang lagi ang pariu tung duwaling kalima na. ¹⁴Piru pagkaita yang mga Pariseo tia, dayun dang namaglua ang namagurunta-untaan da kung ya pa agari yang pagpaimatay nira tung ni Jesus.

**Natetenged Tung Pasais Yang Sasang Turuwulun
Ang Pinilik Yang Dios (12:15-21)**

¹⁵Numanyan, pagkabalita ni Jesus ang tanya nagatimaan da nira ta maning tia, dayun dang nagliit tung lugar ang atia ang may mga taung duru ang namagpakignunut da tung anya. Pagkatapus kumpurming tinu pa tung nira ay paglaru, luwus na rang pinampamaayen. ¹⁶Tung pagpamaayen na tung nira, dayun na rang pinaglalangan ang indi enged mamagbawalitaen ang natetenged tung anya.

¹⁷Tung maning tiang pasais na tung nira, nagkamatuud da yang sasang ipinaula yang Dios tung ni Isaias ang manigpalatay ang tukaw ang maganing,

¹⁸“Atia yang turuwulunung piniliku. Tanyay nagagegmaanu ig ya kay nagauyunanu ta mupia. Ya ray patiniranu tung Espiritu Santong para yay magpaktel tung anyang magparakawutun tung mga taga duma-rumang nasyun kung ya pa agaring mapakinawangan nira yang kalibrian ang nagisimpanu. ¹⁹Piru tung pagparakawutun na tung mga tau, anda tung anya ang magpakigdiskusiun ang pabalalaan. Indi na ka nganing paknulun yang busis nang magdiskursu tung mga karsada. ²⁰Kung tinu pay magluwayen dang midyu nagaplekan da ta pagtalig na tung Dios, ya ray paamumuan na ta maayen. Kung tinu pay indi na ra sarangan yang sadili na, indi na ka palbatan, kung indi, ya ra nganing ay paitaan na yang kaneeman na. Ya ray prusigiran na ang asta magtukud da yang kalibrian ang mabaked. ²¹Purisu pati yang mga taga duma-rumang nasyun, ya ra kay panaligan nirang magpalua yang kaayenan ang pinangkauan yang Dios,” maganing^t.

**Yang Nagituwal Ni Jesus Tung Nagibangdan Tung Anya Ang Ti Satanas
Unu Yay Pagpaktel Tung Anya (12:22-37)
*Marcos 3:22-30; Lucas 11:14-23; 12:10***

²²Numanyan may nagiated da tung ni Jesus ang taung buray ig apa pa natetenged pagaekel-ekelan ta dimunyu. Pagkatapus pinamaayen ni Jesus ang asta naita si kag nabitala si. ²³Pagkaita yang mga taung

^t 12:21 Isaias 42:1-4

atiang buntun, durung pagkabereng nirang namagaraning-aningan dang maganing, “Ya ra wasu taa yang manubli tung paggaraemen ni Adi David ang ya kang lagi ay nagaelatan ta?” agaaning. ²⁴Numanyan pagkagngel yang mga Pariseo tia, dayun dang namagsulingaag tung nirang maganing, “Yang taung atia, indi nganing mapagpalayas ta mga dimunyu kung belagan tung ni Satanas” ang yay pagmangulu tung nira!” maganing. ²⁵Numanyan kumus nagaskean da kang lagi ni Jesus kung unu pay nagabtang tung mga isip nira, dayun dang nagbitala tung nirang maganing, “Agaatkean mi, maskin ay pang inadianay, kung mamagkuruntraan da yang mga kinasakpan nang mamagbaratukan, makali ra ilem ang madiadu yang inadian nira. Maskin tung sasang lansangan ubin tung sam pamilya pa, kung magdarapig-dapigan da tanirang magsuruay-suayan, rangga ra ka yang pagsarasaan nira. ²⁶Kapurisu kung tama yang numyung atia ang ti Satanas yay pagpaktel tung yeen ang pagpalayas tung mga dimunyu, ig disir pagsuruag-suagan da pala tanira yang mga dimunyung nagamanguluan na mismu. Ya pa agaring magdayun pa yang paggaraemen na? ²⁷Dispuis kung tama yang numyung atia ang nagapaktelaw ni Satanas ang pagpalayas tung mga dimunyu, tinu pa kaya ay pagpaktel tung mga aruman ming pagpalayas ka tung mga dimunyu? Aningen ming ti Satanas? Belag siguru. Ig disir maski nganing yang mga aruman ming atia, puidi rang mamarik tung katadlengan ming atia. ²⁸Piru kung ya ka man yang Espiritu Santo mismu yang pagpaktel tung yeen ang para mapagpalayasaw tung mga dimunyu, ig disir asan da ka nga pruibaay mi ang kinawutanamu ra ka man yang puirsa yang paggaraemen yang Dios ang naang baklung pagatukuru. ²⁹Piru tung pagkamatuud, yang pagkinuntraay yamen ni Satanas ay maning taa tung pananglit ang naa. Kung may sasang mupiang lalii, anday makled tung balay na ang para magakwat da rin tung mga ekel-ekel na kung indi na ra tukawen ang gapusun yang may balay. Atia, pagustu ra yang akwat na tung mga ekel-ekel na. ³⁰Purisu kumus maning da ka man tia yang pagkinuntraay yamen ni Satanas, kung tinu pay indi magpakigsasa tung yeen tung panagpunu tung mga tau, katimbang nang pagpakigkuntra tung yeen ang pagpangwasak tung nira ang para mas dang mamampalawid tung yeen. ³¹Purisu tandaan mi ta maayen yang bitalaw. Maskin mapatawad yang mga tau tung maskin unu pang kasalananay ang binuat nira, maskin pang duminaren pa nira yang Dios, piru kung yay sawayan nira yang pagurubraen yang Espiritu Santo, atia ya ray kasalanan ang indi ra ka enged mapatawad na. ³²Kung tinu pay magduminar tung yeen ang paganingen ang Maninga

---

^u 12:24 Tung bitalang Giniriego, “ti Beelzeboul”. Yay sasang pangguuy nira atii kanay tung ni Satanas.

Tau, puiding patawaren pa yang Dios tung kasalanan nang atia kung pagsugatan na. Piru kung tinu pay magenged ang magduminar tung Espiritu Santo ang yang pagurubraen na ya ray sawayan na, tay tia, indi ra ka engaged mapatawad yang Dios tung panimpung naa pati tung panimpung kawutun ang anda engaged ang pisan ay katapus-tapusan na. ³³Ipananglitu ra kanay yang bagay ang atia tung mga ayung mga manugburak. Kung yang ayu matinlu, pati yang burak na matinlu ka. Piru kung sayud, pati burak na sayud ka. Kipurki yang sasang ayu asan da tung burak na nga pruibay kung matinlu u kung sayud. ³⁴Yang kaalimbawaan mi, yamu maning pa tung mga iraw ang madaralit. Ya pa agaring mapagbitalaamu ta matinlu atiang malainamu kang lagi? Ay simpri kumpurming unu pay nagipabalay yang sasang tau tung isip na, indi maimu ang indi na ipaluang ibitala. ³⁵Yang taung maayen, maayen ka yang nagipalua na ay natetenged ang ya ra kang lagi ay nagipabalay na tung isip na. Pati yang taung malain, malain ka yang nagipalua na ay natetenged ang ya ra kang lagi ay nagipabalay na tung isip na. ³⁶Iugtulu tung numyu, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia yang Dios tung mga tau, papanuwalen na tanira tung tanan ang mga ibinitala nirang anday kumpas na. ³⁷Kipurki kung unu pay nagibitala mi, ya ray pitik ang usuyun nang magpatuwal tung numyu kung yamu nga sintinsiaay na tung kalainan u kung yamu nga sintinsiaay nang anday kasalanan,” maganing ti Jesus.

Yang Sasang Pruibang Dapat Ang Intindien Yang Mga Tau (12:38-42)

Marcos 8:11-12; Lucas 11:29-32

³⁸Numanyan namansisublang da yang mga Pariseo may yang mga sagad ang maganing tung anya, “Ameey, gustu yamen ang may maita yamen ang pruibang makabewereng ang ipalapus mu rang lagi numaan,” agaaning. ³⁹Maganing ka ti Jesus ang minles, “Abaa yang kadaklan ang mga tau simanyan, durug kalain yang palaksu yang mga pagirisipen nira. Yang paggeregmaen nira tung Dios nagrusaw ra. Maning pa tung gegma yang sasang baway ang paglimbung da tung kasawa na. Pamagtagam ta reges tung yeen ang magpaitaw ta pruibang makabewereng ang para ya ray magpailala ang yuug tuwulay ka man yang Dios. Piru indi ra paitaanu ta pruibay pa tung sam bilug ang magkaanggid tung napanawan ni Jonas ang sasang manigpalatay. ⁴⁰Ay kipurki katulad tung ni Jonas ang tulung kaldaw yang tinir na duun tung tian yang dakulung ian^v, ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, tulu kang kaldaw yang tiniru tung adalem yang tanek. ⁴¹Purisu kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia yang Dios tung mga tau ang tanirang tanan

^v 12:40 Jonas 1:17

pampabungkarasen na, yang mga taung atiang tukaw pa ang taga Ninive, ya ra kay pakdengen yang Dios ang mulidung ipagpasunaid na tung mga tau simanyan. Duun da ka ipatielay na yang katadlengan nang magsintinsia tung nira. Kipurki tanira atiang pinagpakawutan da ni Jonas, lagi-laging namanligna ra tung mga kasalanan nira^w. Ang pagkatapus, yang mga tau simanyan, indi pa ka engaged nagapanligna tung mga kasalanan nira agad naa ra yang sasang landaw pa tung ni Jonas ang pagparakawutan ka tung nira. ⁴²Tung uras ang atia, yang sasang baway ang yay manigmangulu tung sasang banwa ang ampir duun tung salatan atiang tukaw, ya ra kay pakdengen yang Dios ang sasa kang mulidung ipagpasunaid na tung mga tau simanyan, ang duun da ka tung anya ipatielay na yang katadlengan nang magsintinsia tung nira. Kipurki yang baway ang atii, maskin alawid ang pisan yang banwang pinanliitan na, piru nagpaawat da ka engaged ang nagangay taa tung banwa ta, basta mapagpamati ilem tung nagitulduk ni Adi Solomon ang makawawayang ta isip. Ang pagkatapus yang mga tau simanyan, agad naa rang pisan tung tepad nira yang landaw pa ta nagaskean kay tung ni Adi Solomon ang ya kay pagturuldukan tung nira, ang pagkatapus indi ka nirag pamatien.

Ipinananglit Na Yang Pamagkuntra Tung Anya Tung Sasang Balay Ang Maskin Siniligan Da, Piru Anda Pay Pagtinir (12:43-45)

Lucas 11:24-26

⁴³⁻⁴⁴“Alimbawa, kung may dimunyung lumayas da tung sasang taung sinuutan na ra rin, unu pay mainabu? Anday duma, duun da ilem magpaalyu-alyu tung banwang kapas ay magsagyap da rin ta matiniran na. Piru kung anday maita na, maning taa yang ipagkesen-kesen na tung isip na: ‘Maayen pa magbalikaw ra ilem duun tung dating pinagtiniranung liniitanu.’ Numanyan tung pagbalik na, kawutan na yang taung atiang liniitan na, yang kaalimbawaan na, maning pa tung sasang balay ang siniligan dang ipinatayu-tayu na yang mga garamiten ang pagkatapus bakanti pa. ⁴⁵Purisu anday dumang buaten yang dimunyung atia, magpangkel da tung mga aruman nang pitu nga dimunyan ang mas pang malain kay tung anya. Pagkatapus, tanirang tanan dayun dang mamagsuut tung taung atia ang para asan da mamagtinir tung anya. Purisu yang luan na, mas dang maliwag yang malambegan yang taung atia kay tung primiru ang sam bilug pa ilem din yang dimunyung pakekel-ekel tung anya. Maning kang pisan tia ay malambegan yang kadaklan ang mga tau simanyan ang durug kalain yang palaksu yang mga pagirisipen nira,” maganing.

^w 12:41 Jonas 3:4-5

**Pagpailala Ti Jesus Kung Tinu Pa Enged Ay Kawigen Nang May
Kaampiran Tung Anya (12:46-50)**
Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21

⁴⁶Numanyan ating indi pa nagatapus ti Jesus ta pagbitala tung mga taung atiang buntun, asan da namansikawut ti nanay na may yang mga putul nang mga lalii. Asan da ilem kemdengan tung lua yang balay ang pamagelat, ay may gustu nirang mamagpakiksen tung anya. ⁴⁷Numanyan may sasang taung nagpaske tung anya ang maganing, “Ameey, nakaa ra tung lua ti nanay mu may yang mga putul mung mga lalii. Gustu nirang mamagpakiksen tung nuyu,” agaaning. ⁴⁸Maganing ti Jesus ang nagtimaless, “Aywa, tung nuyung pagintindi, tinu pa wasu ay nanayu? Tinu pa wasu ay mga putulu?” agaaning. ⁴⁹Pagkatapus yaming nagapangugyatan na, yami ray pinanulduk na ang nunut da ka ta pasanag nang maganing, “Atia ra yang nanayu may yang mga putulu. ⁵⁰Ay kipurki kumpurming tinu pay pagtuman yang kalelyagan ni Ama duun tung langit, yay magkawigenung putulung lalii ubin putulung baway ubin nanayu,” maganing duun ti Jesus.

**Yang Nagipagngel Ni Jesus Tung Mga Tau, Asan Da
Nagipapanaway Na Tung Pulus Pananglit (13:1-3a)**

13 ¹Numanyan tung kaldaw ang atii ti Jesus luminua ra tung balay ang nagpabakayan. Duun da kumarung ay magturuldukanen si. ²Duru-durung mga taung namagtaripukpuk tung anya. Purisu naparugal-rugal dang suminaay tung sasang balangay ang napaabwat-abwat ta gesye. Duun da ilem ngarung ang ya kag tatalunga tung mga taung kemdengan asan tung bakayan. ³Duru-durung mga bagay ang ipinagtulduk na tung nira ang asan da nagipapanaway na tung mga pananglit.

**Nagipananglit Ni Jesus Yang Mga Tau Tung Mga Tanek Ang Tarakbulan
Ta Binik (13:3b-9)**
Marcos 4:3-9; Lucas 8:4-8

Maganing tanyang nagpananglit, “Numanyan may sasang taung minangay duun tung pinagbangteran na, ay magtarakbulun da ta binik ta trigu. ⁴Numanyan tung pagtarakbulun na, yang dumang binik nalagsik da tung dalan ang palanawan ta mga tau tung kakngaan ang pagkatapus kinawutan da ta mga lamlam ang pinagsumpit. ⁵Yang duma kang binik, duun ka nepa tung tanek ang manipis ang may batung tapik ang unayen ang alenget dang lumput tung ulit yang tanek. Purisu indi ilem nabuay, buminukngil da ay malwaw kang lagi yang tanek. ⁶Numanyan pagkapangayag da ang atiang abwat da yang kaldaw, nangaleey ra ang

asta namanlumpayeng dang pisan ay indi nangapanlamut ta adalem. ⁷Yang duma kang binik duun ka nepa tung tanek ang may mga laskaw yang sapinit ang indi nadeegan ta kapwa yang aradu. Purisu tung pagkatubu yang mga sapinit, pinanawed-saweran da nira yang mga trigu ang pinagpiges. ⁸Piru yang dumang binik duun da tung lunsan ang tanek nepa ang asta namansidarakul dang nangapamurak. Yang pangaluay yang duma arabubwat da ang tung kategkaan na ra, yang duma kasarangan, yang duma inisen. ⁹Ta, yang nagngel ta mga talinga mi, ya ra kay painu-inuan mi ta mupia,” maganing.

Yang Katuyuan Yang Pagparanangliten Ni Jesus (13:10-17)

Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10

¹⁰Numanyan yaming mga nagapangugyatan nang dati, nagpalengetami ra tung anyang nanalimaan ang maganing, “Natetenged tung unu pa wasu nagipananglit mu ra ilem yang gustu mung ianing tung mga tau?” ¹¹Maganing ka ti Jesus ang tuminuwal, “Yang nagipagpananglitu tung mga tau ay natetenged belagan parariu ta pupusukun. Ta yamung pagpaugyat da tung yeen, linugtanamu ra yang Dios ang makdekan mi ra yang mga bagay ang nagaegteman na pa rin ang tukaw natetenged tung paggaraemen nang baklu tung mga tau kung ya pa agaring tukurun na. Piru tung mga taung atiang pamagpamati ka ilem, indi na ilinugut. ¹²Ay ya pa agari, kumpurming tinu pay maderep ang magpasadsad tung nagipananglitu, dulangan pa yang Dios yang maintindian na ang para anday kulang na. Piru kumpurming tinu pay pawaya-wayae ang magpasadsad, maskin yang gesyeng atiang nagaintindian na, bawien da ka enged yang Dios tung anya. ¹³Purisu ya ray nagipagpagngelu ta mga pananglit tung nira ay natetenged yang kadaklan maskin sam puluk ang magteleng, maning pa tung anday sinakep ta mga mata nira, basin sam puluk ang mamati, maning pa tung anda kay nagngel nira, kag anda kay naintindian nira. ¹⁴Purisu taniray nagatemengan da yang sasang ipinaula yang Dios tung ni Isaias ang tukaw ang maganing,

‘Kung pampakawutan da nganing yang mga taung naa yang bitalaw, mamati ra ilem ang mamati, piru indi ra ka enged mangakleran. Magteleng da ilem ang magteleng, piru maning pa tung anday sakpen ta mga mata nira.

¹⁵Ay pa agari, yang mga kinaisipan nira pakiputun da nira, pati mga talinga nira pabengelen da ka nira, asta mga mata nira pameyengen da ka nira. Ya ray buwuaten nira ay may sasang pangamanan enged nira asan, ang kung disgrasia magkarakleran da yang mga kinaisipan nira, kung magaranting da yang mga talinga nira, kung magkarabuskad da yang mga mata nira, muya

mamagsugat dang mamagbalik tung yeen ang asan da rin nga panapnayayu,' maganing^x.

¹⁶Piru ta numyu, teed mi tiang kaayenan ang nagipakdul da yang Dios tung numyu! Ay yang kaalimbawaan mi maning pa tung maikas da yang mga talinga mi, buskad da yang mga mata mi. ¹⁷Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay atiang tukaw pang mga panimpu, dakeleng mga manigpalatay, dakele kang mga taung matinumanen tung nagauyunan yang Dios ang duru ka rin ang kalelyag nirang mangagngel yang nagagngel mi numanyan tung yeen, ang pagkatapus indi ra ka nagngel nira. Duru ka rin ang kalelyag nirang mangaita yang nagaita mi numanyan tung yeen ang pagkatapus indi ra ka naita nira.

Nagipasanag Da Ni Jesus Kung Unu Pay Linegdangan Yang Ipinananglit Na (13:18-23)

Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15

¹⁸“Purisu ta numyu, pamatian mi ra kanay ta mupia kung unu pay linegdangan yang ipinananglitung atia natetenged tung manigtakbul. ¹⁹Kung natetenged tung dalan ang atiang nalagsikan ta binik, yang linegdangan na ya ra yang kumpurming pamati tung nagipagpakawut tung nira natetenged tung palaksu yang paggaraemen yang Dios ang baklu ang pagkatapus indi ra nira nagamaresmesan. Yang nagainabu, nagapalengtan dang lagi ni Satanas ang yay pinangapunglan ta tanan ang malalain ang pagkatapus ludasen na ra tung mga isip nira yang nagngel nira. ²⁰Yang linegdangan yang tanek ang atiang manipis ang may batung natampek, ya ra yang duma ang kung mapamatian da nganing nira yang bitala yang Dios, atiang lagi magpaayun da ang duru rag kasadya yang mga isip nira. ²¹Piru kumus indi nalamut ta ustu tung mga kinaisipan nira, indi ra ilem buay yang pagparanangeren nira. Ay kung mapasaran da nganing ta kaliwagan ubin pandeeg-deeg natetenged tung bitalang atiang nagapananged da rin nira, atiang lagi, mansipalpas da ka ilem. ²²Yang linegdangan yang tanek ang atiang may mga laskaw ang masapiniten, ya ra yang duma ang maskin pamati tung bitala yang Dios, piru kumus masyadung pagpakabegbeg nira tung mga pagpangabui nira taa tung kaliwutan ang naa ubin tung pagintris nirang magmanggad, maning pa tung asan da ilem nga pigesay yang bitalang nagagngel nira ang asta anda ray pinakawut na. ²³Yang linegdangan yang tanek ang atiang lunsan ya ra yang duma ang tung pagparamatien nira tung bitala yang Dios ya ray nagapamaresmesan nira ta mupia. Ya ra yang mga tau ang yang pagirintindien nira may pakawutun nang nagauyunan yang Dios. Tung duma may pakawutun nang kategkaan na ra enged, tung duma may pakawutun nang kasarangan, tung duma gegesy ka ilem yang pakawutun na,” maganing.

^x 13:15 Isaias 6:9-10

**Yang Nagipananglit Ni Jesus Natetenged Tung Mga Ilamunun Ang
May Pagkatrigu Na Ang Yay Nalaket Tung Katrigan (13:24-30)**

²⁴Numanyan nagpanggel si ti Jesus ta sam bilug sing pananglit ang maganing, “Yang palaksu yang paggaraemen yang Dios ang naang baklu maning taa. May sasang taung nagtarakbulun ta analadung binik yang trigu tung pinagbangteran na. ²⁵Pagkatapus may sasang lawii ang yang sasang taung pagpakigsuay tung anya yay nasubli tung uras ang ierelek da yang mga tau. Ya ra kay nagtarakbulun tung katrigan yang aruman na ang yang ipinanakbul na ya ra yang mga similya yang sasang ilamunun ang may pagkatrigu na’ Pagkatapus ta pagtarakbulun na, dayun dang nagliit. ²⁶Numanyan tung pagtubu nira, amat-amat dang pinangisian, baklu ra ngailala tung mga kaluay nira ang naa pala laket-laket da yang trigu may yang ilamunun ang atia. ²⁷Numanyan pagkainsapu yang mga turuwulun yang may trigu, dayun dang namagbalik tung agalen nirang namagbawalitaen ang maganing, ‘Maepet, belag bang analadu yang binik ang atiang ipinatakbul mu tung yamen duun tung pinagbangteran? Ya ra ileg ari kaya ang naglalaketan da ilem yang trigu may yang ilamunun ang atiang may pagkatrigu na?’ ²⁸Maganing ka yang agalen nirang minles, ‘Aa, siguru yang taung atiang pagpakigsuay tung yeen, ya ray nagsisting nanakbul tia,’ Maganing ka tanirang namanalimaan, ‘Ta, maepet, gustu mung pamundukun da ilem yamen yang may pagkatrigu na?’ ²⁹Maganing ka tanyang tuminuwal, ‘Indi ra kanay. Muya pati yang trigu madamay pang mapunduk. ³⁰Maayen pa, pawayaan da ilem kanay ang asta kawutun da yang tiligayeg baklu ra mandarayu yang mga manigayeg ang pamundukun da kanay nira yang ilamunun ang atiang may pagkatrigu na ang pagkatapus pamegkes-begkesen nira ang para sirukun tung apuy. Matapus da nganing nira tia, baklu ra dayunay nirang ayegen yang purung trigu ang tumpien tung tambuwuu,’ ” maganing.

**Yang Palaksu Yang Paggaraemen Yang Dios Nagipananglit Na Tung
Gegesyeng Mga Bagay (13:31-33)
*Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19***

³¹Numanyan nagpananglit si ti Jesus ang maganing, “Yang kaalimbawaan yang palaksu yang paggaraemen yang Dios ang baklu ang naang pagatukuru, maning pa tung lisu ta mustasa^z ang ingkelan yang sasang taung ipinanakbul tung sular na. ³²Maskin pinakagetey tung tanan ang mga lisu, piru kung

---

† **13:25** Yang ilamunun ang atiang may pagkatrigu na, kung kalitan mu ilem ang telengan, maninga trigu ra. Piru makakailu yang burak na kung mapangan.   ^z **13:31** Yang mustasa duun tung banwang Israel aparti tung mustasang nagiluak taa tung Pilipinas. Yang kaabwat na ang asta tung limang depa ang magkapariu tung kaabwat yang malunggay.

tumubu ra nganing, ya ray maging pinakaabwat tung tanan ang kapariu nang luak ang gurulayen. Magyari rang ayu ang mananga-sanga ang pati mga lamlam duun da kag pamangapun ang pamagbayay,” maganing.

³³Pagkatapus may sam bilug sing pananglit ang ipinanggel ni Jesus ang maganing, “Yang kaalimbawaan yang palaksu yang paggaraemen yang Dios ang naang baklu, maning pa tung pampaleskag ang ilinaket ta sasang baway tung sang palangganang arina ang pagabuat nang tinapay ang asta pinaleskag na yang intirung pagamasa na,” agaaning.

**Naula Kang Lagi Atiing Tukaw Ang Ti Jesus Magparanangliten
(13:34-35)**

Marcos 4:33-34

³⁴Yang tanan ang mga bagay ang atia natetenged tung paggaraemen yang Dios ang baklu luwus ang ipinapanaw na tung mga pananglit ang ipinanggel tung mga taung atiang buntun. Indi nagparakawutun tung nira kung indi ipinapanaw na tung mga pananglit. ³⁵Purisu asan da nagkamatuud yang sasang ipinaula yang Dios tung sasang manigpalatay ang tukaw ang maganing,

“Kung magparakawutunaw ra nganing tung mga tau, magparananglitenaw. Ipasimanu tung nira yang mga bagay ang inegteman pa rin yang Dios disti pa atiang pagimu na yang kaliwutan,” agaaning^a.

**Nagabadbaran Da Ni Jesus Kung Unu Pay Linegdangan
Yang Ipinananglit Na Natetenged Tung Ilamunun
Ang Atiang May Pagkatrigu Na (13:36-43)**

³⁶Numanyan nagpaske ra ti Jesus tung mga tau ang tanya magliit da. Purisu dayun dang minulik duun tung balay na ang nagpakled. Numanyan pinalengtan da yamen ang nagapangugyatan nang inaning, “Maimu ilem, pasanagayami ka kung unu pay linegdangan yang ipinananglit mu natetenged tung ilamunun ang atiang may pagkatrigu na ang nalaket tung katrigan^b.” ³⁷Maganing ti Jesus ang nagpaintindi, “Yang taung atiang nagtarakbulun ta analadung binik, yuu ra ang paganingen ang Maninga Tau. ³⁸Yang pinagbangteran ya ra yang bilug ang kaliwutan. Yang analadung binik ya ra yang mga taung nagpagaem dang bugus tung Dios. Yang ilamunun ang atiang may pagkatrigu na, ya ra yang mga taung nagamanguluan ni Satanas. ³⁹Yang taung atiang nagpakigsuay tung aruman na ang ya kay nagtarakbulun ta similya yang may pagkatrigu na, ya ra ka man mismu ti Satanas. Yang linegdangan yang ayeg, ya ra yang uras ang ipagtapus yang Dios tung panimpung naa. Yang mga manigayeg

^a 13:35 Mga Karantaen 78:2   ^b 13:36 Balikan yang pananglit tung 13:24-30.

ya ra yang mga angil. ⁴⁰Purisu katulad ka tung ilamunun ang atiang may pagkatrigu na ang pinamunduk dang pinagpunpun ang pagkatapus pinagsiruk tung apuy, maning kang pisan tia ay mainabu tung uras ang ipagtapus yang Dios tung panimpung naa. ⁴¹Ay ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, panuwulunu yang mga angilung punpunun da nira yang mga taung kumpurming pagpagaem-gaem ilem tung yeen. Ya ra yang kumpurming pagsunlug tung mga aruman nirang magpakasalak may yang kumpurming nagpadayun tung paglalampasen nira tung mga katuwulan yang Dios. ⁴²Tanirang tanan luwus ang ipamlek nira tung impirnu, duun tung apuy ang maning pa tung sasang urnuan. Duun da tanira mamagtarangiten ang mamagkaretket yang mga isi nirang mamagpapinitinsia. ⁴³Pagkatapus yang mga taung nagabiwilangung salu rang pisan tung pagterelengenu, pampadengenganu ra ta mupia duun tung baklung kaliwutan ang paggaeman yang Ama nira ang yang pagkabetang nira masusulaw rang pisan ang anggud tung kaldaw yang kasusulawen nira. Purisu kung unu pay nagngel ta mga talinga mi, ipabalay mi ra tung mga isip mi,” maganing.

**Nagipananglit Ni Jesus Kung Unu Pay Balur Na Tung
Sasang Tau Kung Tanya Magpalgud Da Tung Palaksu
Yang Paggaraemen Yang Dios (13:44-46)**

⁴⁴Maganing ti Jesus ang nagpananglit si, “Kung ipananglitu kung unu pay balur na tung sasang tau ang magpalgud da tung palaksu yang paggaraemen yang Dios, maning pa tung may sasang manggad ang itinaluk ang itinampek tung tanek, ang pagkatapus naita ta sasang tau. Pagkaita na, ibinalik na si kang itinampek. Pagkatapus natetenged tung kasadyaen yang isip nang duru, dayun dang minulik ang nagpaalang da yang tanan ang nabtang tung pudir na ang pagkatapus binalikan na sing inalang yang tanek ang atiing pinagtampekan na yang manggad ang atii. ⁴⁵Yang sam bilug pang ipananglitu tung balur na tung sasang tau ang magpalgud da tung palaksu yang paggaraemen yang Dios, maning pa tung sasang nigusyanti ang pagsagyap ta mga musyang matitinlu ang para alangen na. ⁴⁶Pagkatapus atiing may napanawan nang sam bilug ang inding pisan mapakdingan, anday duma, dayun dang minulik ang nagpaalang da yang tanan ang nabtang tung pudir na ang pagkatapus binalikan na sing inalang yang musyang atii.”

**Yang Nagipananglit Ni Jesus Kung Ya Pa Agari Yang
Pagpinig Yang Dios Tung Mga Tau Kung Tinu Pay Risibien
Na Ig Kung Tinu Pay Kaskasen Na Tung Uri (13:47-50)**

⁴⁷Utru si, nagpakdul da ta sasang pananglit tung mga taung nagapangugyatan nang maganing, “Yang palaksu yang Dios tung paggaraemen

na tung uri maning pa tung sasang lambat ang itinaktak yang mga manugian tung awuyuk ang pagkatapus sari-saring klasi ta mga ian ang nasapul.⁴⁸ Numanyan pagbatak nira yang lambat, dayun da nirang ginuyuran tung takas. Asan da ilem nansikarung ang namagpilik yang mga ian. Yang mga matitinlu ipinabtang da nira tung mga tiklis. Yang anday pakinawang ipinamlek da ka ilem nira asan.⁴⁹⁻⁵⁰ Ya kang pisan tia yang kaalimbawaan yang mainabu tung uras ang ipagtapus yang Dios tung panimpung naa. Tung uras ang atia, panuwulunu ra yang mga angilung mamagliliwutun da tung bilug ang kaliwutan ang para kumpurming tinu pay pagpadayun tung pagburuaten nirang mga malalain, ya ray paminigen nirang ipampablag tung kumpurming tinu pay pagpadayun tung pagurubraen nira yang magkatama. Pagkatapus yang ipinampablag nirang atia ya ray ipamlek da nira tung impirnu, duun tung apuy ang maning pa tung sasang urnuan. Duun da tanira mamagtarangiten ang mamagkaretket yang mga isi nirang mamagpapinitinsia.”

**Nagipananglit Ni Jesus Yang Nagapangugyatan Na Tung
Sasang Manggaren Ang Kung Magturuldokun Tung Duma,
May Baklung Matulduk Nira Kag May Dati (13:51-53)**

⁵¹ Matapus na yang pagparanangliten na, dayun dang nagtalimaan tung yamen ang nagapangugyatan na ang, “Ta, nagaintindian mi ra yang linedangan yang tanan ang pinananglitanung atia?” Agaaningami kang nagtimales, “Ee, nagaintindian da ka yamen.”⁵² Maganing ka ti Jesus ang minles, “Maayen ka tia kipurki yang tanan ang mga sagad tung kasulatan ang dati^c ang kumpurming naugyatanu ra natetenged tung palaksu yang paggaraemen yang Dios ang naang baklu ang pagkatapus dayun da kang nagpagaem ang bugus tung yeen, maning taa yang kaalimbawaan nang magturuldokun tung duma. Tanya magkapariu tung sasang manggaranen ang may kuartung pagtalukan na ta mga mamaalen na ang puiding abrian nang para ipalua na ra yang mga mamaalen nang baklu pati yang dati^d.”

⁵³ Numanyan matapus ni Jesus yang pananglit ang atia, dayun dang nagliit tung banwang atia.

**Ti Jesus Nagapangindian Da Yang Mga Masigkabanwa Na (13:54-58)
*Marcos 6:1-6; Lucas 4:16-30***

⁵⁴ Numanyan, pagbalik na duun tung banwang pinagdakulan na, nagimpisa rang nagturuldokun tung mga taung namagsarapun da duun

---

^c 13:52a Ya ra yang dating kasulatan magimpisa tung Genesis ang asta tung Malakias. Yang kamtangan na pulus natetenged tung Dating Ipinagpakigpaigu yang Dios tung nasyun ang Israel. ^d 13:52b Kung tagaman tang pasadsaran yang pananglit ang naa, yang baklung itulduk na ya ra yang natetenged tung palaksu yang paggaraemen yang Dios ang baklu. Yang dating itulduk na, ya ra yang dating naskean na tung kasulatan.

tung pagsaragpunan nira. Yang pinakawut na, nangabereng da ta mupia tung anyang namagaraning-aningan dang maganing, “Abaa, yang tau kang naa ka, ay pa ngaeklay na yang kataku nang atia ang pagkatapus ya pay magtulduk tung yaten? Pati yang mga pruibang atiang maktel ang nagabalitaan tang nagapagpalapus na buat, ay pa ngaeklay na? ⁵⁵Belag bang atia ana ka ilem yang karpintiru ta? Belag bang yang nanay na ti Maria? Belag bang yang mga putul nang lalii ti Santiago, ti Jose, ti Simon, may ti Judas? ⁵⁶Belag ba ang pati yang mga putul nang mga baway, taa kang tanan agpamagistar tung banwa ta? Aywa, unu pa wasu ay pagpabetang na tung sadili na?” maganing. ⁵⁷Purisu duun da namagmalagana yang mga isip nirang namagdiskumpiar tung anya. Numanyan maganing ti Jesus tung nira, “Talagang matuud ka man pala yang bitala yang mga mamaepet ang yang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios, maskin ay pang banwaay nga teyeb, nagagalang ta mga tau, puira pa tung banwang natauan na maskin pa tung seled yang sadiling pamalay-walay na, anda ka,” agaaning. ⁵⁸Purisu gesye ka ilem yang mga pruibang maktel ang ipinagpalapus na duun natetenged tung pagdiskumpiar nira tung anya.

**Natetenged Tung Kamatayen Ni Juan Ang Manigbenyag Kung Unu Pay
Natengeran Na (14:1-12)
Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9**

14 ¹Numanyan tung mga uras ang atii, naang ti Gubirnadur Herodes nabalitaan da yang natetenged tung mga pruibang makabewereng ang nagipagpalapus ni Jesus. ²Maganing tung mga taraligan na, “Anday dumang taung may ubra tia, kung belagan ti Juan ang manigbenyag ang ya si kay nabuing uman. Ya ray natengeran na ang may kagaeman nang magpalapus ta mga pruibang maning tiang maktel,” agaaning. ³Balikan ta ra kanay ti Juan ang manigbenyag kung unu pay natengeran yang kamatayen na. Atii kanay ipinadeep ni Gubirnadur Herodes ang pagkatapus pinapusasan nang ipinakalabus. Ya ray binuat na natetenged ilem tung ni Herodias ang kasawa na ang yay kinalaw na tung putul nang ti Felipe. ⁴Ay pa agari, pirmi ilem ang maganingen ni Juan yang Gubirnadur ang lampas da tung katuwulan yang Dios ang magkakasawaan tanira ni ipag na. ⁵Numanyan maskin gustu rin yang Gubirnadur ang ti Juan ipaimatay na ra ilem, may pangamanan na tung mga tau ang muya mamagpundar ta gulu. Ay yang pagpabetang nira tung ni Juan sasang manigpalatay yang bitala yang Dios. ⁶⁻⁷Ugaring atiiing kinawut da yang ipagsilibra ni Gubirnadur Herodes tung kakaldawan yang pagkapangana tung anya, yang ana ni Herodias ang darala nagtalek da tung katalungaan yang mga imbitasiun ni Gubirnadur. Kumus sinadyaan da ta durung ginanaan tung pagtalek yang darala,

dayun dang nagpangaku tung anya ang pinaugtunan na pa ta panumpa ang maskin unu pay ingalukun na tung anya, siguradung ipapakdul na tung anya. ⁸Numanyan kumus pinaetaran da ni nanay na kung unu pay ingalukun na, dayun dang nagbitala yang darala ang maganing, “Maginuung Adi, pakdulay kanay yang kulu ni Juan ang manigbenyag. Taa ra ilem ipabtangay tung basyada,” agaaning. ⁹Pagkagngel yang Adi tia, pinungaw ra yang isip na. Piru kumus pinanumpaang na yang pangaku na tung katalungaan yang mga imbitasyon na, anday dumang binuat na, nagkalalangan da ilem ang ipakdul da tung darala yang iningaluk na. ¹⁰Purisu ti Juan pinatuwulan na ra ilem tung sasang sundalung pinapugusan ta dikel na duun tung kalabus. ¹¹Pagkatapus ta pagpugus, yang kulu na ingkelan da duun tung daralang ipinakdul ang yag bebtang tung basyada. Pagkatapus ingkelan da yang darala tung ni nanay na. ¹²Numanyan pagkabalita yang mga namagpaugyat da rin tung ni Juan, dayun dang namansiangay duun tung kalabus ang ingkelan yang tinanguni nang ipinalgud tung sasang leyang. Pagkatapus diritsyu rang namansiangay tung ni Jesus ang namagbawalitaen.

Yang Pagpapapaan Ni Jesus Tung Limang Liwu NGa Tauan (14:13-21)

Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14

¹³Numanyan atiang nabalitaan da ti Jesus, dayun dang nagliit tung banwang atia. Nagsaay tung balangay ang napaugbay duun tung banwang anday tatau na. Kasiraanami ra kang nagapangugyatan na ang yami yami ilem. Numanyan pagkabalita yang mga tau, dayun dang namaglilitan tung mga lansangan ang buntun dang namanikad tung ni Jesus ang ya ra ilem namagbakay. ¹⁴Numanyan pagkawut yamen na Jesus tung lugar ang atiang dinistinu yamen, tung paglampud na tung balangay, ya ray naita na yang mga taung atiang buntun da ang pamagelat tung anya. Pagkaita na tung nira, ya ra ngampayay ta kakaildawen nang duru tung nira ang pagkatapus yang may mga laru tung nira, ya ray pinampamaayen na. ¹⁵Taa numanyan atiang alenget dang masantek yang kaldaw, yaming nagapangugyatan ni Jesus, nagpalengetami ra tung anyang maganing, “Alang-alang da yang uras. Naawita ra tung banwang kapas. Maayen pa pampapanawen mu ra ilem yang mga taung atia tung mga baryung alenget taa ang para mamangalang da ta mapangan nira.” ¹⁶Maganing ka ti Jesus ang minles, “Anday ministir ang tanira mamagpanaw pa, kung indi, yamu ray magpapaan tung nira.” ¹⁷Maganing ka tanirang namansituwal, “Abee, anday mga balun ang nadipara yamen tung mga taung naa, kung indi, limang bilug ilem ang tinapay ang geregesye may duruang bilug ang ian.” ¹⁸Maganing si ti Jesus tung yamen, “Ala, eklan mi ra kanay tani tung yeen,” agaaning. ¹⁹Numanyan dayun dang nagkalalangan ang

yang mga taung atiang buntun mamansikarung da kanay asan tung kailamununan. Pagkatapus pagdawat na yang mga tinapay ang atiang limang bilug may yang mga ian ang atiang duruang bilug, dayun dang tuminingarang nagpasalamat tung Dios natetenged tung pamangan ang atia. Pagkatapus ta pagpasalamat na, dayun na rang pinagpingas-pingas yang mga tinapay ang atia ang pagkatapus ipinamakdul na tung yamen ang nagapangugyatan na ang yami si kay nanagtag-tagtag tung mga taung atiang buntun. ²⁰Numanyan tanirang tanan nangapamangan da ang asta namampabial dang luwus. Pagkatapus atiang tuwurun da yamen yang mga eped nirang namamangan, sam puluk may durua pa nga baayan yang napnuk yamen. ²¹Kung bilangen yang mga taung atiang namamangan, may limang liwu nga tauan, puira pa tung mga baway may tung mga mamula.

Yang Pagpanaw Ni Jesus Tung Ulit Yang Awuyuk (14:22-33)

Marcos 6:45-52; Juan 6:15-21

²²Taa numanyan, atiang lagi, yaming nagapangugyatan ni Jesus, itinulmunami ra anyang magsaay tung balangay ang magtukawami tung anya duun tung tindak. Ay pampauliken na pa unu yang mga taung atiang buntun ang pampapanawen. ²³Numanyan atiang pinampaulik na ra, dayun dang nanungul ta sam bilug duun tung bukid ang para magarampuen da tung Dios. Atiang lawii ra yang kaliwatan, sam bilug pa ka enged duun. ²⁴Yang balangay ang pagasaayan yamen duun da tung alauran ang duru rang pagpaasung-asung na tung mga lakun ang darakulu ay sungsung yang palet. ²⁵Numanyan atiang sam parti pa mangayag, ti Jesus baklu pa nanikad tung yamen ang ya ra ileg pagpanaw tung ulit yang awuyuk. ²⁶Maita yamen ang yag pagpanaw tung ulit yang awuyuk, natarantaami ra ta mupia. Kumus dereegenami ra yang eled yamen ang subra, nagkekendalenami rang nagaraning-aningan ang, “Aruuy, uay, atia ra yang kalag!” ²⁷Atii dirtsyuami rang laging pinaganing ni Jesus ang maganing, “Paisegen mi ra yang mga isip mi. Yuu ra taa. Indiamu ra mageled.” ²⁸Atii, ti Pedro dayun dang nabngang maganing, “Ginuu, kung talagang yawa ra ka man tia, lalangay kanay ang mangay asan tung nuyung magpanaw ka tung ulit yang awuyuk.” ²⁹Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, “Ala, tania!” Purisu paglampud ni Pedro tung balangay, nagimpisa ra kang nagpanaw tung ulit yang awuyuk ang para mangay ra rin tung ni Jesus. ³⁰Ugaring pagkasinti na yang palet ang durug ketel, inleran da. Numanyan atiang nagimpisa rang nagitagbeng, kuminendal da ang maganing, “Ginuu, ilibriay ka!” ³¹Atii, lagi-laging dinawat ni Jesus ang pinggesan tung kalima nang inaning, “Abaa ungkuy, midyu pinaluwayan mu ra yang pagtaraligen mu tung yeen. Aywa pinapagdua-dua mu yang isip mu?” maganing. ³²Numanyan

pagkasaay nirang durua tung balangay, nagelteng da yang palet.
³³Yaming mga aruman nira tung balangay, dayunami rang nagluud tung pinagtaralungaanan yamen na Jesus ang maganing, “Yawa ka man yang paganing ang Ana Yang Dios!” maganing.

**Pinampamaayan Ni Jesus Yang May Mga Laru Duun Tung Kadatalan
 Ang Pagaguuyan Ang Genesaret (14:34-36)
 Marcos 6:53-56**

³⁴Taa numanyan, dayun-dayun yang pagpalakted yamen ang asta duunami ra nasampet tung bakayan tung may kadatalan ang nagaguuyan tung Genesaret. ³⁵Pagkatapus ti Jesus nailala rang lagi yang mga lalii ang taga duun ang pagkatapus ya si kay namanuwul tung duma ang mamagbawalitaen da tung mga tau tung intirung paliwut yang banwa nirang atia ang ti Jesus asan da. Pagkatapus kumpurming tinu pay may mga laru ipinampadangep da yang mga aruman nira duun tung anya. ³⁶Numanyan namagpakiiildaw ra tung anya ang kung maimu ilem ang maskin ya ra ilem yang mga mabiwilug-bilug ang yag tataked tung sidsiren yang awel nang langkuy ang ya ray madeenan yang mga aruman nirang may mga laru. Ang pagkatapus kumpurming tinu pay nagdeen, ya ray nagmaayan tung pagalaru na.

**Natetenged Tung Pinanubli Nira Tung Mga Kinaampu Nira Ang Ya Ray
 Nagipalandaw Nira Tung Katuwulan Yang Dios (15:1-20)
 Marcos 7:1-23**

15 ¹Tung pira pang kaldaw may mga Pariseo pati mga sagad tung mga urdinansang pinanubli tung mga kinaampu ta ang ya ray namansiangay duun tung ni Jesus ang liit tung Jerusalem. ²Pagkawut nira, dayun dang namagistinggir tung anyang maganing, “Aywa yang mga taung nagapangugyatan mung atia pamaglampas tung sasang riglamintung pinanubli ta tung mga kinaampu ta? Ay indi pamangugas yang mga kalima nira ta magkabagay baklu mamangan,” agaaning^e. ³Maganing ti Jesus ang nagsulili, “Aywa, yamu paglampasamu ka tung katuwulan yang Dios basta mapagtumanamu ilem yang urdinansang pinanubli mi ka ilem tung mga kinaampu ta? ⁴Ay kipurki may sasang katuwulan yang Dios ang maning taa yang palaksu na. ‘Galangen mu ti tatay mu may ti nanay mu’^f. Dispuis may sugpat na pa ka ang maganing, ‘Kung tinu pay magpalagpak ta mga bitalang malain tung ni tatay na u tung ni nanay na, dapat ang ipaimatay ra ilem’^g. ⁵⁻⁶Piru yang numyung

^e **15:2** Yang pagurugasen ang atia belagan natetenged tung buling, kung indi, natetenged ilem tung rilyun nira. Sagyapen ta tung Diksiyunaryung Diput tung may bitalang “pagurugasen ta kalima.” ^f **15:4a** Exodo 20:12 ^g **15:4b** Exodo 21:17

nagipatuman tung mga tau ay maning taa. Kung tinu pay masilag tung ni tatay na u tung ni nanay na ang ya ra panumpaay nang aningay, 'Indi mi engaged mapakinawangan yang sinisirbianu ra rin ang naa tung numyu ay natetenged ipinagintrigaw ra tung Dios,' yang taung atia indi mi ra ka engaged lugtan ang manggalang pang mandul tiing sinisirbian na ra rin tung ginikanan na ay natetenged tung sinumpaan na. Purisu tung pagparatumanen mi tung mga tau tung pinanubli ming atia tung mga kinaampu ta, asan da nga tampekay mi yang bitala yang Dios ang asta anda ray kapulutan na. ⁷Abaa, yamung pagpakaayen-ayen ka ilem, temeng dang pisan tung numyu yang sasang bitala yang Dios ang ipinagpadapat ni Isaias ang tukaw ang maganing,

⁸'Yang mga taung naa, yang paggaralangen nira tung yeen, tung tumbung ka ilem yang mga dilak nira, ig yang rumbu yang mga isip nira alawid ang pisan tung yeen. ⁹Anda engaged ang pisan ay kapulutan na yang pagturuuen nirang maning tia tung yeen, ay natetenged yang nagipatuman nira tung mga kaarumanan nira ang ya ra aganingay nirang mga katuwulanu buat, ya ra ka ilem yang mga riglamintung inimu-imu ta mga masigkapariu ka ilem nirang mga tau^h,' " maganing.

¹⁰Numanyan ginuuyan ni Jesus yang mga taung atiang buntun ang mamagpalenget da tung anya ang pagkatapus inaning na rang, "Pamatian mi ra kanay ang intindien yang papintung naang ipanggelu tung numyu. ¹¹Belagan ang maganing ang yang magpapakled tung nganga yang sasang tau ang ya ray pagpamansa tung anyang indi ra magkabagay tung pagterelengen yang Dios. Kung indi, yang maglulua tung nganga na yay pagpamansa tung anya," agaaning. ¹²Numanyan yaming nagapangugyatan ni Jesus, nagpalengetami ra tung anyang nagkiga ang, "Nagaskean mu, Ameey, pagkagngel yang mga Pariseo yang inaning mung atia tung nira, ya ray pinaglainan yang mga isip nira tung nuyu." ¹³Maganing ka ti Jesus ang nagtimaales, "Yang mga Pariseong atia kung tung mga luak pa ipananglitayuⁱ, belagan ti Ama tung langit ang yay may luak tung nira. Purisu anday dumang buaten na tung nira, pamundukun na ra ilem. ¹⁴Pawayaan mi ra ilem tanira. Ay yang kaalimbawaan nira maning pa tung mga buray ang yang mga aruman nirang mga buray ka ya ray magtagaman nirang magmanguluan. Simpri yang sasang buray kung ya pay magguyud tung aruman nang buray, anday dumang pakawutun na, parariu ka ilem tanirang mangabugsu tung lungasug," maganing. ¹⁵Agaaning ka ti Pedrong nabnga,

---

^h 15:9 Isaias 29:13   ⁱ 15:13 Tung dumang kasulatan ang katulad ka tung Isaias 60:21, yang mga tauan yang Dios ang ultimu ya ray ipinananglit tung sasang luak ang ilinuak yang Dios mismu.

“Pasanagayami ka kung unu pay gustung ianing yang papintu mung atia nungayna natetenged tung magpapakled may tung maglulua tung nganga yang sasang tau,” maganing. ¹⁶ Maganing ka ti Jesus ang minles, “Abaw, pati yamung mga tauanamu pa ka man yeen, indiamu pa ka pala maskeng magintindi? ¹⁷ Aywa, indi mi pa ka enged nagaintindian ang kumpurming unu pay magpapakled tung nganga yang sasang tau, tung tian na ra ka ilem manganing ang pagkatapus itaki na ka ilem? ¹⁸ Piru yang kumpurming maglulua tung nganga na, duun nagaeyang tung sariling kinaisipan na ang pagkatapus ya ray pagpamansa tung sadili na ang indi ra magkabagay tung pagterelengen yang Dios. ¹⁹ Ay kipurki duun tung kinaisipan na nagaeyang yang pagtirimaen ang malalain ang ya ra kay maning pa tung panuwul tung anyang mangimatay ra tung masigkatau na, ubin maglimbung da tung kasawa na, ubin mangumbaway ra ubin mangunlalii ra ubin manakaw ra, ubin manistigus da tung belagan kamatuuran, ubin magliwak da tung aruman na. ²⁰ Yang mga ubra-ubrang mga maning tia ya ray pagpamansa tung bilug ang pagkatau yang sasang tau ang indi ra magkabagay tung pagterelengen yang Dios. Piru ang tanya mamangan ang anday ugas-ugas yang mga kalima na ang katulad ka tung nagapapaktelan nira, atia belagan ang yay telengan yang Dios tung anyang indi ra magkabagay tung anya,” maganing.

Nagadayaw Ni Jesus Yang Pagtalig Tung Anya Yang Sasang Baway Ang Belagan Masigkanasyun Nang Israel (15:21-28)

Marcos 7:24-30

²¹ Taa numanyan ti Jesus nagliit da tung banwang atia ang minangay duun tung kakunayungan yang mga lansangan ang Tiro may Sidon kasiraanami ra kang mga tauan na. ²² Simanyan may sasang baway ang taga duun ang nagdangep da tung anya. Tanya belagan Israel, kung indi, yang mga kinaampu na dating taga Canaan ang atiang tukaw ya pay aran yang banwang atia. Numanyan yang pagpalenget na tung ni Jesus, ya kay pagkekendalen nang maganing tung anya, “Ameey, yawang manubli tung paggaraemen ni Adi David, ildaway ka. Ay yang anaung baway agdimunyuen ig nagaliwagan da ta mupia.” ²³ Piru ti Jesus inding pisan nagiwek-iwek. Numanyan dayun dang pinalengtan yamen ang nagapangugyatan nang nagamu-amu tung anyang maganing, “Abaw Ameey, ipapaawig mu ra ilem yang baway ang atia! Masyadu ra tiang ginla nang pagpagamu tung yaten,” agaaning. ²⁴ Maganing ka ti Jesus ang minles ang yang baway ang atia ya kay nagapanggel na, “Yang itinuwal yang Dios tung yeen ang tawangan ya ilem yang mga masigkanasyun tang mga Israel ang yang kaalimbawaan nira, maning pa tung mga karnirung nagkaratalang da,” agaaning. ²⁵ Numanyan

pagkagngel yang baway tia, dayun sing nagpalenget tung anyang nagluud tung pinagtalungaan nirang durua ang maganing, “Aay ameeey, ildaway kang tawangan,” agaaning. ²⁶Numanyan tung itinuwal ni Jesus, yang mga Judio ya ra ipananglitay na tung mga mamula ang maganing, “Indi ra magkabagay ang yang pamangan yang mga mamula ya pa iplekay tung mga kiru.” ²⁷Maganing ka yang baway ang nagtimalas, “Kung tung bagay, tama ka rin, Ameeey. Piru maskin mga kiru ka man ilem, nagasibsib ka nganing yang mga mumu ang pagkarabugsu tung sirung yang lamisaan ang pamanganan yang mga agalen nira.” ²⁸Maganing ka ti Jesus ang minles, “Ay ipag, talagang durug dakul pala yang pagtalig mung atia tung yeen. Magkamaningana ra tung nagalelyagan mung atia,” maganing. Numanyan tung uras kang laging atii nagmaayen da ka man yang ana nang baway.

Nagapampamaayen Ni Jesus Yang Dakeleng Mga Tau (15:29-31)

²⁹Taa numanyan pagliit da ni Jesus duun tung banwang atii, dayun dang nagparanek duun tung awuyuk ang atiang yag lulgud tung saked yang Galilea. Kumawut tung bakayan, dayun dang nagbakay ang pagkatapus nanungul da tung sasang bukid ang kumarung. ³⁰Pagkatapus may mga taung buntun da ang namagpalenget duun tung anya ang may ekel nirang mga taung barik, mga buray, mga pilay, mga apa, may dakele pang may mga laru ka nirang duma. Pagkatapus ipinandangep da nira tung ni Jesus ang ipinamtang tung katalungaan na. Numanyan tanirang tanan luwus dang pinampamaayen na. ³¹Yang pinakawut na, durung pagkabereng yang mga taung atiang buntun tung pagkaita nira tung mga apa ra rin ang simanyan pangabitata ra, pati mga pilay ra rin ang simanyan pangapanaw ra ta matandes, pati mga barik da rin ang simanyan nangaulikan da, asta mga buray ra rin ang simanyan pangaita ra. Purisu durung pagdarayawen nira tung Dios ang ya kang lagi ay pagatuuan yang nasyun nirang Israel.

Yang Pagpapaan Ni Jesus Tung Epat Ang Liwu NGA Tauan (15:32-39)

Marcos 8:1-10

³²Taa simanyan yaming nagapangugyatan ni Jesus dayunami rang ginuuyan nang magpalenget da tung anya ang pagkatapus inaningami anya ang “Abaa, yuu ra nagaıldaw tung mga taung naang buntun. Teed mi, pangyaklu rang kaldaw taa tung yaten numaan ang pagkatapus nangalubsan da ta mga balun nira. Indiaw ka malelyag ang pampaulikenu tanira mintras indi pa pangapamangan ay muya pampaklagan pa ta suwuk tung dalan,” agaaning. ³³Maganingami kang nagtimalas, “Maskin maganinga, ariita pa wasu mangkel ta bastanting pamangan ang mapapaan ta tung kinadaramelen nirang atia ang taawita

pa ka man tung banwang naang kapas?”³⁴ Maganing ti Jesus ang nagtalimaan tung nira, “Aywa, pira pang bilug ang tinapay ang ekel mi asan?” Agaaning ka tanira, “Ay pa taa? Pitu ra ilem ang bilug may pira pa ka ilem ang bilug ang mga ian ang geregesye,” maganing.³⁵ Purisu numanyan nagkalalangan da ti Jesus tung mga taung atiang buntun ang mamansikarung da kanay asan tung tanek.³⁶ Pagkatapus dayun na rang dinawat yang mga tinapay ang atiang pitung bilug may yang mga ian ang atia ang ya ray pinasalamatan na tung Dios. Pagkatapus dayun na rang pinagpingas-pingas ang ipinamakdul-pakdul tung yamen ang nagapangugyatan na ang ya si kay ipinamparawat-dawat yamen tung mga tau.³⁷ Pagkatapus numanyan tanirang tanan nangapamangan da ang asta namampabial da. Pagkatapus atiang eepen da yamen yang mga eped nirang namamangan, pitu pa nga begyasan yang napnuk yamen.³⁸ Kung bilangen yang mga taung atiang namamangan, nagdangat da tung mga epat ang liwu nga tauan, puira pa tung mga baway may mga mamula.³⁹ Numanyan pinampapanaw ra ni Jesus yang mga taung atiang buntun ang para mamagurulikan da. Pagkatapus dayun dang nagsaay tung balangay ang nagpatindak duun tung banwang sinakepan yang Magadan, kasiraanami ra kang mga tauan na.

**May Pruibang Nagaingaluk Yang Mga Pariseo May Yang Mga Saduseo
Ang Ya Kay Pagtagam Nira Ta Pagtuung Tung Ni Jesus (16:1-4)**

Marcos 8:11-13

16¹Taa numanyan may mga Pariseong namagpalenget da tung ni Jesus, kasiraan da ka tanira yang mga Saduseo. Kumus gustu nirang mamagtagam ta pagtuung tung anya, namagingaluk da tung anya ang paitaan na rang lagi ta pruibang maktel ang para ya ray magpailala tung anya ang talagang may kagaeman na ka man ang liit tung Dios.² Maganing ti Jesus ang nagtimala^j, “Kung masantek da nganing yang kaldaw tung sagiid ig maita mi ra ka nganing yang langit ang panipula rang paliwut, maganingamu kang andamal matinlung timpu.³ Utru si kung mandiklat da nganing yang sagiid ang manipula ra ka yang langit ig magalem, maganingamu kang kumuran. Matakumu nganing ang magpamalad tung nagaita mi tung kalangitan, piru indiamu pala maskeng magpamalad tung mga pruibang pagkarainabu numanyan ang ya ra kay pagpailala kung unu pang panimpuyay ta simanyan^k.⁴ Abaa

---

^j 16:2 Tung dumang kinupia linaktawan da yang mga manigkupa yang inaning ni Jesus tung birsikulu 2 may 3. ^k 16:3 Yang mga pruibang atiang nasambit na ya ra yang mga makabewereng ang ipinagpalua na tung uras ang atii. Ya ray nagpailala ang yang panimpuyay nirang atii, ya ra yang panimpung nagaelatan kang lagi nirang ipagkawut yang paganingan ang Cristong Mananapnay tung nira.

yang mga taung naang mga masigkanasyunu simanyan. Durug kalain! Rusaw ra yang gegma nira tung Dios! Purisu ya ray nagipagsagyap nira ta pruiba baklu mamananged tung yeen. Piru anday dumang pruibang ipaita tung nira, kung indi, ya ra ilet yang magkaanggid tung ipinagpaita yang Dios ang tukaw atiang pagkainabu tung ni Jonas,” agaaning¹. Numanyan pagkaaning ni Jesus tia, dayun na ra ilet ang binutwanan yang mga taung atiang nagliit, kasiraanami ra kang mga tauan na.

**Nagapaamanan Ni Jesus Yang Mga Tauan Na Natetenged Tung Maning
Pa Tung Pampaleskag Tung Sang Masang Arina (16:5-12)**
Marcos 8:14-21

⁵Taa numanyan pagkatindak yamen na Jesus, naa pala yaming nagapangugyatan na, nalipatami rang napagbalun ta mga tinapay. ⁶Numanyan maganing ti Jesus tung yamen, “Kuidaw, amanan mi ta mupia yang pampaleskag ang nagagamit yang mga Pariseo may yang mga Saduseo.” ⁷Pagkagngel yamen tia, dayun dang pinagkeresen yamen ta maluway ang maganing, “Siguru napagbitala ra ta maning tia ay pasaplid na ra tung yaten ay indiita ra ka man napagbalun ta mga tinapay.” ⁸Numanyan pagkasiman ni Jesus kung unu pay nagapagkeresen-kesenan yamen, dayunami rang tinalimaan nang inaning, “Aywa ya ray nagapagkeresen-kesenan mi ang anday ekel ming balun ang tinapay? Midyu pinaluwayan mi ra yang pagtaraligen mi tung yeen natetenged tung mga kaministiran ta. ⁹Aywa, indiamu pa ka engaged nagaintindi? Indi mi ra pala nagademdeman ang atiang may lima ilet ang bilug ang tinapay ang ipinampapaanu tung limang liwu nga tauan kung pira pa nga baayan ang napnuk mi ta mga eped nira? ¹⁰Pati atiang may pitu ilet ang bilug ang tinapay ang ipinampapaanu tung epat ang liwu nga tauan, nagalipatan mi ra ka kung pira pa nga begyasan ang napnuk mi ta mga eped nira? ¹¹Aywa kaya ang indi mi pa ka engaged nagaintindian ang belagan tinapay yang nagadapatan yang inaningung atia tung numyu?” maganing. ¹²Atii, baklu ra nga maresmesay yamen ang naa pala, yang pampaleskag ang atiang sinambit ni Jesus belagan yang pampaleskag ta tinapay, kung indi, ipinananglit na ra ilet tung nagitulduk yang mga Pariseo may yang mga Saduseo ang puirting tumagmak tung mga painu-inu yang mga taung pagpatulduk tung nira. Pariu tung pagtagmak yang pampaleskag tung sang masang arina^m.

¹ 16:4 Jonas 1:15-17; 2:10. Ikumpalar tung sinambit ni Jesus tung Mateo 12:39-40.

^m 16:12 Mali yang nagitulduk nira tung mga tau natetenged tung paganingen ang Cristo. Kumus yang nagaita nira tung ni Jesus indi pagkatunu tung nagaalatan nira, pinangindian da ilet nira. Purisu ya ra kay nagipagpaamanan ni Jesus tung mga taung nagapangugyatan na ugud indi ra magpadaya tung nagitulduk nira.

Nagailala Ni Pedro Ang Ti Jesus Ya Ra Yang Paganingen Ang Cristo
(16:13-20)

Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21

¹³Taa numanyan minangayami ra na Jesus duun tung sinakepan yang lansangan ang nagaguuyan tung Cesarea Felipe. Numanyan tinalimaanami ra anyang inaning, “Elat kanay, ang yuung paganingen ang Maninga Tau kung pagkeresen-kesenanaw ta mga tau, unu pay pagpabetang nira tung yeen?”
¹⁴Maganingaming kang nagtimalas, “Maganing yang duma ang yawa unu ti Juan ang manigbenyag ang nabui si kang uman. Yang duma paganing ka ang yawa unu ti Eliasⁿ. Yang pintu yang duma ang yawa unu ti Jeremias ubin yang duma pang manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw ang ya si kay nabuing uman.”
¹⁵Maganing ti Jesus ang nanalimaan si tung yamen, “Ay ta numyu, unu pay numyung pagpabetang tung yeen?”
¹⁶Numanyan ti Simon ang yay pinapuangaan da kang lagi ni Ginuung Jesus tung ni Pedro^o, ya ray nagtuwal ang maganing, “Yawa yang paganingen ang Cristo, bilang yang paganingen ang Ana Yang Dios ang Makagagaem!” maganing.
¹⁷Maganing ka ti Jesus ang minles, “Simon, ana ni Jonas, teed mu tiag katinlu yang ipinagpabunayag yang Dios tung nuyu! Ay kipurki yang sinambit mung atia, belagan tau yang nagpaintindi tung nuyu, kung indi, mismu yang Amaw duun tung langit, ya ray nagpabunayag tung isip mu natetenged tung pagkabetangu kung yuu tinu pa.
¹⁸Purisu ta yeen, nani ra yang gustuu rang ianing tung nuyu. Yawa, Pedro yang kinaulugan yang puangga mung atia, sasang batu^p ig tung batung naa ipakdengayu yang maning pa tung sasang balay ang dakulu ang ya ray kaalimbawaan yang intirung kabilugan yang kumpurming magtalig tung yeen ang magpagaem^q. Maskin kamatayen pa, anday puiursa nang magdeeg tung nira^r.
¹⁹Piarana yeen ta katengdanan mung magmangulu tung mga taung kumpurming magpagaem ang bugus tung Dios^s. Kung unu pay bawalen mu

---

ⁿ **16:14** Ti Elias ya kang lagi ay nagapakbat yang mga Israel ang magbalik tung banwa nira baklug kawutay yang sintinsia yang Dios ang painal. Asan da nga basaay ta tung 11:14.

^o **16:16** Juan 1:42   ^p **16:18a** Tung bitalang Giniriego yang aran ang Pedro ay ‘Petros’ ang kung ilakted tung Tinagbanwa batu. Yang aran ang atia, ya ra kang lagi ay ipinapuanga ni Jesus tung anya piru yang aran nang tuu ti Simon (Juan 1:42).   ^q **16:18b** Yang birsikulung naa matinlung ikumpalar tung Efeso 2:20 may 1 Corinto 3:10-11.

^r **16:18k** Tung bitalang Giniriego “Purta yang Hades.” Sasang pananglit ang yang pasadsaray. Tung pagirintindien yang kadaklan ang mga sagad, yang pinananglitan ni Ginuung Jesus ya ra unu yang puiursa yang kamatayen.   ^s **16:19** Tung bitalang Giniriego “Pakdulana yeen ta mga liabi sigun tung paggaraemen yang Dios.” Yang katengdanan ang atii, ginamit ni Pedro atiang pagparakawutun na natetenged tung ni Jesus tung mga masigkanasyun nang mga Judio (Mga Binuat-buatan 2) ig atiang pagparakawutun na tung na Cornelio (Mga Binuat-buatan 10:34-48; 11:18). Bilang asan da ngabriay na yang palaksu yang paggaraemen yang Dios ang baklu tung tanan ang nasyun, maskin belagan mga Judio.

tung nira taa tung katanekan, bawal ka duun tung langit. Kung unu pay ilugut mu tung nira taa tung katanekan, lugut ka duun tung langit.”²⁰ Pagkatapus ni Jesus yang pagpasanag nang atia tung ni Pedro, dayun dang nagpaseben tung yamen ang tanan ang nagapangugyatan nang maganing, “Kuidaw! Indiamu ra kanay magbawalitaen maskin tung ninu pa ang yuu yang paganing ang Cristo,” maganing^t.

**Nagipasanag Ni Jesus Kung Unu Pay Dapat Ang Panawan Na Pati Yang
Dapat Kang Panawan Yang Kumpurming Mga Tauan Na (16:21-28)**
Marcos 8:31-9:1; Lucas 9:22-27

²¹Taa numanyan, ya ray ipinagimpisa ni Jesus ang nagpasanag ta mupia tung yamen ang nagapangugyatan na kung unu pay dapat ang panawan na tung uri. Maganing tung yamen, “Yang nagaingaluk yang Dios tung yeen ang yuu dapat mangayaw ka enged duun tung Jerusalem. Kung duunaw ra nganing, papinitinsiaanaw ra ta mupia yang mga pamagpakigmaepet may yang mga paring arabuwat ta katengdanan pati yang mga sagad, ang pagkatapus ipaimatayaw ra ka dayun nira. Piru maskin pang maning tia yang dapat ang mapasaranu, tung pagkawut yang yaklung kaldaw, pabungkarasenaw ra ka enged yang Dios,” maganing. ²²Numanyan pagkagngel ni Pedro tia, dayun na rang ingkelan ti Jesus ang ipinabinit ang pagkatapus pinagintraan na ra sambeng ang inaning, “Aay Ginuu, india ra ilem magbiwitalaen ta maning tia. Paalawid da ilem yang lain tung tinanguni mu ang asta tung sampa ildawana yang Dios,” maganing. ²³Atii dayun dang nagbedleng ti Jesus ang nanalunga tung anyang maganing, “Paawiga ra taa! Yawa ra pala ay pagsatanas tung yeen! Naa pala, nagatagamanaw ra nuyung patalangen tung pinagplanu yang Dios tung yeen. Kipurki tung pagsambeng mung atia tung yeen, belagan yang nagaisipan yang Dios yang nagusuyun mu, kung indi, ya ka ilem yang isip ta tau,” maganing. ²⁴Atii dayun dang nagbitala ti Jesus tung yamen ang nagapangugyatan nang maganing, “Kung tinu pay nagalelyag dang magpaugyat tung yeen, yang sadili na ya ra lipatay na. Yang isip na ya agipatenenay nang magagwanta tung mga pinitinsia, maskin ilansang pa tung krus^u. Dapat maning tia yay ipabalay na tung isip na kung gustu nang magpaugyat tung yeen. ²⁵Ay kipurki kung tinu pay nagalelyag ang yang sadili na

---

^t 16:20 Mele-mele yang isip ni Jesus ang ipagpailala yang mga aruman na tung mga masigkanasyun nirang mga Israel ang tanya yang paganingen ang Cristo. Ay tung pagirintindien nira yay magbawi tung nasyun nirang ipalibri tung kemkem yang mga taga Roma. Piru tung anyang pagirintindien, ekel tung pagpakugmatay na, tanyay magtukud tung palaksu yang paggaraemen yang Dios ang baklu tung mga taung kumpurming magpagaem ang bugus tung anya. ^u 16:24 Kung getesen ang ilakted tung Tinagbanwa ay maning taa: “Ya saknay na yang krus na.”

ilibri na tung malain, asan da nga kapa-kapaay na yang kaampiran na tung yeen. Piru kung tinu pay mamirdi tung sadiling kalelyagan na natetenged ilem tung yeen ang yuu ray nagipalusu na ta gegma na, asan da nga siguruay na yang kaampiran na tung yeen ang yay pagnatisan nang asta tung sampa". ²⁶Ay kipurki unu pa pay ikaayen yang sasang tau ang yang tanan ang nagalelyagan na taa tung kaliwutan ang naa luwus dang magapakinawangan na ang pagkatapus asan da nga plekay ta ultimung pagpangabuing magnatis ang asta tung sampa? Anda ra engaged ang pisan! Unu pa pay sarang ang mabailu na ang para bawien na pa rin yang ultimung pagpangabuing atiang naplek tung anya? Anda ra engaged ay maimu na! ²⁷Agpaamanenamu ra yeen ta maning tia ay natetenged ta yuung paganingen ang Maninga Tau, siguradung magbalikaw ang ya ray uras ang ipagbalesu tung sasa may sasa ang kumpurmi ra ilem tung binuatan na. Ay yuu maggaraemenaw ra tung bilug ang kaliwutan ang yang kasusulawen ang pagatiniran kang lagi ni Ama ya ra kay tiniranu ig magkasira-siraanami ra ka yang mga angilu. ²⁸Iugtulu tung numyu yang kamatuuran. May duma asan tung numyu ang baklu magkarapatay, yuung paganingen ang Maninga Tau, mabilugan da ka engaged nira kung ya pa agarig katinlu yang paggaraemenu," agaaning ti Jesus duun tung nira.

Yang Paglewad Yang Pagkabetang Ni Jesus (17:1-13)

Marcos 9:2-13; Lucas 9:28-36; 2 Pedro 1:16-18

17 ¹Taa numanyan pagkataklib da yang enem ang kaldaw, ingkelan da ni Jesus ti Pedro may ti Santiagong duruang magari ni Juan ang namansitungul tung sasang bukid ang makbu ang tanira tanira ra ilem. ²Atiing duun da tanira, naglewad da yang pagkabetang ni Jesus tung pinagtaralungan nira. Yang ityura na nagsulaw ra ang midyu tung kasusulawen yang kaldaw, pati yang awal na durung pisan agkakulit ig duru kang pisan agkasulaw. ³Numanyan asan da nansilput ti Moises durua ni Elias. Pamagkeresen tanira ni Jesus. ⁴Numanyan nabnga ra ti Pedrong maganing tung ni Jesus, "Ginuu, maayen ilem naawami ra ka. Kung gustu mu, magpakdengaw ra ta tulu nga layang-layangan, salegsang bilug mi ni Moises may ni Elias," maganing. ⁵Numanyan atiing indi pa agatapus ti Pedro ta pagbitala, may sasang panganud ang durug sulaw ang telengan ang ya ray nagpaulung tung nirang tanan. May nagngel da nirang busis ang asan manliit tung panganud ang maganing ang pagbitala, "Uay, atia ra yang paganingenung anaw ang nagapabuyukanu ta gegmaw ay ya ra kang lagi ay nagauyunanu ta mupia. Intindien mi ra ta maayen yang kumpurming ianing na tung

† 16:25 Parariu ta palaksu yang Mateo 10:39; Marcos 8:35; Lucas 9:23; 17:33; Juan 12:25.

numyu,” maganing. ⁶Numanyan pagkagngel yang mga aruman yamen ang atia yang busis ang atia, ya ra mamansipadagpa tung tanek ang mamagtuu ay pinandelaan da ta mupia. ⁷Atii dayun dang pinalengtan tanira ni Jesus ang pinandeenan ta kalima nang inaning, “Ala, kemdengamu ra asan. Indiamu ra magpadla,” agaaning. ⁸Numanyan tingaraen nira, anday dumang naita nira, kung indi, ti Jesus da ilem ang sam bilug. ⁹Numanyan atiang pamandanek da tanira tung bukid, pinagurdinan da tanira ni Jesus ta mupia ang pinaganing, “Indiamu ra kanay magbawalitaen maskin tung ninu pa natefenged tung ipinagpaitang atia tung numyu ang asta kawutun da ilem yang uras ang yuung paganingen ang Maninga Tau pabungkarasenaw ra yang Dios,” maganing. ¹⁰Purisu simanyan ya ray ipinagtalimaan nira tung ni Jesus ang maganing, “Ay kung maning tii yang mainabu tung nuyu, aywa kaya nagitulduk yang mga sagad ang ti Elias ang atiang baklu ka ilem naita ta dapat unu tukaw ang magbalik baklu lumua yang paganingen ang Cristo?” ¹¹Maganing ka ti Jesus ang tuminuwal, “Kung tung bagay, tama ka man yang nagitulduk nira ang yang paganingen ang Cristo matkawan ni Elias ang lumua ang pagkatapus yay magpaiwan-iwan ugud simpan da yang mga taung mamampauyun tung paguri tung anya. ¹²Ang pagkatapus iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kuminawut da ka man ti Elias, piru indi ra inilala yang mga tau, kung indi, binuatan da ilem nira yang kumpurming nalelyagan nira. Maning ka man tia yang buaten nira tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau ang yuu papinitinsiaanaw ka nira,” maganing. ¹³Atii baklu ra nga maresmesay nira ang belagan pala ti Elias mismu yang nagadapatan yang nagianing nang atia tung nira, kung indi, ya ra ti Juan ang manigbenyag ang yay nanubli tung katagdanan ni Elias.

Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Sasang Mulang Dinimunya
(17:14-20)

Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43a

¹⁴Taa numanyan pandanek da nira tung bukid, kinawutan da nira yang mga taung buntun. Pagkatapus may sasang taung nagpalenget tung ni Jesus ang ya ra nga luud tung pinagtalungaan nirang durua. ¹⁵Maganing tung anya, “Ameey, ildawan mu ka yang anaung lalii. Tanya may laru nang kere. Kung kawutun da nganing, agaliwagan da ta mupia. Kung kaisan magtutumba ra ilem tung apuy, ang kaisan tung wai ra ilem numba. ¹⁶Idinangepu ra rin nganing tung mga taung nagapangugyatan mu, piru indi ra ka ilem nasarangan nirang napamaayen.” ¹⁷Maganing ti Jesus ang nagtinales ang tung nira kang tanan iparumbuay na yang bitala nang maganing, “Uu, yamung mga tauamung mga masigkanasyunu simanyan! Ay ra yang pagtalig mi? Duru pa ka enged agkabaliskad yang

laksu yang pagirisipen mi. Midyu tung maglakgasenaw ra tung numyu kung sanuamu ra kaya ngaeyangay ta ipagtalig ming ustung yeen. Aywa, kaministiran ang magagwantaw pa ta mabuay tung ugali ming maning tia? Ala, eklan mi ra tani tung yeen yang mula,” maganing. ¹⁸Pagkawut na tung anya, dayun na rang linalangan yang dimunyung lumayas da asan ang pagkatapus luminayas da ka man. Purisu tung uras ang atii, lagi-laging nagmaayen da yang mula. ¹⁹Numanyan yaming pagpaugyat tung ni Jesus, nagpalengetami ra tung anya ang yami yami ilem. Dayunami rang nagtalimaan tung anyang maganing, “Natetenged tung unu pa wasu indiami nasarang ang napagpalayas tung dimunyung atia?” ²⁰⁻²¹Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Ay natetenged tung pagtalig ming may pagkakulang na! Kipurki iugtulu tung numyu, kung nagaeyanganamu ra rin ta ipagtalig ming maskin magamustasa^w ilem agkadakul, kayanan mi ra ka rin yang midyu may kaliwagan nang buaten^x. Anda ka rin ay indi mi masarangan,” maganing^y.

**Nagasambit Si Ni Jesus Yang Dapat Ang Mapasaran Nang Durug Liwag
(17:22-23)**

Marcos 9:30-32; Lucas 9:43b-45

²²⁻²³Taa numanyan atiang pagsaragpunami ra duun tung banwang atiang Galilea, maganing ti Jesus tung yamen ang mga nagapangugyatan na, “Yuung paganingen ang Maninga Tau, indi ilem buay, iintrigaw ra tung pudir yang mga taung ya ra ka man ay mamagpaimatay tung yeen. Piru tung yaklung kaldaw, pabungkarasenaw ra yang Dios,” maganing. Numanyan pagkagngel da yamen tia, pinamungawami ra ta duru.

**Natetenged Tung Pagbayad Ni Jesus Yang Nagipabayad
Para Tung Pagtuuan Nirang Pinakalusu (17:24-27)**

²⁴Taa numanyan, pagkawut nira na Jesus duun tung Capernaum, may mga manigkulikta ang ya ray namagpalenget tung ni Pedro. Yang kuartang magkuliktaen nira yay nagagamit kung unu pay mga kakulangan tung pagtuuan ang pinakalusu duun tung Jerusalem. Maganing tanira tung ni Pedro, “Elat kanay, yang agalen mi pagbayad ka yang nagipabayad tung takun-takun para tung pagtuuan tang pinakalusu?” ²⁵Maganing ka ti Pedrong minles, “Simpri.”

---

^w 17:20-21a Yang lisu ta mustasa pinakagetey ang lisu.   ^x 17:20-21b Kung getesen ang ilakted yang inaning ni Jesus tung Giniriego ay maning taa: “Puidiamu kang magkalalangan tung bukid ang naa ang magpauman da ang pagkatapus magpauman da ka man.” Bilang yang bukid duun ipananglitay na tung sasang maliwag ang buaten. Piru yang linegdangan na ya ra tiang ilinakted.   ^y 17:20-21k Tung dumang mga kinupia tung Giniriego, may dulang nang maning taa: “ang nunut da ka ta pamlek ta tung pagparanganen ta.”   ^z 16:24 Yang balur na atii kanay katengaan tung kinaldaw yang sasang tau ig minsa ilem tung seled san takun ang yag bayaray.

Numanyan pagkawut ni Pedro tung balay, indi pa nganing nagianing na yang bagay ang atia, tingkawan da ni Jesus ang inaning, “Ta, Simon, tung pagintindi mu, tinu pay nagapampasukutan yang mga adi ta sidula ubin ta dumang balayaran tung mga inadian nira? Yang may mga kaampiran tung nira u yang dumang mga tau?”²⁶ Agaaning ti Pedrong nagtuwal, “Simpri yang dumang mga tau.” Maganing si ti Jesus ang suminugpat, “Ig disir kung maning tii, belagan ubligadung mamagbayad pa yang may mga kaampiran tung nira. PARIU ka tung yaten ang may mga kaampiran tung Dios. Anda ra ka rin ay ministir ang magbayarita pa yang nagipabayad para tung pagtuuan ang atiang pinakalusu ang ya engaged ay pagaistaran na.²⁷ Ugaring ilem kumus anday gustu ta ang yang mga manigkuliktang atia may paglainan ta mga isip nira tung yaten, maayen pang mandaneka ra kanay asan tung awuyuk ang magbila. Yang primirung ian ang maniwak, kung mabatak mu ra nganing, ya ray bengaken mu yang nganga na. Asan da maita mu yang sasang nigal ang magkatama ilem ang pisan ang ibayad tung nagipabayad ang atia tung yaten ang durua nga tauan. Ya ray eklan mung ibayad tung mga manigkuliktang atia,” maganing duun tung anya.

Yang Magparanek Tung Pagkabetang Na, Yay Landaw Tung

Pagterelengen Yang Dios (18:1-6)

Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48

18¹ Numanyan tung pira pang kaldaw, yaming nagapangugyatan ni Jesus, nagpalengetami ra tung anyang nagtalimaan ang maganing, “Ameey, tinu pay pinakalandaw tung tanan ang mga taung lugud tung palaksu yang paggaraemen yang Dios?” maganing.
² Numanyan anday dumang binuat ni Jesus, nagguuy ra tung sasang mula ang ya ray pinakdeng na tung pinagtaralungan yamen ang tanan.
³ Pagkatapus dayun dang nagbitala tung yamen ang maganing, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung indi mi umanen yang mga isip mi ang para magpakbungamu ra tung mga mamulang mapinagparanek, tay puis, indi mi ra engaged maispirinsiaan tung mga sadili mi kung unu pay palaksu yang paggaraemen yang Dios tung pagpangabui mi.
⁴ Purisu kung tinu pay magparanek tung sadili nang magpakbung tung mulang naa, asan da ta taung telengan yang Dios ang yay sasang landaw tung tanan ang pamagpagaem tung anya.
⁵ Dispuis pa kung tinu pay magparanek tung sadili nang magsapet tung maskin tinu pa ang aranek tung pagteleng na, maskin sasang mulang maning ilem taa, katimbang nang yuu kay nagasapet na ay nagusuyun na yang sasang nagauyunanu.
⁶ Piru kanugun yang pagkabetang yang sasang tau tung uri ang kumpurming magpatalang tung sasang pagtalig da tung yeen ang asta magpakasalak da ubin mamalpas da tung yeen, maskin sam bilug ilem tung mga mamulang naa. Ay kipurki mas malbat yang kalainan ang maagmaan na kay tung buntugan da ilem duun tung alauran.

**Dapat Manguntiel Ta Mupia Tung Tuksu Ang Indi Ra Enged
Magpanunut (18:7-9)**

Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2

⁷“Kanugun yang mga tau taa tung kaliwutan ang naa ay kipurki durung makanayan ta ipagpakasalak nira. Kung tung bagay, indi kang lagi malikayan tia, piru kung tinu pang tauay ang matengeran ta ipagbuat yang duma ta maning tia, kanugun yang pagkabetang na tung uri ay mas pang maglebat yang sintinsiang talungaen na. ⁸Dispuis pa, kung midyu may sasang buaten mi ang yang kalima ubin kakay mi yay gamiten ming magpakasalak, sibaya mapungkulanamu ra asan ta panguntiel mi tung tuksu, tung magpanunut, indiamu ra enged. Maayen pang pungkulamung magpasapen tung Dios kay tung duruay kalima mi ubin duruay kakay mi ang duunamu ra ka ilem iplekay tung apuy ang anda enged ang pisan ay kapugdaw-pugdawan na ang asta tung sampa^a. ⁹Pariu ka kung gamiten mi yang mga mata ming magpakasalak, sibaya maluat da asan tung panguntiel mi, tung magpanunut, indiamu ra enged. Maayen pang sam bilug da ilem yang mata ming magpasapenamu ra tung Dios kay tung duruay mata ming duunamu ra ka ilem iplekay tung impirnu ang yang apuy na anda enged ang pisan ay kapugdaw-pugdawan nang asta tung sampa^b.”

**Nagipananglit Ni Jesus Ang Durug Kaimpurtanti Ang Indi
Enged Nira Lamkuen Yang Mas AraneK Tung Nira (18:10-14)**

¹⁰⁻¹¹“Magamligamu ka ang indiamu magtagam ta lamku tung mas araneK tung numyu, maskin tung sasa ilem ang mulang maning taa. Kipurki iugtulu tung numyu, maski nganing tanira may mga angil ka duun tung langit ang nagapanuwul yang Dios ang magasikasu tung nira. Pirming pagirintindian tanira ni Ama duun tung langit^c. ¹²Ta, unu pa tung pagintindi mi? Unu pa wasu ay buaten yang sasang taung may kaayepan nang sang gatus nga karniruan ang pagkatapus may sam bilug ang natalang da? Simpri butwanan na ra kanay yang siam ang puluk may siam tung pangarawan nira duun tung kabukiran ugud sagyapen na

---

^a **18:8** Pinalbatan ilem ni Jesus yang mga bitalang atia ay ugud asan da nga batikalay ta mupia yang mga isip nira ang tung pagbasing-basing nira, talagang dakulung bagay kung tanira magpakasalak ubin kung magguyud tung dumang asta mamlek da tung pagtaraligen na tung ni Jesus. ^b **18:8-9** Sinambit da ka ni Ginuung Jesus tung 5:29-30. ^c **18:10-11** Taa may mga bitalang isinaleet ta dumang mga manigkupa ang ya pisikay nira duun tung isinulat ni Lucas 19:10 ang maning taa yang palaksu na: “Kipurki yuung paganingen ang Maninga Tau,” yang inangayu taa tung kaliwutan ang naa ay ugud magsagyapaw tung mga taung kumpurming nangatalang da ang ya ra ka rin ay ikadiadu nira ang para yay tapnayenung ipaulik tung Dios.

atiing sam bilug ang nalsik da. ¹³Pagkatapus kung maita na ra nganing, iugtulu tung numyu, mas pang magkasadya yang isip na natetenged tung karniru nang atiang nasagyapan na kay tung siam ang puluk may siam ang indi nagkaratalang. ¹⁴Maning kang pisan tia tung Ama mi^d duun tung langit. Anda enged ay gustu na ang tung tanan ang mga tumatalig tung yeen ang may mablag tung anyang asta tung sampa may sam bilug, maskin araneK ta pagkabetang ang katulad ka tung mga mamulang maning taa ilem.

Yang Nagikunsiu Ni Jesus Tung Mga Tauan Na Ang Kung May Sasang Putul Nirang Nagbuat Ta Kasalanan Tung Aruman Na, Kung Unyen Pa Nira (18:15-20)

¹⁵“Dispuis pa, kung may sasang putul ming tumatalig ka tung yeen ang ya ray nagbuat ta kasalanan tung sam bilug tung numyu^e, yawang binuatan, angayan mu ra kanay ang pakigkesenan ta matinlu natetenged tung binuat na tung nuyu ang yamu yamu ilem ang durua. Kung mamati tung nuyu, asan da maginulikay si yang pagputulan ming durua tung yeen. ¹⁶Piru kung indi mamati tung nuyu, magimbitara ra tung sasang aruman mu kang tumatalig ubin durua ugud kasiraanamu rang magbalik tung anyang magpaiwan-iwan. Ay tung maning tia, maskin unu pay mapagkeresenan mi, makumpurmian da ta durua ubin tulu nga sistigusan ang katulad ka tung nasambit tung kasulatar^f. ¹⁷Piru kung indi pa ka enged mamati, ipakawut mi ra ilem tung kadaklan ang mga kaputulan ming sam pundaan ang para mamagsarapung da kanay ang para tanirang tanan mamagtarawang ta kunsiu tung anyang mangamin da. Ang pagkatapus ang maskin pa tung intirung sam pundaan indi pa ka enged mamati, indi mi ra ilem saptan, kung indi, ipabetang mi ra ilem ang belagan dang putul mi tung yeen ang magkapariu ka tung sasang taga dumang nasyun ang indi kang lagi pagintindi tung Dios ubin sasang mandarayang manigpanukut ang anday gustu nang magsuga^g. ¹⁸Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung tinu pay indi mi patawaren tani tung katanekan, tukaw ra kang laging indi ra pinatawad yang Dios duun tung langit. Ig kung tinu pay patawaren mi tani tung katanekan, tukaw ra kang laging pinatawad da yang Dios duun tung langit^h. ¹⁹Naa pa yang gustuung isugpat si tung numyung talagang matuud. Maskin duruaamu ilem ubin mas

^d 18:14 May dumang mga kinupia ang maning taa yang isinulat nira: “tung Amaw”.

^e 18:15 May dumang mga kinupia ang anda asan yang mga bitalang “tung numyu”.

^f 18:16 Atia sigun tung sasang katuwulan ang napabtang tung Deuteronomio 19:15 ang maning taa yang palaksu na: “Kung tinu pay may nagiriklamu na tung aruman na, kaministiran kung unu pay nagasambit, makumpurmian da ta durua ubin tulu nga sistigusan.” ^g 18:17 Kung natetenged tung sasang tumatalig ang indi mangamin tung kasalanan na kung unu pay matinlung buaten, duun da nga basaay ta tung 1 Corinto 5:1-5; 9:13; 2 Tesalonica 3:14-15. Ikumpalar tung 16:19. ^h 18:18 Bilang tukaw rang nagdisisiyun yang Dios ang pagkatapus pinaugtunan da nirang sam pundaan ekel tung pagpasanag yang Espiritu Santo tung mga painu-inu nira (Juan 20:22-23). Ikumpalar tung 16:19.

dakeleamu pa taa tung katanekan, kung magsaranyugamu rang magpatawāng tung ni Ama duun tung langit ang para paeyanganamu ra anya ta ipagsulwad mi tung mga prublimang mga maning tiang nagaeyang tung grupu mi, talagang tawanganamu ra anya. ²⁰Kipurki maskin duruaamu ilem ubin subraamu pa tung durua, maskin sanuamu pang magsaragpun ang mga tauanu ugud magpatawāngamu ra tung ni Ama, asanaw ka pagpakigsasa tung numyu.”

**Yang Pananglit Ni Jesus Ang Yang Mga Tauan
Na Dapat Magparatawaran (18:21-35)**

²¹Numanyan ti Pedro ya ray nagpalenget tung ni Jesus ang nagtalimaan ang maganing, “Ginuu, asta mapira pang patawarenu yang sasang putulung tumatalig ang nagbuat ta kasalanan tung yeen? Tama ra wasu ang asta mapitung bisis?” agaaning. ²²Maganing ka ti Jesus ang minles, “Tugtulu tung nuyu, belagan ilem pitung bisis, kung indi, asta tung pitung puluk uliten pa ka ta mapitung bisis. ²³Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay yang palaksu yang paggaraemen yang Dios tung mga tau ay maning taa tung ipananglitung naa. May sasang Adi. Yang Ading naa, naisip dang magrindikuinta tung mga turuwulun na natetenged tung mga utang nira tung anya. ²⁴Numanyan atiing naimpisaan na ra ta pagrindikuinta, may sasang turuwulun nang pinatawagan nang manalunga tung anya ay natetenged tung kinautangan nang kuminawut da tung pira-pira rang milyun. ²⁵Numanyan kumus anday kuartang mabayad na, nagkalalangan da yang Adi ang tanirang sam pamilya ipaalang da ilem unu tung duma ang para buaten da ilem ang mga kirepen. Asta yang tanan ang mga ganadus na ipaalang da ka unu ang para yang kabayaran nang kuarta ya ray idata tung kinautangan na. ²⁶Taa numanyan, pagkagngel yang turuwulun yang kalalangan yang Adi ang maning da tii, dayun dang nagluud tung pinagtalungaan nirang durua ang nagpakiluuy tung anyang maganing, ‘Ay Maginuung Adi, kung maimu ilem tung nuyu, pakdulay kanay ta palwad ang para mabayaranu kang luwus tung nuyu,’ maganing. ²⁷Numanyan pagkagngel yang Adi, ya ra ngaildaw tung turuwulun nang atia. Purisu pinatawad na ra ilem ang inimpas yang tanan ang nagipagpabayad na ra rin tung anya. Pagkatapus dayun na ra kang pinalpasan ang pinapanaw.

²⁸“Taa numanyan pagkalua yang turuwulun ang atia, may napanawan na rang sasang masigkaturuwulun na ang may nautangan na ka tung anya ang indi nganing mangikuy-ikuy tung pinatawad yang Adi tung anya. Pagkaita na, dayun na rang pinggesan ang tinagaman na ra ta kega ang maganing, ‘Eey, yang utang mu, bayaran mu rang lagi numaan tung yeen,’ maganing. ²⁹Numanyan ya ra nga luud yang masigkaturuwulun na tung pinagtalungaan nirang durua ang nagpakiluuy tung anyang maganing, ‘Kung maimu ilem tung nuyu, ungkuy, pakdulay kanay

ta palwad ang para mabayaranu ka yang nautanganu tung nuyu,'
 agaaning. ³⁰Piru yang sam bilug indi ra ka enged nalelyag, kung indi,
 ya ra ipakalabusay na yang aruman na ang asta mabayaran na yang
 utang na. ³¹Taa numanyan, maita yang mga masigkaturuwulun na yang
 binuat nang atia, duru rang kaerep nira tung anya. Purisu dayun dang
 namansiangay tung Ading namagkiga. ³²Purisu numanyan pinaguuyan
 si yang Adi yang turuwulun nang atiang pinatawad na. Maganing tung
 anya, 'Yawa anda enged ay kakuinta-kuinta mung pagkaturuwulun.
 Pinatawara ra nganing yeen tung tanan ang nagipagpabayaru ra rin
 tung nuyu natetenged ilem tung pagpakiildaw mu tung yeen. ³³Belag
 bang dapat da ka rin ang naidawa ra ka tung sasang masigkaturuwulun
 mu ang katulad ka tung yeen ang naidawaw ka nganing tung nuyu?'
 agaaning. ³⁴Numanyan kumus durung kasilag yang Adi tung turuwulun
 nang atia, anday duma, ipinalabus na ra ilem ang para duun da
 tigbakay ta mupia yang mga manigparusa ang asta mabayaran na ra
 kang luwus. ³⁵Maning kang pisan tia yang buaten tung numyu ni Ama
 duun tung langit kung alimbawa indiamu ka magpatawad tung sasang
 putul ming tumatalig tung yeen ang tedek tung mga kinaisipan ming
 sasa may sasa," maganing.

19 ¹Numanyan atiang pagkatapus ni Jesus yang pagparasanagen
 nang atia tung yamen ang mga tauan na, dayun dang nagliit tung
 Galilea ang minangay duun tung sinakepan yang Judea ampir duun tung
 subang atiang pagguuuyan ang Jordan, kasiraanami ra kang mga tauan
 na. ²Duru-durung mga taung namagpakignunut tung anya. Kung tinu
 pay may mga laru tung nira, ya ray pinampamaayen na.

**Yang Linyang Nagipagpasanag Ni Jesus Natetenged Tung
 Pagkarasawaen (19:3-12)**

Marcos 10:2-12

³Taa numanyan may mga Pariseong namagpalenget da tung anya ay
 gustu nirang papagmintiraen ang para mabitata ilem ta magbalawag tung
 katuwulan yang Dios. Purisu dayun dang namagtalimaan tung anyang
 maganing, "Uyun basu tung mga katuwulan ang nagaususy ta ang yang
 sasang lalii puiding magpakiblag tung kasawa na, maskin unu ra ilem ang
 katadlenganay ang patielan na?" ⁴Maganing ka ti Jesus ang nagtimales,
 "Siguru nabasa mi ra ka yang sasang napabtang tung kasulatan ang atiang
 primirung pagimu yang Dios tung tau, inimu na unung lalii may bawayⁱ.

⁵Dispuis may napabtang ka asan ang maning taa:

'Purisu ya ra kay natengeran na ang yang sasang lalii magliit da
 tung ni tatay na may tung ni nanay na ay magpakiunung da tung

ⁱ 19:4 Genesis 1:27; 5:2

ni kasawa na ang pagkatapus tanirang durua sa nga tinangunian da ilem,' maganing^j.

⁶Ig disir, belagan dang durua pa kung indi sa nga tinangunian da ilem tanira. Purisu yang pinapagsasa ra yang Dios dapat ang indi belagen ta tau," maganing. ⁷Maganing si yang mga Pariseong namagsulingaag tung anya, "Elat kanay, aywa kaya may urdinansang ibinutwan ni Moises ang yang sasa unung lalii puidi unung magpakiblag tung kasawa na basta pakdulan na ra ilem unu ta bawdukumintu ang yay magpaingmatuud ang tapus da ka man yang pagkakasawaan nira^k?" ⁸Maganing si ti Jesus ang nagtimalas, "Linugtanamu ra ilem ni Moises ang magpakiblag tung mga kasawa mi natetenged ilem tung katetegasen yang mga kinaisipan mi, piru belagan enged maning tia yang intinsiun yang Dios atiang pagimu na tung primirung lalii may tung primirung baway. ⁹Purisu iugtulu tung numyu, kung tinu pang laliiay ang magpakiblag tung kasawa na ang pagkatapus mangasawa sing uman tung dumang baway, asan da nga limbungay na yang kasawa nang dati, puira pa kung yang ipagpakiblag na tung kasawa na yang pagpaluku-luku na," maganing. ¹⁰Numanyan yaming nagapangugyatan ni Jesus, yami ray nabnga ang maganing tung anya, "Tay kung maning da tii yang kapulutan yang pagkarasawaen, maayen pang indi ra ilem mangasawa yang sasang lalii." ¹¹⁻¹²Maganing ka ti Jesus ang minles, "Kung tung bagay, may mga lalii ka man ang indi mapagusuy tung intinsiun yang Dios ang lalii may baway magkakasawaan. Kipurki yang duma dispirinsiadu yang pagkabetang nirang mga lalii ang dengan tung pagkatau nira. Yang duma mga kirepen ang ya ra agipakapunay yang mga agalen nira. May duma pa ang maskin puiding mangasawa, indi ra ka malelyag ay ipinalandaw ra enged nira yang pagpatuwul nira tung Dios ang para mas pang magdakel yang mga taung magpagaem ang bugus tung Dios^l Piru yang kadaklan ang puiding mapagusuy tung intinsiun yang Dios ang atia, magusuy ra," maganing.

**Yang Taung Risibien Yang Dios Ya Ra Yang May Pagkamula Na
(19:13-15)**

Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17

¹³Pira pang kaldaw, may mga taung namagekel tung mga ana nira tung ni Jesus ang para pampabisaen da nira tung anya. Piru sinambeng da yamen ang nagapangugyatan na. ¹⁴Pagkagngel ni Jesus tia, dayunami rang inampalar nang, "Eey, yang mga mamulang atia, pawayaan mi ra ilem ang mamagpalenget da tani tung yeen. Indi mi ra enged pagsagangen, ay kipurki kung tinu pay may pagtalig nira tung Dios ang

^j 19:5 Genesis 2:24; Efeso 5:31; 1 Corinto 6:16 ^k 19:7 Deuteronomio 24:1-4

^l 19:11-12 Ikumpalar tung inaning ni Pablo tung 1 Corinto 7:32-35, 38-40; Colosas 4:11.

katulad ka tung pagtaraligen yang mga mamulang naang bugus tung mga ginikanan nira, lugud da tung mga taung pamagpagaem ang bugus tung Dios.”¹⁵ Pagkatapus dayun na rang pinampabisa na yang mga mamulang atia. Pagkatapus tia, dayun dang nagliit duun tung banwang atii.

Yang Sasang Manggaranen Durug Liwag Ang Magpalamtuk Yang Pundu Yang Kinaisipan Nang Magpagaem Tung Ni Jesus (19:16-30)
Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30

¹⁶Taa numanyan may sasang kaldaw ang may sasang taung nagpalenget tung ni Jesus ang maganing, “Ameey, kung maimu ilem, may gustuu rin ang talimaanen tung nuyu. Unu pa wasung ubraay ang matinlu ang dapat ang buatenu ugud mapagpasapenaw tung Dios ang anday katapus-tapusan?”¹⁷ Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, “Aywat ministir pang yuu pay talimaanen mu kung unu pang ubraay ang matinlu ang yay dapat ang buatan mu? Ultimu ilem yang sam bilug ang magkabagay ang aningen mung maayen. Tumanen mu yang mga katuwulan na kung gustu mung magpasapen tung anya ang anday katapus-tapusan,” maganing.¹⁸⁻¹⁹ Maganing si yang sam bilug, “Aywa, unu pang katuwulanay ang dapat ang tumanenu?” Maganing si ti Jesus ang minles, “Ya taang ulitenu. ‘India mangimatay ta masigkatau mu, india maglimbung tung kasawa mu, india manakaw ta belagan nuyu, india manistigus ta bukli tung katalungaan yang ustisia, galangen mu ti tatay mu may ti nanay mu’^m ig gegmaan mu yang aruman mung tau ang katulad ka tung paggeregmaen mu tung sadili mu.’”²⁰ Maganing ka yang kawataan ang atiang minles, “Yang tanan ang atia luwus dang nagaususyu. Unu pa pa ka enged ay pagkakulang tung yeen ang dapat pang buatenu?”²¹ Maganing ka ti Jesus ang minles, “Kung yawa talagang gustu mung magpakumplitu, tay mulika ra kanay. Ipaalang mu ra yang tanan ang ganadus mu. Yang kabayaran nang kuarta ipamakdul-pakdul mu ra tung mga maliliwagan. Kung ya ray buatan mu tia, tay puis magkatinira ra ta kapakli nang maning pa ka tung manggad duun tung langit. Dispuis pagkatapus ta pamakdul-pakdul mu, magbalika ra tani ang magpakignunut tung yeen ang para ugyatana ra yeen,” agaaning.²² Numanyan pagkagngel yang kawataan yang itinuwal ni Jesus ang atia tung anya, dayun da ilem ang nagliit ang duru rag kapungaw yang isip na. Ay ya pa agari, durung kamanggaraan na.²³ Atii dayun dang nagbitala ti Jesus tung yamen ang nagapangugyatan nang maganing, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, durug liwag ang yang sasang

---

^m 19:18-19a Exodo 20:12-16; Deuteronomio 5:16-20   ⁿ 19:18-19b Levitico 19:18; Mateo 5:43

manggaranen ang magpalamtuk yang pundu yang isip nang magpagaem ta bugus tung Dios. ²⁴Ulitenu pa ta minsa. Kung maliwag nganing ang yang sasang kamilyu pumuyuk tung buli yang tingway, mas pang maliwag ang yang sasang manggaranen magpalamtuk tung pundu yang isip nang magpagaem ta bugus tung Dios.” ²⁵Numanyan pagkagngel da yamen ang yang inaning ni Jesus ang atia, durung pisan agkadakul yang pagkabereng yamen. Maganingami tung anya, “Tay kung maning tii pala ang maski nganing yang mga manggaranen ang tagisip yamen ang alenget da tung Dios indi nganing matapnay, ya pa yang kadaklan ang mga tau?” ²⁶Atii dayun dang naneleng-teleng ti Jesus tung nirang maganing, “Kung tung tau ilem ka man, indi maimu tia. Piru kung tung Dios, maimu ra tia ay natetenged tung anya maimu yang tanan,” agaaning. ²⁷Numanyan ti Pedro ya ray nabnga ang maganing, “Teed mu, Ameey, ta yaming pagpaugyat tung nuyu, binutwanan da yamen yang tanan basta magpakignunutami ra ilem tung nuyu. Unu pa wasu ay ibles yang Dios tung yamen?” ²⁸Maganing ti Jesus ang minles, “Tugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung kawutun da nganing yang kaliwutan ang baklu, yuung paganingen ang Maninga Tau, kumarungaw ra tung puistuung maggaraemen ang durung pisan agkasulaw yang pagkabetangu. Tung uras ang atia, ta yamung sam puluk may durua ang nagpakignunut tung yeen taa tung kaliwutan ang naa, kumarungamu ra ka tung mga puistu ming maggaraemen tung sam puluk may duruang palaanaan yang nasyun tang Israel. ²⁹Dispuis kumpurming tinu pay namutwan tung sadiling pamalay-walay na ubin tung sadiling tanek na, ubin tung mga putul na ubin tung ginikanan na, ubin tung mga ana na arangan da ilem tung gegma nang lusu tung yeen, ya ray pakdulan yang Dios ta kapakli yang tanan ang pinamutwanan nang atia ang pira-pira rang dubli ig tung uri mapagpasapen da tung anya ang asta tung sampa. ³⁰Ugaring ilem naa wa yang dapat ang pangamanan mi. Durung pagatelengan ta abwat simanyan ang ya ra iparanekay tung uri ig duru kang pagatelengan ta araneke simanyan ang ya ra ka ipaabwatay tung uri,” maganing.

**Nagipananglit Ni Jesus Yang Mga Tauan Na Tung Mga Manigubra
Ang Pinapagturupu Ra Ilem Yang Agalen Nira Ta Suul (20:1-16)**

20 ¹Maganing ti Jesus ang nagsugpat, “Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay kipurki yang palaksu yang paggaraemen yang Dios tung mga tau, maning taa tung ipananglitung naa. May sasang taung may kaluakan na°. May sasang kaldaw ang atiang timpranu pang pisan, nagangay ra duun tung palingki ang para mangawang da ta mga

◦ 20:1 Tung bitalang Giniriego, kung getesen ang ilakted, “kaubasan na”.

taung mamagubra duun tung kaluakan na. ²Namagiritsuan da tanira ang yang suul nira kumpurmi yang kinaldaw ang kadagmitan ang nagisuul tung mga tau tung lugar ang atii. Pagkatapus pinanuwul na rang mamagubra ra duun tung kaluakan na. ³Numanyan atiang pagalas nuibi rang timpranu, nagbalik si duun tung palingki. May mga taung naita nang pamagkererengan da ka ilem asan ang pamagistambay. ⁴Purisu dayun na rang pinaganing ang, ‘Ala, pati yamu agawangenamu ra ka yeen ang magubra duun tung kaluakanu. Suulanamu ka yeen ta magkatama.’ ⁵Purisu dayun da ka man ang namagangay duun ang namagubra. Numanyan atiang kereng da yang kaldaw, maning si ka tii yang binuat yang may kaluakan. Pati tung alas tris da yang apun, ya ka. ⁶Numanyan atiang pagalas singku ra yang apun, nagbalik sing uman duun tung palingki. May mga taung duma ang naita na si kang pamagkererengan da ka ilem asan. Purisu dayun na ra kang pinaganing ang ‘Eey, aywa nagapunamu ra ka ilem taa ang anday ka pala ay nagaubra mi?’ ⁷Maganing ka tanirang namansituwal, ‘Aywa naang anda kay nagpaubra tung yamen.’ Maganing ka yang may tanek ang nagtimalas, ‘Ala, pati yamu agawangenamu ra ka yeen ang magubra duun tung kaluakanu.’

⁸“Taa numanyan atiang apun dang pisan yang kaliwutan, maganing yang may kaluakan tung kapatas na, ‘Ala, guuyan mu ra kanay yang mga ubirus ang panuulan. Impisaan mu ra ta suul yang nangauring pisan ang pinangawangu ang pagkatapus ipaluslus mu rang panuulan ang asta kawutun mu yang nangatkaw ang pinangawangu.’ ⁹Purisu simanyan yang kumpurming pinangawang tung alas singku, ya ray pinamakdulan da yang mga suul nira ang ya ray ipinatupu tung seled sang kaldaw yang ubra nira. ¹⁰Maning dang maning ang asta kinawut da yang nangatkaw ang pinangawang. Yang kalaum nira, mas abwat yang marisibi nira, piru yang ipinakdul tung nira ya ka ilem yang isinuul tung kadaklan ang ipinatupu tung seled sang kaldaw. ¹¹⁻¹²Numanyan pagkarisibi nira yang mga suul nira, dayun dang namagriklamuan tung may kaluakan ang maganing, ‘Yang mga taung atiang nangauring pinangawang mu, sang uras da ka ilem yang ipinagubra nira. Piru yami nagbeweek pa yang mga ulas yamen tung seled magapun ang durung pisan agkakinit yang kaldaw ang pagkatapus ya ra ka ilem papagpariu-pariuay mu yang panuul mu tung yamen may tung nira?’ ¹³Maganing ka yang may kaluakan ang minles tung sam bilug tung nira, ‘Ungkuy, belagan kang malain yang pagabuat tung nuyu. Tatal nagpauyuna ra ka ang yang suul mu kumpurmi yang kinaldaw ang kadagmitan ang nagisuul taa tung yaten. ¹⁴Purisu eklan mu ra ilem atiang suul mung mulik. Ay yang gustuu ang yang kumpurming nagisuulu tung nuyu ya kay nagisuulu tung taung naang nauring inawangu. ¹⁵Aywa, anday ketelung

magkalalangan natetenged tung kuartaw ang kumpurming unu pay nagalelyaganu? Muya yawa ra ilem magaiweg tung mga aruman mu.’ ”
¹⁶Numanyan dayun dang nagsugpat ti Jesus yang bitala nang maganing, “May pagatelengan ta araneke simanyan ang ya ray ipaabwatay tung uri ig may pagatelengan ta abwat simanyan ang ya ra kay iparanekey tung uri,” maganing.

**Maklung Mainambit Ni Jesus Yang Dapat Ang Mapasaran Na Tung Uri
 Ang Durug Liwag (20:17-19)**

Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34

¹⁷Taa numanyan, ti Jesus sigi-sigi ra yang pagparanawen nang panungul duun tung Jerusalem, kasiraanami ra kang nagapangugyatan nang sam puluk may durua. Numanyan tung pagparanawen yamen tung karsada, ipinampaligbinami ra kanay anya ay may gustu nang iksen tung yamen ang yami yami ra ilem. ¹⁸Maganing tung yamen, “Ta, naawita rag panungul ang panganing duun tung Jerusalem. Muya maberengamu tung ianingung naa tung numyu. Yuung paganingen ang Maninga Tau, anday dumang mainabu tung yeen duun tung Jerusalem, kung indi, iintrigaw ra tung pudir yang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang mga sagad tung mga urdinansa, ang pagkatapus sintinsiaanaw ra nira ang ipaimatay. ¹⁹Pagkatapus dayunaw si ka nirang iintriga tung pudir yang belagan mga masigkanasyun ta ang anda enged ay pagintindi nira tung Dios. Buatenaw ra ilem nirang sasang kayaman, pagkatapus paburdunanaw ka nira bakluaw ipalansangay nira tung krus. Piru pagkawut yang yaklung kaldaw, pabungkarasenaw ra ka enged yang Dios,” agaaning.

**Agbaliskaren Da Ni Jesus Yang Sistima Yang Kaliwutan Ang Naa
 Natetenged Tung Pagrekelen Ta Katengdanan (20:20-28)**

Marcos 10:35-45

²⁰Numanyan yang kasawa ni Zebedeo ya ray nagpalenget tung ni Jesus, kasiraan da ka tanira yang mga ana nang durua nga laliian^p. Pagpalenget nira, dayun dang nagluud yang nanay nira tung pinagtaralungan nira ni Jesus ay may gustu nang ingalukun tung anya. ²¹Maganing ti Jesus tung anyang nagbugnu, “Unu pay gustu mu, Ineey?” Maganing ka yang nanay nirang nagtimalas, “Kung maimu ilem tung nuyu, pangakuay ka ang kung maggaraemena ra nganing, yang mga anaung naang durua pakarungun mu ka tung tepad mung magtimbang.” ²²Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas ang asan da iparumbuay na tung duruang atiang magputul, “Indi mi ka ilem nagamaresmesan kung

^p 20:20 Bilang ti Juan durua ni Santiago.

unu ra ilem ay nagaingaluk mi. Basu kayanan mi kang magpapinitinsia ang katulad ka tung dapat ang pasaranu?" Maganing ka tanirang nansituwal, "Ee, kayanan ka yamen." ²³ Maganing si ti Jesus tung nirang nagsugpat, "Mapasaran mi ra ka man yang mga pinitinsia ang katulad ka tung mapasaranu. Piru kung tinu pay makarung tung teparung magtimbang tung uri, belag yuuy may pudir ang maglugut, kung indi, ya ray nagitigana ni Ama tung kumpurming tinu pay pinilik nang kumarung," maganing. ²⁴ Numanyan atiang nabalitaan da yamen ang mga kaarumanan nirang sam puluk, anday duma, nangimunami ra ta mupia tung mga aruman yamen ang atiang duruang magputul. ²⁵ Purisu yaming tanan, dayunami rang ginuuyan ni Jesus ang magpalenget tung anya. Maganing tung yamen, "Nagaskean mi ra ka ang tung kaliwatan ang naa yang pamangatengdanan tung mga taga duma-rumang nasyun, yang katengdanan nira ya agipandeeg-deegay nira tung mga kinasakpan nira. Muya-muyang manuwul tung mga sakep nira ang para ilalaen da nirang yay abwat tung nira. ²⁶ Piru tung numyu, indiwaw malelyag ang yay usuyun mi yang sistima nirang atia, kung indi, kung tinu pay malelyag ang telengan ta abwat asan tung numyu, dapat ang yang pagpabetang na tung sadili na tanya sasa ka ilem ang turuwulun ming mga kaarumanan na. ²⁷ Dispuis kung tinu pay malelyag ang magmangulu tung numyu, dapat ka ang yang pagpabetang na tung sadili na tanya sasa ka ilem ang kirepen mi. ²⁸ Bilang magpakbungamu tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau. Ay yang katuyuanu, belagan ang maganing ang para yuuy magpanuwul tung mga taung magpasikasu, kung indi, ang para yuuy maging turuwulun nirang magarasikasuen tung nira, ang yang inangayu enged, magpatumbasaw yang linawaw ang para durung mga taung mapaluasu tung pagpakirepen nira tung kalelyagan nirang magpakasalak," maganing.

**Yang Pagpabuskad Ni Jesus Tung Mata Yang Durua NGa Burayan
(20:29-34)**

Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43

²⁹ Taa numanyan, atiang magluluaami ra na Jesus tung lansangan ang Jerico, buntun ang pisan yang mga taung pamagpakignunut tung anya. ³⁰ Numanyan may durua nga burayan ang kumarungan tung binit yang karsada. Pagkabalita nira ang ti Jesus magtataklip da asan, dayun dang namagkekendalen ang maganing, "Ameey, kumus yawa ray manubli tung paggaraemen ni Adi David, ildawayami ka!" ³¹ Piru ya ra ampalaray yang mga taung atiang buntun. Piru belag ya mamagipes, kung indi, mas pang ya namagkekendalen ang namagkekendalen ang maganing, "Ameey, yawang manubli ra tung paggaraemen ni Adi David, ildawayami ka!" ³² Atii dayun dang nagtadeng ti Jesus ang guminuuy tung nirang

maganing, “Ta, unu pay gustu ming buatenu para tung numyu?”³³ Maganing tanirang nansituwal, “Aay ameeey, gustu rin yamen ang mabuskad da yang mga mata yamen.”³⁴ Atii ya ra ngaildaw ti Jesus ang nagdeen tung mga mata nira. Pagkadeen na, atiang lagi nangaita si ka man. Pagkatapus dayun da kang namagpakignunut tung anya.

**Natetenged Tung Pagparakleren Ni Jesus Tung Siudad Ang Jerusalem
(21:1-11)**

Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19

21¹⁻²Taa numanyan atiang panungulami rang tanan tung bukid ang atiang durung ayung paganingen ang olibo, ang yang distinu yamen duun tung siudad ang Jerusalem, may sasang baryung nagalengtan yamen ang pagguguuyan ang Betpage ang alenget-lenget da tung siudad ang Jerusalem. Numanyan atiang nagalengetami ra tung baryung atia, nanuwul da ti Jesus tung mga aruman yamen ang durua nga tauan ang maganing, “Ala, mangayamu ra kanay tung baryung naang tung tukawan ta. Kung kumawutamu ra nganing asan, ya rang lagi ay mapanawan mi yang sasang asnung inaen ang yag kekedked ang asan ka tung tepad na yang sinday na. Pamadbaren mi ra kanay ang pangguyuran tani tung yeen.³ Kung may magbugnu tung numyu, yamu ra agaaning, ‘Kaministiran ni Ginuu ta!’ Magngel na ilem tia, ipampaguyud na ra ilem ang lagi tung numyu,” maganing.⁴ Taa numanyan yang tanan ang mga bagay ang atia nagkamaningan da ta maning tia ay ugud asan da magkamatuud yang sasang ipinaula yang Dios tung sasang manigpalatay yang bitala nang tukaw ang maganing,⁵ “Panganingen mi yang mga taung pamagistar tung Sion ang yang Adi nira panganing da asan tung nira. Durug kapinaurayen ay yang magsasaayan na sasang asnung sinday pa⁴,” maganing.⁶ Kapurisu numanyan namagpanaw ra ka man yang mga aruman yamen ang atiang durua. Tinuman da nira yang itinuwal ni Jesus tung nira.⁷ Pinangguyuran da ka man nira yang asnu may yang sinday na ang ya ray pinanapinan nira yang mga panlamig nira ang pagkatapus dayun da kang nagsaay ti Jesus tung sinday.⁸ Numanyan yang pagsaay na tung asnu, ya kay paggaralangen tung anya yang mga taung buntun dang pisan. Yang duma yang mga panlamig nira ya ray ipinameklad nira tung karsadang magpanawan yang asnu. Yang duma may mga paklang

---

⁴ 21:5 Kung gustu tang maintindian yang naulang naa, duun ta nga basaay tung isinulat ni Zacarias 9:9. Dispuis pa, atii kanay, yang kadagmitan ang magsasaayan yang mga ading panuyu ra tung gira ay kabayu. Piru kumus asnu yang sinaayan ni Jesus, duun da nagpailala ang yang katuyuan nang nagsaay pulus tung ikaayen yang mga tau, belag tung ikalain nira.

ang pinaglampang nira ang ya ra kay ipinameklad nira tung karsada. ⁹Numanyan yang mga taung atiang buntun ang pamagpakigluyug tung ni Jesus, yang duma nabtang tung tukawan na, yang duma tung uri na. Sigi-sigi ra ilem yang pagkekendalen nirang pamagaraning-anging ang “Salamat! Naa ra yang manubli tung paggaraemen ni Adi David! Pakaayenen da kang pirmi yang Dios naang pagatuwul nang magpalua tung paggaraemen na! Salamat tung anya duun tung kaabwat-abwatan!” ¹⁰Numanyan pagpakled ni Jesus tung Jerusalem, namagirikbawan da yang mga tau ang namagtaralimaan-talimaan ang maganing, “Tinu pa kayang tauay tia?” ¹¹Numanyan yang mga taung atiang buntun ang pamagpakigluyug da kang lagi tung ni Jesus, ya ray namansituwal ang maganing, “Yang taung naa, ya ra ti Jesus mismu ang taga Nazaret duun tung sinakepan yang Galilea. Tanya yang manigpalatay yang bitala yang Dios ang atiang naula nuntukaw ang magkawut,” maganing.

**Yang Pagpalayas Ni Jesus Tung Mga Nigusyanti Tung Palayas Yang
Pagtuuan Ang Pinakalusu (21:12-17)**
Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-46

¹²Taa numanyan dayun dang nagpakled ti Jesus duun tung palayas yang pagtuuan yamen ang pinakalusu. Pagpakled na, dayun dang nagpalayas tung tanan ang mga manigpaalang ta mga garamiten tung pagparadasagen, pati yang tanan ang pamangalang tung nira nagkaraumid da ka ta palayas. Pati yang mga lamisaan ang atiang pinampabtangan ta mga kuartang nagipagpabailu tung mga tau, pinamaliskad na, asta yang mga kakarungan yang mga manigpaalang ta mga kalapati, ya ka. ¹³Maganing tung nira, “May sasang bitala yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang yang balay unung naang pagatiniran na, dapat unu ang yay pagampuan yang mga tau tung anya^r. Piru ay pa wa? Ta numyu, pagabuat mi ra ilem ang kuinta leyang ang pantalukan ta mga tulisan ang taa ra mismu agpandayaay mi yang mga taung pamagtuu^s,” maganing. ¹⁴Taa numanyan may mga buray pati mga barik ang ya ray namagpalenget tung ni Jesus duun tung palayas ang pagkatapus ya ray pinampamaayen na. ¹⁵Numanyan may mga paring arabuwat ta katengdanan asan ang pamagpaniid, kasiraan da ka tanira yang mga sagad. Pagkaita nira tung ni Jesus ang pagpalapus ta mga buat-buat ang mga maning tiang makabewereng, nangaerepan da ta duru. Belagan ilem ya tiay nagaerepan nira, kung indi, pati yang nagipagkendal yang mga mamula asan tung palayas ang pamansianing, “Tawangan da ta mupia yang Dios yang taung naa ang ya ray pinasubli na tung paggaraemen ni Adi David!” ¹⁶Purisu dayun dang namagriklamu

^r 21:13a Isaias 56:7   ^s 21:13b Jeremias 7:11

tung ni Jesus ang maganing, “Aywa indi mu pagsambengen tia? Indi mu naganggel yang nagipagkendal nirang atia?” Maganing ka ti Jesus ang minles, “Naganggelu ka, piru yang gustuu ilem ang maintindian tung numyu kung nabasa mi ra ka yang sasang napabtang tung kasulatan ang maski nganing yang mga mamula unu nagapaeyangan ka unu yang Dios ta ipagdayaw nirang ustu tung anya, maskin yang gegesye pa unung pamanusu pa,” maganing^t. ¹⁷Numanyan pagkaaning ni Jesus tia, dayun da ilem ang namutwan tung mga taung atia ang naglua tung siudad ang pagkatapus minangay ra duun tung Betania. Duun da ka ngaelek tung lawiing atii.

**May Sasang Ayung Paganingen Ang Igus Ang Magbitalaan Ni Jesus
(21:18-22)**

Marcos 11:12-14, 20-24

¹⁸Numanyan pangayag ang timpranu, atiang pagbalik da ni Jesus duun tung siudad, ya ra nga suwuk. ¹⁹Duun tung binit yang karsada may naita nang sasang ayung paganingen ang igus. Purisu ya ray pinalengtan na, piru naa pala andang pisan ay naita nang burak na, kung indi, purus ilem mga daun. Numanyan dayun na rang itinuluy tung malain yang ayung atiang inaning, “Maayen pa rin ang india ra ilem ang pisan mamurak ang uman!” Pagkatapus lagi-laging nanlumpayeng da ka man yang ayung atia^u. ²⁰Numanyan pagkaita yamen kung unu pay nainabu tung ayung atia, naberengami ra ta mupia. Dayunami rang nagtalimaan tung anyang maganing, “Ya pa agaring nanlumpayeng dang lagi yang ayung atia?” ²¹Maganing ka ti Jesus ang minles, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung magtaligamu ta ustu tung Dios ang anday dua-dua yang mga isip mi, mapagbuatamu ka ta magkapariu ka tung binuatung atia tung igus ang atia. Belagan da ilem maning tia ay masarangan mi, kung indi, maskin may sasang durug liwag tung pagintindi mi ang yay gustu ming ingalukun tung Dios, mainabu ka^v. ²²Purisu maskin unu pang bagayay ang ipagampu mi tung Dios, basta nagataligan mi ang yang nagaingaluk ming atia ipakdul na tung numyu, atia pakdulanamu ka man anya,” maganing.

---

^t **21:16** Mga Karantaen 8:3   ^u **21:19** Puiding duruay sinikad ni Ginuung Jesus tung pagtuluy na tung malain yang igus. Yang sam bilug, gustu nang pananglitan yang mga pamagpakigmaepet tung nasyun nirang Israel ang tanira sintinsiaan da yang Dios natetenged tung pagpaita-ita ilem nira. Yadwa pa, gustu na kang pakdulan yang nagapangugyatan na ta sasang pagaralan nira natetenged tung pagtaraligen nira tung Dios.   ^v **21:21** Kung getesen ang ilakted yang inaning tung bitalang Giniriego ay maning ta: “Puidiamu kang magkalalangan tung bukid ang atii ang magpauman dang papek duun tung teeb ang pagkatapus mainabu ka man.” Yang ilyang nang ianing, yang bukid ang sinambit sasang pananglit tung sasang maliwag ang buatan.

**Yang Pagusisa Yang Mga Pamagpakigmaepet Tung Ni Jesus Natetenged
Tung Katengdanan Na (21:23-27)
*Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8***

²³Taa numanyan, nagpadayun da ti Jesus yang pagparanawen nang nagbalik duun tung palayas yang pagtuuan ang atiang pinakalusu. Numanyan atiang pagturuldukun da tung mga tau duun, pinalengtan da yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan may yang mga pamagpakigmaepet tung banwa. Dayun da nirang inusisang inaning, “Eey, ay pa ngaeklay mu yang katengdanan ang yawa magbuat yang mga maning tia taa tung pagtuuan tang naa? Tinu pay naglugut tung nuyu?” ²⁴Agaaning ka ti Jesus ang nagtimalas, “Elat kanay, kung mga sarang tung numyu, may sasa kang talimaanenu rin tung numyu. Kung matuwal mi, ay tuwalenamu ra ka yeen kung ay pa liit yang katengdananung pagbuat ta mga maning tia. ²⁵Abir, ay pa wasu liit yang katengdanan ni Juan ang nagpamenyag tung mga tau? Tung Dios manliit u tung tau ka ilem?” Pagkagngel nira tia, dayun dang nagaralas-alasan ang maganing, “Unu pa wasu ay maayen ang ituwal ta? Kung aningen ta ang tung Dios manliit yang katengdanan ni Juan, muya sulilienita si anyang talimaanen ang aywat indiita ra nananged tung anya. ²⁶Piru kung aningen ta ang tung tau ka ilem manliit yang katengdanan na, muya kung unu pay buaten tung yaten yang mga taung naang buntun, indi ta ka ilem maskean. Ay tanirang tanan pamagingmatuud da ang ti dipuntu Juan talagang sasang tinuwul yang Dios ang magpadapat yang bitala na,” agaaning. ²⁷Purisu numanyan tinuwal da ilem nira ti Jesus ang, “Inay, indi ilem nagaskean yamen.” Maganing si ka ti Jesus ang nagtimalas, “Tay kung maning tii, indiw ra ka magugtul tung numyu kung ay pa liit yang katengdananung pagbuat ta mga maning tia,” maganing.

**Yang Nagipananglit Ni Jesus Tung Duruang Magputul Ang Parariung
Tinuwal Ni Tatay Nira Piru Sam Bilug Ilem Yang Nananged (21:28-32)**

²⁸Taa numanyan, dayun sing sinugpatan ni Jesus yang bitala na tung mga mamaepet ang atia ang maganing, “Pamatian mi ra kanay yang pananglit ang naang ipagngelu tung numyu kung maumpa tung pagintindi mi. May sasang taung duruay ana nang lalii. Numanyan minangay tung ana nang dakulu ang maganing, ‘Duduy, magubraa ra numaan duun tung kaubasan ta.’ ²⁹Maganing ka yang ana nang nagtimalas, ‘Indiw.’ Ang pagkatapus atiang nabuay-wuay ra, naguman da yang isip nang minangay duun tung kaubasan ang nagubra. ³⁰Atiang pagkagngel ni tatay na yang tuwal yang ana nang atiang dakulu, dayun dang minangay tung ana nang sam bilug ang maning ka tii yang itinuwul na tung anya. Maganing yang ana nang nagtimalas, ‘Ee, tatay.’

Ang pagkatapus indi ka minangay duun tung kaubasan. ³¹ Ta, tinu pa wasu tung nirang durua ay nagtuman yang kalelyagan yang tatay nira?” Maganing ka tanirang namansituwal, “Yang dakulu.” Maganing ka ti Jesus ang minles, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, yang duruang atiang magari, yang pisan yang kaalimbawaan mi yang mga manigpanukut asta mga baway ang malaway yang pangita nira. Ay tanirang nagalamku ming indi ra risibien yang Dios, yamu pay nagatkawan nirang papalgud tung paggaraemen na. ³² Aywa indi maaningu, ay kipurki atiang paglua ni Juan ang manigbenyag ang nagpasanag tung numyu kung unu pay nagauyunan yang Dios ang yay dapat ang buaten mi, indiamu ka nananged tung anya. Piru yang mga manigpanukut ang atia pati mga baway ang atiang manigpausar, ya pay namananged tung anyang namanligna tung mga kasalanan nira. Ang pagkatapus agad ya rag dawalay mi ang dakulu ka man yang pinagumanan nira, piru indi mi ra ka engaged inuman yang mga isip mi ang para manangeramu ra ka rin tung ni Juan,” maganing.

**Yang Mga Pamagpakigmaepet Nagipananglit Ni Jesus Tung Mga
Agsadur May Tung Mga Manigpakdeng Ta Balay (21:33-46)**

Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19

³³ Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, “Pamatian mi ra kanay yang sam bilug pang pananglit ang ipagngelu tung numyu. May sasang taung malapad yang tanek na ang ya ray pinagluakan na ta purus ubas. Pagkatapus pinaliwutan na yang kaubasan na ta mga batung tinarutug. Pagkatapus may yuntung binangbangan nang binuat ang lilikdan yang mga burak na ang may saralugan ka yang wai na^w. Pagkatapus nagpakdeng pa ta barantayan. Atiang matapus na ra yang tanan ang atia, ipinaagsa na ra yang kaubasan na tung mga tau. Pagkapiar na tung nira, dayun dang nagliit ang minangay duun tung dumang banwa. ³⁴ Numanyan pagkawut da yang kutitsya na, nagtuwul da tung mga turuwulun nang mamansiagay ra duun tung mga agsadur na ang para eklan da nira yang kaparti na tung patebas. ³⁵ Numanyan yang binuat yang mga agsadur na, pinagdeep da ilem nira yang mga turuwulun nang atia. Yang sam bilug pinagtarawangan da nira ta pamalu, yang sam bilug inimatay ra ilem nira, yang sam bilug pinagbatu ra ilem nirang asta napatay. ³⁶ Utru si pinaangayan si yang may prupidad tung mga turuwulun nang duma ang mas pang dakele kay tung primiru, ang pagkatapus maning kang pisan tia yang binuat tung nira yang mga agsadur. ³⁷ Numanyan tung kauri-urian da, anday dumang tinuwul nang mangay duun, yang ana na mismu. Maganing tung sadili na, ‘Simpri galangen ka engaged nira yang anaw.’ ³⁸ Piru mabandaw

---

^w **21:33** Inulit ni Jesus yang sasang pinananglitan ni Isaias ang tukaw tung nasyun ang Israel (Isaias 5:1-2).

ra yang mga agsadur ang ya ra yang ana yang may luak ang magkakawut da, dayun dang namagkeresen ang maganing, ‘Naa pala taa rag panganing yang manubli tung kaubasan ang naa. Maayen pa, imatayen ta ra ilem ugud yaten da yang surublien na ra rin ang naa!’ agaaning. ³⁹Purisu tung pagkawut na, dayun da ka man nirang dineep ang ginuyuran duun tung lua yang kaubasan ang inimatay. ⁴⁰Ta, kung kumawut da nganing yang may prupidad, unu pa wasu ay buaten na tung mga agsadur nang atia?” ⁴¹Maganing ka tanirang namansituwal, “Talagang pangimatayen na ra ilem yang mga taung atiang durug kalalain. Ang pagkatapus yang kaubasan na, ipaagsa na si tung duma ang ya ray mamagpakdul tung anya yang kaparti na ang kada kawutun yang patebas,” maganing. ⁴²Maganing ka ti Jesus ang nagsugpat, “Siguru nabasa mi ra ka yang sasang pananglit ang napabtang tung kasulatan ang may batu unung pinasagi ang ya ray pinangindian yang mga manigpakdeng yang balay ang anda unu ay kuinta na, ang pagkatapus ya pa ka enged unu ay nagluang pinakaimpurtanting batung panielan yang lebat yang intirung balay. Anda unu ay dumang nagbawing nagpabalik tung batung atiang pinangindian da nira, kung indi, mismu unu ti Yawi ang duun da unu agpaninluay ta mupia yang mga taung pamagpaniid^x. ⁴³⁻⁴⁴Purisu iugtulu tung numyu, ta yamung mga masigkanasyunung mga Judio, kumus pinakdulanamu ra yang Dios ta lugar ming magpalgud da rin tung palaksu yang paggaraemen na tung pagpangabui mi, ang pagkatapus nagpakuindiamu ra ka enged, tay anday dumang buaten na, bawien na ra ilem tung numyu yang kaayenan ang atia. Pagkatapus pakdulan na ra ta lugar yang duma ang kuinta nasyun ka ang ya ray mangapagpalua ta nagauyunan na ang magkabagay ka tung mga taung kumpurming pagpagaem tung anya^y.” ⁴⁵Numanyan yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan may yang mga Pariseo, tung pagpamati nira tung mga pananglit ang atiang ipinagngel ni Jesus, nasiman da nira ang naa pala tanira ray nagapatemengan na. ⁴⁶Purisu tinagaman da rin nirang ipadeep. Kasu ilem pamangaman tung mga taung atiang buntun ay natetenged yang pagpabetang nira tung ni Jesus, talagang pagatuwul yang Dios ang magpalatay yang bitala na.

**Yang Mga Pamagpakigmaepet Nagipananglit Ni Jesus Tung Mga
Imbitasiun Tung Kumbira Ang Namamatuy-patuy Ra Ilem (22:1-14)**

22 ¹⁻²Atii, nagbitala si ti Jesus ang duun si ipapanaway na tung sasang pananglit ang maning taa. “Yang palaksu yang

---

^x 21:42 Mga Karantaen 118:22-23   ^y 21:43-44 Taa may mga bitalang isinaleet ta dumang mga manigkupia ang duun nga pisikay nira tung Lucas 20:18 ang maning taa yang palaksu na: “Kung tinu pay mabugsu ang tempa tung batung naa, asan da ilem nga barik-barikay. Dispuis, kung tinu pay mabugsuan na, pulbus dang pisan,” piru tung mga kupiang pinakatukaw, indi maita yang mga bitalang atia.

paggaraemen yang Dios tung mga tau maning pa tung sasang kumbirang pinundar ta sasang adi para tung ana nang pangasawa. ³Numanyan nanuwul da yang adi tung mga turuwulun na ang panawagen da nira yang mga taung pinagimbitar na ra kang lagi ang para mamampasakep da tung kumbira na. Piru anda ray gustu nirang mamampasakep. ⁴Purisu numanyan nanuwul si tung mga turuwulun nang дума ang maganing, ‘Balikan mi sing panganingen yang mga taung atiang pinagimbitaru ang simpan da yang mga palanganen. Ipinagpaimatayu ra nganing yang mga turuu pati mga sinday ang pinampatambeku. Purisu yang tanan ang bagay, simpan dang mapakinawangan nira. Purisu mamampasakep da ilem,’ maganing. ⁵Piru ya ra ilem mamamatuy-patuy. Namagpadayun da ka ilem tung nira-nirang nagintindien. Yang sam bilug ya ra ngangay duun tung kaluakan na, yang sam bilug duun da ilem nagintindi tung nigusyu na. ⁶Yang дума ya ra deepay nira yang mga turuwulun yang adi ang pinagtarawangan nira ta palu ang asta nagkarapatay ra ilem. ⁷Numanyan pagkabalita yang adi, durung kasisilagen na. Anday dumang binuat na, nanuwul da tung mga sundalu na ang pangimatayen da ilem nira yang mga inimitasiun nang atia ang namangimatay tung mga turuwulun na. Pati siudad nira itinuwal na ka tung mga sundalu na ang ya ray palalawan nira ta apuy ang sirukun. ⁸Pagkatapus ginuuyan na si yang mga turuwulun nang дума ang inaning, ‘Telengan mi, simpan da yang tanan ang bagay tung kumbiraw, piru yang mga taung atiang pinagimbitaru, belagan bagay pala ang irimbitaren. ⁹Purisu numanyan magluaamu ra tung mga karsadang pagtaripukpukan yang mga tau ang yang kumpurming magkarabagas mi ya ray pangimbitaren ming mamampasakep da tung kumbira,’ maganing. ¹⁰Purisu dayun da ka man ang namansilua yang mga turuwulun nang atia tung mga karsada. Yang kumpurming nagkarapanawan nirang mga tau, ya ray pinangimbitar nirang mamampasakep, maskin maraayen maskin malalain ta mga ugali. Ya ray pinagsagpun-sagpun nirang pinangkelan duun tung may kumbira ang asta punuk dang pisan ta tau yang palasiu yang Adi ang pagkumbiraan.

¹¹“Numanyan nagpakled da yang adi ang para pangumustaen na ra yang mga imbitasiun na. Unawis may naita nang sam bilug ang naa pala indi ra napagsuut ta awal ang igsarakep tung kumbira. ¹²Purisu dayun na rang binugnu ang inaning, ‘Ungkuy, ba tia? Aywa nagpalangaasa ra ka ilem ang nagpakled taa ang naa pala india ra ka nagsuut ta awal ang igsarakep tung kumbira?’ Piru indi ra enged nagiwek-iwek yang taung atia. ¹³Numanyan diritsyu rang nagkalalangan yang adi tung mga turuwulun na ang maganing, ‘Ala, gapusun mi ra ilem yang taung atia tung kalima may kakay ang ipek tung lua duun tung makiklep. Duun da ipaugpuay mi tung mga taung pamagtarangiten ang pamagkaretket

yang mga isi nirang pamagpapinitinsia,' maganing duun yang adi.”
¹⁴Numanyan pagkatapus yang pananglit ang atia, dayun dang sinugpatan ni Jesus yang bitala nang maganing, “Ay ya pa agari, durung taung nagaimbitar yang Dios ang magpagaem ang bugus tung anya, piru malaka ka ilem yang nagapilik na,” agaaning ti Jesus.

Ti Jesus Nagatagaman Yang Mga Pariseong Papagmintiraen Tung Panuwal Na Sigun Tung Balayaran Tung Gubirnu (22:15-22)
Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26

¹⁵Taa numanyan yang mga Pariseong naang pamagtimang mamagpadeep tung ni Jesus, namagpaages da kanay ang namagurunta-untan kung ya pa agaring mapamintira nira ti Jesus tung panuwal na tung mga talimaan. ¹⁶Purisu yang binuat nira, yang mga taung nagapangugyatan nirang duma may yang mga partidu ni Adi Herodes ang duma, ya ray pinanuwul nirang mamagpalenget tung ni Jesus ang para mamagtalimaan tung anya. Numanyan tung pagkawut nira tung anya, dayun da nirang pinagtagaman ta buladas ang inaning, “Ameey, nagakdekan da ka yamen ang yawa anday bukli, kung indi, pagturuldukuna yang kamatuuran natetenged tung kalelyagan yang Dios ang yay dapat ang tumanen ta mga tau. Dispuis tung pagparadapaten mu ta bitala tung nira, anday pinilikan, kung indi, pariu-pariu yang pagterelengen mu tung nira maskin unu pay pagkabetang nira. ¹⁷Purisu gustu ka rin ilem yamen ang makdekan kung unu pay pagintindi mu tung publimgang naa. Uyun basu tung katuwulan yang Dios ang ta yaten ang mga Judio manggawarita pa yang nagipagpagawad ni Adi Cesar tung yaten u kuntra? Ya gawaray ta u indi?” maganing^z. ¹⁸Numanyan kumus nagadeep dang lagi ni Jesus yang nagatima nirang atiang malain, dayun na rang tinuwal ang inaning, “Yamung pagpakaayen-ayen ilem, yang gustu mi tagamanaw ra numyung tuungun! ¹⁹Abir ipateleng mi ra kanay tung yeen yang nigal ang atiang sam bilug ang nagipagpabayad yang gubirnu,” agaaning. Purisu dayun da nirang ingkel ta kuartang nigal. ²⁰Pagkatapus dayun dang nagtalimaan ti Jesus tung nira ang maganing, “Ninu pang ityuraay ang nabtang tung nigal ang naa? Ninu pang aranay ang namarka taa?” ²¹Maganing ka tanirang namagtuwal, “Ni Adi Cesar.” Maganing ka ti Jesus ang nagtinales, “Yang kumpurming ipinasuad ni Adi Cesar tung pagkabetang na, ya iintrigaay ta tung anya, pati yang kumpurming ipinasuad yang Dios tung sadili na, ya ka, iintrigaay ta ka tung anya,” maganing. ²²Pagkagngel da nira tia, durung

---

^z 22:17 Asan da ipakangkaay nira ti Jesus tung batang panis may batang dakulu. Kung maganing ang uyun, petelan da nirang pagtraidur tung nasyun nira. Kung maganing ang kuntra, iugtul da nira tung gubirnu ang tanya pagbatuk.

pagkabereng nira. Purisu dayun da ka ilem ang namamutwan tung anyang namaglilitan da.

Ti Jesus Nagatagaman Da Yang Mga Saduseo Ta Suga Natetenged Tung Mga Patay Kung Mabui Si Kang Uman (22:23-33)

Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40

²³ Tung kaldaw kang atii, may mga Saduseo ang ya si kay namagpalenget tung ni Jesus. Yang mga taung atia indi pamananged ang yang mga patay mabui si kang uman. ²⁴ Numanyan maganing tanira tung any, “Ameey, may sasang urdinansang ibinutwan ni Moises tung yaten ang yang sasa unung lalii kung mapatay ang anda pay ana na, yang putul na unu yay dapat ang ipulin tung ni ipag nang nabalu ugud kung maana tung any, mapabtang dang ana yang putul nang napatay^a. ²⁵ Ipabetang ta may pitu nga lalilian ang magpurutul. Yang pangulu nangasawa tung sasang baway ang pagkatapus napatay ang indi naana tung kasawa na. Pagkatapus yang putul nang duminasun tung any ya ray ipinulin ang ipinakasawa tung ni ipag nang nabalu. ²⁶ Numanyan maning ka tia yang nainabu tung any pati tung pangyaklu nira ang asta ra ilem tung nirang kadaklan ang magpurutul. ²⁷ Pagkatapus tung kauri-urian da, pati yang baway napatay ra ka. ²⁸ Ta, kung matuud yang numyung atia ang yang mga patay mangabui si kang uman, abir, kung kawutun da nganing yang uras ang atia, tung nirang pitung magpurutul, tinu pa wasu ay magnatis ang may kasawa tung baway ang atia, sindu parariung nangasawa-kasawa ra tung any? Abir kung unu pay matuwal mu?” ²⁹ Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, “Ta, indi, asanamu rag pagkamali sigun ang indi mi ilem nagamaresmesan yang napabtang tung kasulatan pati yang kagaeman yang Dios kung unu pay masarangan na, ya ka, indi mi ka ilem nagamaresmesan. ³⁰ Aywa indiamu aningenu kipurki kung kawutun da nganing yang uras ang yang mga patay pampabungkarasen da yang Dios, indi ra magkarasawaan ang uman, kung indi, mamanulad da tung mga angil duun tung langit ang indi kang lagi pagkarasawaan. ³¹⁻³² Dispuis pa kung natetenged tung pagpabungkaras yang Dios tung mga patay tung uri ta kaldaw ang yay midyu maliwag ang panangden mi^b, aywa, indi mi ra ka nabasa tung kasulatan yang sasang ipinaske

^a 22:24 Deuteronomio 25:5; Genesis 38:8   ^b 22:31-32a Atii kanay, tung pagirintindien nirang mga Saduseo, kung mapatay ra nganing yang sasang tau, pati ispiritu na papaunung da kang mapatay. Piru tung pagirintindien ni Ginuung Jesus, maskin patay ra yang sasang tauan yang Dios, tung pagterelengen na, bui pa ka enged ay natetenged tauan na. Anday dumang linagpakan na tia, kung indi, yang tinanguni na mismu, buien na si ka enged ang uman tung uri ta kaldaw ang para maginunungay si yang tinanguni nang baklu may yang ispiritu na ang para malgud da tung kaliwatan ang baklu ang yay pinangakuan yang Dios tung kumpurming binuat nang mga tauan na.

yang Dios tung numyu ang tanya unu yang Dios ang may mga tauan tung na Abraham ni Isaac may ni Jacob? Yang Dios tanya anday mga tauan nang patay, kung indi, buing tanan. Pati nganing mga tinanguni nira, damayen na ra kang buien si kang uman tung uri,” agaaning duun ti Jesus. ³³Numanyan pagkagngel yang mga taung atiang buntun yang itinuwal ni Jesus ang atia, nangabereng da ta mupia tung palaksu yang pangatadlengan na.

Nagatagaman Si Yang Mga Pariseo Ti Jesus Ta Pagtuung (22:34-40)

Marcos 12:28-34; Lucas 10:25-28

³⁴Numanyan yang mga Pariseong naa, pagkabalita nira ang yang mga Saduseo anday natuwal nira tung pangatadlengan ni Jesus, namagsaragpun sing namagurunta-untaan kung unu pay dumang rimidyung sarang mabuat nira ang para mapamintira nira ti Jesus tung panuwal na. ³⁵Purisu simanyan may sam bilug tung nirang sagad tung mga urdinansa ang ya si ay nagpalenget tung ni Jesus ay gustu nang talimaanen ang basi pa ra ilem ang matuung na. ³⁶Agaaning tung anya, “Ameey, kung maimu ilem, may talimaanenu rin tung nuyu. Tung tanan ang mga katuwulan yang Dios ang napabtang tung kasulatan, ay pay kalandawan na enged?” ³⁷Maganing ti Jesus ang tuminuwal, “Yang pinakalandaw ya taa: ‘Pabuyukan mi ta gegma mi ti Yawi ang yay Dios ang may anya tung numyu. Yang paggeregmaen mi tung anya dapat ang tedek ang pisan tung mga kinaisipan mi ang indi ka magtenakan. Ya ra kay papruibaan mi tung tanan ang mga buat-buat mi^d.’ ³⁸Atia yay katuwulan ang pinakalandaw tung tanan. ³⁹Dispui may sam bilug pang magatu ka ang maning taa: ‘Gegmaan mi yang aruman mi ang katulad ka tung paggeregmaen mi tung sadili mi^e.’ ⁴⁰Asan da maniel tung duruang atia yang kadaklan ang mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises tung yaten pati yang kadaklan kang ipinagpadapat yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw,” maganing.

Nagapaisip Ni Jesus Yang Mga Pariseo Kung Unu Pa Enged Ay

Pinanliitan Yang Paganingen Ang Cristo (22:41-46)

Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44

⁴¹⁻⁴²Taa numanyan kumus indi pa pamagberelag yang mga Pariseong atia, ti Jesus tanya, ya si ay nagtalimaan tung nirang maganing, “Unu pay pagintindi mi tung paganingen ang Cristo? Ninu pang kanubliay tanya?” Maganing tanirang namansituwal, “Tanya kanubli ni Adi David.” ⁴³⁻⁴⁴Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, “Aywa kaya yay sinambit ni Adi David ang Ginuu na? Kipurki may sasang ipinaula yang Espiritu Santo tung anya ang maning taa yang napabtang tung kasulatan:

^c 22:31-32b Exodo 3:6, 15, 16   ^d 22:37 Deuteronomio 6:5   ^e 22:39 Levitico 19:18

‘Yang Ginuuu pinaganing da ni Yawi ang kumarung da kanay unu tung tepad na tung tuu ang asta pamirdien na unu yang pamagkuntra tung anya ang asan da unu ipampabtangay na tung tarampakan yang kakay na.’

⁴⁵Kung tanya sinambit nganing ni Adi David ang Ginuu na, ya pa agaring magyaring kanubli na ka ilem? Unu pa wasu tung numyung pagintindi?” maganing. ⁴⁶Atii andang pisan ay natuwal tung ni Jesus may san taga. Purisu magimpisa tung kaldaw ang atii, anda ray napagpalangaas ang nagtalimaan pang uman tung anya.

**Nagapaamanan Ni Jesus Yang Mga Tau Natetenged Tung Sistima Yang
Mga Pariseo May Yang Mga Sagad (23:1-36)**
Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54; 20:45-47

23 ¹Pagkatapus tia, dayun dang nagintra pasanag ti Jesus tung mga taung atiang buntun pati tung yamen ang nagapangugyatan na. ²Maganing tung yamen, “Naang mga sagad pati naang mga Pariseo, may katengdanan ka man nirang mamagbaradbaren yang mga katuwulan yang Dios ang atiang ibinutwan ni Moises tung nasyun tang Israel. ³Purisu magkabagay kang usuyun mi yang nagipatuman nira tung numyu, basta magkatunu tung intinsiun yang Dios ang may mga katuwulan. Piru yang mga sistima nira indi mi ilem suaren. Ay ya pa agari, maskin nagatuldukanamu nira kung ya pa agari yang pagturbanan mi yang mga katuwulan ang atia, piru tanira mismu indi ka nganing pamagtuman. ⁴Pamagiksir tung mga tau ang mamagtuman yang sari-saring mga urdinansa ang durug liwag ang tumanen ang pagkatapus, kung tung mga sarakanen pa, indi ka enged mamagtawang ta sakan, maskin tung madeen yang mga kalima nirang mamagduul. ⁵Dispuis pa, maskin unu pay nagabuat nira, yang pagasikad enged nira ang tanira dayawen ta mga tau ang durug katinuuen tung Dios. Katulad da asan tung mga sagupit-sagupit^f ang atiang berebtangan yang mga katuwulan ang nagitagkes nira tung mga kikilayen nira ubin tung mga brasu nira ang ya rag padarakulay nira ang para mas malpes ang maita ta mga tau. Pati yang mga mabiwilug-bilug^h ang atiang nagitaked nira tung sidsiren yang mga awel

---

^f 22:43-44 Mga Karantaen 110:1   ^g 23:5a Yang mga sagupit-sagupit ang atia, kung tung bagay nasambit ka tung kasulatan (Deuteronomio 6:4-9; 11:13-21; Exodo 13:1-16) Yang katuyuan na tia ang para getek yang mga isip nira tung mga katuwulan yang Dios. Piru yang inimpurta yang mga sagad may yang mga Pariseo ya ra ilem tung sagpaw ang yang dawalay ta mga tau, belagan da yang katuyuan na.   ^h 23:5b Pati yang mga mabiwilug-bilug ang atia, nasambit ka tung kasulatan Mga Bilang 15:38-40 Yang iliag nang ianing, kung magpanaw ra nganing yang sasang taung pagsuut yang awel ang atiang lagwas, magbeka ra yang sidsiren na. Pagkatapus kung maita na nganing yang mga mabiwilug-bilug ang atia, ya ra rin ay magpademdem tung anya natetenged tung mga katuwulan yang Dios ang dapat nang tumanen. Ang pagkatapus tung mga sagad may tung mga Pariseo, ya ra ileg ipagpadayaway nira tung mga tau.

nirang atiang lagwas, ya ka, ya ra kag padarakulay nira. ⁶Sasa ra ka tung ugali nirang mamagpasakep tung mga punsiun. Yang kakarungan ang pinakamatinlu, ya ray piliken nira. Pariu ka ta laksu kung mamagsimba ra nganing tung mga pagсарарgunan. Yang piliken nirang karungan, ya ra yang nagitigana tung darakulung mga taung mas abwat ta pagkabetang tung nira. ⁷Sasa ra ka tung ugali nirang pamasyar tung plasa. Durung kalelyag nirang tingaraen ang saluduen ta mga taung aningen ang Rabbi. ⁸Piru ta yamung kumpurming mga tauanu, indiamu magsikad ang aningenamu pa ta mga taung Rabbi ang katulad ka tung pagasikad nira. Ay kipurki sam bilug ilem yang pagturuldudukan tung numyu ig pariu-pariuamu ka ilem ta pagkabetang ang maning pa tung magpurutulamu. ⁹Dispuis dapat ang anday taga taa ka ilem tung katanekan ang ya ray tingaraen ming pinakaama mi ay kipurki sam bilug ilem yang nagyari rang Ama mi ang ya ra ka man yang duun tung langit. ¹⁰Dispuis pa, dapat ang indiamu ka magsikad ang aningenamu pa ta duma ang pagmangulu ang katulad ka tung pagasikad nira. Ay kipurki sam bilug ilem yang sarang magmangulu tung numyu. Anday duma yuu ra taang paganingen ang Cristo. ¹¹Kung tinu pay pagatelengan ang landaw tung numyu, ya ray dapat ang manirbian tung numyung kadaklan ang maning pa tung sasang turuwulun mi ka ilem. ¹²Kumpurming tinu pay pagpaabwat tung sadili na, ya agiparanekay yang Dios ig kung tinu pay pagparanek tung sadili na, ya agipalandaway na.”

**May Pitung Bagay Ang Nagapanganugunan Ni Jesus Tung Mga Sagad
May Tung Mga Pariseo (23:13-36)**

Lucas 11:39-44, 47-51

¹³⁻¹⁴“Aay, yamung mga sagad pati mga Pariseo ang pagpakaayen-ayen ilem, kanugunamu ay kipurki ya ra agilipat-lipatay mi yang mga tau ang para indi ra nira matultulan kung ya pa agaring magpalgud tung palaksu yang paggaraemen yang Dios. Ay ya pa agari, ta yamu, indiamu ka engaged malelyag ang magpagaem tung anya, pati tanirang pangalelyag da ka rin, ya ra kag papaenteray mi.

¹⁵“Aay, yamung mga sagad pati mga Pariseong pagpakaayen-ayen ilem, kanugunamu ay kipurki ya rag salairay mi yang maskin ay pang banwaay ang basta may makumbinyu ming maglaktad tung rilyun mi, maskin sa nga tauan da ilem. Ang pagkatapus kung magpakumbinyu ra nganing tung numyu, nagisalid mi yang mga ugali mi tung nira ang asta mas pang magkabagay ang manampet duun tung impirnu kay tung numyu.

¹⁶“Talagang kanugunamu. Pagturuldukanenamu ka man tung mga tau piru yang kaalimbawaan mi maning pa tung sasang buray ang indi matultul ta dalan. Ay kipurki yang nagitulduk mi tung nira maning taa. Kung manumpa ra nganing tanira, basta yang sambiten nira ya ka ilem yang pagtuuan tang pinakalusu, maskin indi ra ubligaren nira. Piru

kung yang sambiten nira ya ra yang mga garamiten ang atiang mga bulawan ang duun agbebtang tung kakleran yang pagtuuan tang atia yay mainambit nira, ay talagang ubligadu tanirang magtuman yang nabitalaan nira. ¹⁷Abaa yamu, yang kaalimbawaan mi belagan ilem ang maning pa tung mga burayamu, kung indi, pati yang laksu yang pagirisipen mi, baliskad ang pisan. Aywa, kanisip mi ang mas sagradu yang mga garamiten ang atiang mga bulawan kay tung pagtuuan tang pinakalusu? Indi ka enged magkatama tia, kipurki sagradu ka man ilem nganing yang mga garamiten ang atia gated asan da ka man agbebtang tung pagtuuan ang atia. ¹⁸Dispuis yang sam bilug pang nagitulduk mi tung mga tau ay kung manumpa ra nganing tanira, basta sumpaan nira yang nabitalaan nira tung midyu lamisaan ang atiang darasagan ta mga ayep ang magewa pa rin kung belagan matuud yang bitala nira, maskin indi ra nira matuurun yang nabitalaan nira. Piru kung sumpaan nira tung ayep ang asan da nagidasagay, dapat kang tumanen nira yang nabitalaan nira. ¹⁹Abaa yang kaalimbawaan mi talagang maning pa tung mga burayamu ka man ang matuud. Aywa kanisip mi ang mas sagradu yang ayep ang atiang nagidasag kay tung midyu lamisaan ang atiang darasagan tung anya? Indi ka enged magkatama tia, kipurki sagradu ka man ilem nganing yang ayep ang atiang nagidasag gated duun nagidasagay tung midyu lamisaan ang atia. ²⁰Kapurisu yang magkatama ang dapat din ang itulduk mi tung mga tau ay maning taa: yang sasang tau kung sumpaan na yang nabitalaan na tung midyu lamisaan ang atiang darasagan, belagan ilem asan magsumpaan na, kung indi pati tung ayep ang nagidasag asan, damay ra ka. ²¹Pariu ka ta laksu kung sumpaan na yang nabitalaan na tung pagtuuan tang pinakalusu, belagan ilem tung pagtuuan ang atia magsumpaan na kung indi pati tung Dios ang asan agpagtinir, damay ra ka tung panumpa na. ²²Ya kay laksu na kung sumpaan na yang nabitalaan na tung langit. Yang nagasumpaan na ya ra mismu yang maning pa tung pagkarungan yang Dios. Ig disir, pati tanya mismung pagkarung asan, damay ra ka tung panumpa nang atia.

²³“Ay yamung mga sagad pati yamung mga Pariseo, midyu tung pagpakaayen-ayenamu ilem. Kanugun yang pagkabetang mi tung uri, ay kipurki maski nganing yang mga luak ming geregesyeng pisan ang ya ilem agipasaburay mi tung mga sera miⁱ, ya pay panepet-sepeten ming pamateng-patengen ta sam puluk ang parti ang para yang sam parti ya ray nagibuluntad mi tung Dios^j. Ang pagkatapus yang nagipatum

---

ⁱ 23:23a Tung bitalang Giniriego, may tulung klasing nasambit ang yang pangguuy tung bitalang Tinagalog ay: “yerbabuena, ruda, linga.” ^j 23:23b Yang pagpalartien nirang mga Judio tung Dios, bilang ya ray panggastus yang pamagsirbisyu tung Dios duun tung pagtuuan nirang pinakalusu.

enged yang Dios tung numyu ang yamu ra rin ay magbuat ta magkatama tung mga masigkatau mi ig ang yamu ra rin ay magildaw tung nira ig ang yamu ra rin ay maging mataligan ang pisan yang mga aruman mi, ya pay nagbaliwalaen mi. Dapat da rin ang ya enged ay pabilugan ming tumanen atiang may mga timbang na ang indi mi ka pawayaan yang pagparartien ming atia tung Dios ta yasampuluk ang parti.

²⁴Pagmaranguluenuka man tung mga tau, piru yang kaalimbawaan mi yamu talagang maning pa tung sasang buray ang indi matultul ta dalan. Ay tung pagpanepet-sepet ming atia maning pa tung nagasaraan mi yang mga uwud-uwud ang nagalaket tung igmen mi, ang pagkatapus yang maning pa tung magakamilyug kadakul, ya ray nagiklen mi!

²⁵“Ay yamung mga sagad pati yamung mga Pariseo, midyu tung pagpakaayen-ayenamu ilem. Kanugun yang pagkabetang mi tung uri, ay kipurki duruamug kasinulipeten tung pagrilimpiuen mi tung mga tasa mi may tung mga pinggan mi sigun tung mga riglamitung atiang pinanubli mi tung mga kinaampu ta ang yang kanisip mi ya ray mauyunan yang Dios tung numyu. Piru yang pakled nirang mga pamangan ubin irinemen, duun da ilem ngaeklay mi tung pagpanlepes mi tung duma ang kuwali panalensenamu. ²⁶Abaa yamung mga Pariseo, talagang maning pa tung mga burayamu ka man ang matuud! Yang tukaw ang dapat limpiuen mi ya ra kanay yang nagabtang tung mga kinaisipan ming mga maning tia ugud pati mga ubra-ubra mi asan da ka maging limpiu ka.

²⁷“Ay yamung mga sagad pati mga Pariseong pagpakaayen-ayen ilem, kanugun yang pagkabetang mi tung uri ay kipurki yang kaalimbawaan mi yamu maning pa tung mga pantiuang pininturaan ta kulit. Matinlu ka man ang telengan tung sagpaw piru tung adalem punuk ang pisan ta mga duli ta mga tau ubin mga tinanguni nirang rusdak da. ²⁸Maning kang pisan tia tung numyu. Tung sagpaw pagatelenganamu ta mga tau ang maraayenamu, piru tung adalem durug kaligna yang nagaeyang asan tung mga kinaisipan mi. Punuk ang pisan ta pagtirimaen mi ta mga malalain ang nunut da ka ta pagpakaayen-ayen ming masyadu.

²⁹“Ay yamung mga sagad pati mga Pariseong pagpakaayen-ayen ilem, talagang kanugunamu. Buat na pa durung pagmaal mi tung mga manigpadapat yang bitala yang Dios ang tukaw may tung mga kaarumanan ka nirang matinumanen tung nagauyunan yang Dios. Ay yang mga leyang ang atiang pinanluguran tung nira nagapakdengang mi nganing ta matitinlung mga pantiuang ig yang mga pantiuang atia, ya kay nagapaisa-isaan mi ka ta mga dikurasian. ³⁰Aganingamu ka ang kung yamu natau rang lagi tung uras ang atiang bui pa yang mga kinaampu mi, indiamu ra ka rin nagpasanyug tung nira ang nagpangimatay tung mga manigpadapat ang atii. ³¹Purisu tung bitala ming atia ya ra kay pangamin mi ang talagang mga irinsiamu ka man yang namangimatay tung mga manigpadapat ang atii. ³²Ig disir bagay ang pisan

tung numyung magsugut tung mga irinsia ming atia ang yamu ray magtapus yang naimpisaan nirang mga kinaampu mi. ³³Yang kaalimbawaan mi, yamu maning pa tung mga iraw ang durug katraidur! Kanisip mi malibrian mi pa yang sintinsia yang Dios ang duunamu ipaangayay na tung impirnu? ³⁴Purisu ang para matuungamu tung nabitalaan ming atia, yang buatenu ta yeen, paangayanamu ra ka yeen tung mga tauanung mga manigpadapat yang bitalaw ang yay matakung magparasanagen tung mga tau. Ang pagkatapus anday dumang buaten mi tung nira, yang duma ya ipaimatayay ming ipalansangay tung krus, yang duma ya paburdunay mi duun mismu tung mga pagsaragpunan mi ang pagkatapus ya panrutus-rutusay mi tung maskin ay pang lansanganay ang pagpalibrian din nira. ³⁵Ya ray buatenu ugud yamu enged ay matengeran yang kamatayen yang tanan ang mga taung atiang pinangimatay ang tukaw ang anday binuatan nirang malain, magimpisa pa tung ni Abel atiang primirung pisan^k ang asta ra ilem tung kauri-urian da ang tung ni Zacarias ang ana ni Baraquias ang yay inimatay tung pagtuuan ang pinakalusu. Duun pa ka man mismu imatayay tung pagelaan yang karakulan na may yang midyu lamisaan ang atiang darasagan ta mga ayep^l. ³⁶Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, yamung mga masigkanasyunu numanyan tung panimpung naa, tung numyu enged dilemay yang kamatayen nirang tanan,” maganing.

Nagipanangit Ni Jesus Yang Mga Taga Jerusalem (23:37-39)

Lucas 13:34-35

³⁷Numanyan pinadayun ni Jesus yang nagabitala nang maganing, “Ay yamung mga taga taa tung siudad ang naang Jerusalem, kanugun yang pagkabetang mi tung uri. Kipurki kada paangayanamu yang Dios tung mga manigpalatay yang bitala na, ya ra ileg batuay ming imatayay. Pira-pira rang bisis ang gustuu rin ang managpun tung numyu ang katulad ka tung manung inayen ang pagayupup tung mga butu na, piru indiamu ra ka enged nalelyag. ³⁸Naa wa yang dapat ang isipen mi. Yang siudad ming naa ang tagisip mi indi maunu pa, pawayaan da ilem yang Dios ang ilugut tung kadiaduan. ³⁹Sanu pa indiamu aningenu ay kipurki iugtulu tung numyu, indi ra ilem buay, indiaw maita ming uman ang asta kawutun da ilem yang uras ang ipagilala mi ka enged tung yeen ang ustu ang nunut da ka ta pagingaluk mi tung Dios ang yuung pagatuwul nang magerekelen yang kagaeman na, pakaayenenaw rang pirmi anya,” maganing duun ti Jesus.

Nagaula Ni Jesus Ang Yang Pagtuuan Ang Atiang Pinakalusu Magewa (24:1-2)

Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6

24 ¹Taa numanyan dayun dang luminua ti Jesus duun tung palayas yang pagtuuan ang atiang pinakalusu ang nagpanaw. Tung

^k 23:35a Genesis 4:8 ^l 23:35b 2 Cronica 24:20-21

pagparanawen na, sinikad da yamen ang pinalengtan, ay gustu yamen ang ipasapet da tung anya yang plantar yang pagtuuan ang atia kung unu pag katinlu. ²Maganing ti Jesus ang nagtimaless tung yamen, “Midyu agtinluanamu rang pagteleng tung tanan ang atia. Piru iugtulu tung numyu yang kamatuuran, may uras ang kawutun ang magewa rang pisan yang tanan ang atia. Yang mga batung atiang darakulung pinasagi ang tinambi-tambi asan, anda rang pisan ay mabutwan pang magsarampaw-sampawan, kung indi, luwus dang magkarapanpan tung tanek,” maganing^m.

**Nagipaaman Ni Jesus Tung Nira Yang Mga Kaliwagan Ang Dapat
Mapasaran Nira (24:3-14)**
Marcos 13:3-13; Lucas 21:7-19

³Numanyan atiang pagkawut yamen duun tung tagaytay yang bukid ang atiang durung naluak ang ayung paganingen ang olibo, dayun dang kuminarung ti Jesus. Pagkatapus tinaripukpukan da yamen ang nagapangugyatan na ang yami yami ra ilem. Maganingami tung anya, “Ameey, pakdekayami ka kung sanu pa magkamaning da ta maning tia yang nainambit mu nungayna. Unu pang pruibaa ang sarang matandaan yamen ang yawa maglekat da taa ang ya ra kay ipagtapus yang Dios tung panimpung naa?” ⁴Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, “Mangamanamu ta mupia ang para indiamu madayaan ta dumang mapatalang. ⁵Kipurki durung magluang magambu ang tanya unu ya ray yuung paganingen ang Cristo ang pagkatapus durung taung magkaradayaan nira. ⁶Dispuis tung uras ang atiang panalungaang may magngel ming gulu yang paggiriraan ig duun tung duma-rumang rugal may mga gira kang magkarabalitaan mi. Piru yang pangamanan mi asan ang indiamu ilem magpakataranta. Ay kipurki yang mga bagay ang atia dapat ang magkarainabu, piru indiamu maglaum ang yang magdasun ya ra yang uras ang ipagtapus yang Dios tung panimpung naa. ⁷Aganingenamu yeen ta maning tia ay yang magkarainabu, nasyun may nasyun magsuruayan ang maggiriraan. Dispuis may magpanaw ang mga panuwuk tung duma-rumang banwa pati mga yegyeg ya ka. ⁸Yang kaalimbawaan yang mga bagay ang atia kung magkarainabu ra nganing, maning pa tung primirung pagpasiit-siit yang sasang baway ang paranganaen da. Yay dapat ang magtukaw baklu pa kawutay yang baklung panimpu.

⁹“Dispuis tung uras ang magkarainabu yang mga bagay ang atia, muya-muyaamung ipadeep yang mga taung pamagkuntra tung numyu ang para iintrigaamu ra nira tung mga ustisiang paparusaan, ang asta

---

^m 24:2 Nainabu ra ka man tung takun ang 70 ay tung uras ang atii, ginewa ra yang mga sundalung taga Roma.

yang duma tung numyu ipaimatay ra ilem nira. Dispuis demtanamu ka ta mga tau tung maski ariamu pang banwaay nga pangay, arangan da ilem tung yeen ang nagakegngan mi. ¹⁰Tung uras ang atiang pumasar yang kaliwagan, durung mamalpas da tung yeen. Mismu yang mga aruman nirang mga tumatalig ka tung yeen, ya ray demtan nirang traidurun ang para iintriga ka nira tung mga ustisia. ¹¹Duru kang magluang mga manigimu-imu ta bitala ang ya unu ay bitalang itinalig yang Dios tung nirang ipalatay buat. Ang pagkatapus durung magkaradayaan nirang papanangeren tung kabuklian nira. ¹²Dispuis natetenged tung paglalampasen yang mga tau tung mga katuwulan yang Dios ang subra ra tung uras ang atia, duru kang mga tauanu ang asan da manluway ang asta manlamig da yang gegma nira tung yeen pati yang gegma nira tung mga kaarumanan nira. ¹³Piru kumpurming tinu pay tauanung magpatenten yang isip nang magpadayun ka enged tung pagtaraligen na tung yeen, maskin imatayen pa, ya ray tapnayan yang Dios ang ipalgud tung kaliwatan ang baklu. ¹⁴Dispuis pa, yang Matinlung Balitang naa natetenged tung paggaremen yang Dios ang baklu dapat ang ipagpakawut da tung bilug ang kaliwatan ugud yang tanan ang mga tau, maskin unu pang nasyunay, mapaingmatuuran da. Atia kung masalaid da nganing yang bilug ang kaliwatan, baklu ra kawutay yang uras ang ipagtapus yang Dios tung panimpung naa,” maganing.

Nagipagpaaman Ni Jesus Yang Natetenged Tung Sasang Kaliwagan Ang Kumawut Tung Uri Ang Inding Pisan Mapasiring-siringan (24:15-28)
Marcos 13:14-23; Lucas 21:20-24; 17:23-24, 31

¹⁵Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, “Tung mga uras ang atiang nagianingu, maita ming ya rag bebtang tung sagradung lugar yang sasang naula ni Daniel ang pagpadamang ang yay makalalaway ang pisan ta isipⁿ. (Yuung ti Mateong nagsulat, may yeen kang gesyeng isaleet ang para ipaetaru tung numyung mga manigbasa. Ipananag mi tung mga taung pamamati kung unu pay linegdangan yang mga bitalang atia.) ¹⁶Purisu kung maita mi ra nganing tia, kumpurming tinu pay pagtinir taa tung sinakepan yang Judea, kaministiran magpalaksu rang lagi duun tung kabukiran. ¹⁷Kung tinu pay kawutan yang uras ang atia ang duun dag kakarung tung sagpaw yang balay nang pagpalimasma^o,

---

ⁿ **24:15** Yang naula ni Daniel ang atii Daniel 9:27; 11:31; 12:11, baklu sambitay ni Ginuung Jesus, nagkamatuud dang lagi ta minsa tung takun ang 168 atiiing indi pa nagapangintau. Utru si atiiing duun da nagbalik tung langit, nagkamatuud si kang uman tung takun ang 70 atiiing pagkagewa yang siudad ang Jerusalem. Ig tung kauri-urian, tung pagintindi yang duma, magkamatuud si pa ka enged ang uman. Asan da nga basaay ta tung 2 Tesalonica 2:3-4 may tung Ipinagubligar 13:14-15. ^o **24:17** Yang kamatangan yang pamalay nira atii kanay, anday buwungan nang matuyuk-tuyuk, kung indi, pinaya.

kaministiran ang indi na ra kanugunun yang mga ekel-ekel na duun tung kakleran ang maning paranekan na pang eklan, kung indi, diritsyu ra ilem ang magparanek ang magpalaksu. ¹⁸Ya ka yang taung duun da kawutay tung kaluakan na, indi na ra ka balikan yang panlamig na duun tung balay na. ¹⁹Kanugun yang pagkabetang yang mga matung may yang mga talaana tung uras ang atia. ²⁰Magampuamu tung Dios ang indi matuun tung abagat yang ipagpalaksu mi ubin tung kaldaw ang nagipamaenay. ²¹Aganingenamu yeen ta maning tia ay natetenged tung uras ang atia durung pisan aglebat yang kaliwagan ang kumawut. Disti pa tung katebtewan ang atiating pagimu yang Dios tung kaliwutan ang asta ra ilem simanyan, indi pa nagapasaran yang kaliwutan ta maning tiag lebat. Maskin pa tung uras ang panalungaan, anda ray magdeeg tii. ²²Kung indi nganing padiputun yang Dios yang timpung atia, ya rang ya rang maspek da rin yang mga tau. Piru alang-alang da ilem tung mga taung pinagpilik na kang laging mga tauan na, ya ra kay ipagpadiput na. ²³Tung mga uras ang atia, kung aningenamu ta mga tau ang, ‘Uay, nani ra yang paganingen ang Cristo!’ ubin aningenamu nirang, ‘Uay atii ra!’, indiamu enged mananged. ²⁴Nagapaamanamu yeen ta maning tia ay tung mga uras ang atia may mamaglua rang mga tau ang ya ray mamagambu ang tanira unu ya ray yuung paganingen ang Cristo. May dumang mamaglua kang mga manigimu-imu ta bitala ang ya unu ay bitalang itinuwal yang Dios tung nirang ipalatay buat. May mga pruibang nganing ang maktel ang durug kabewereng ang ipalapus nira ugud pati mga taung pinagpilik yang Dios ang maging mga tauan na, tagaman da ka nirang dayaan kanung kayanan pa ka nira. ²⁵Papatandaan mi ta mupia yang inaningung atia tung numyu, ay pinakdekamu rang lagi yeen baklu magkarainabu. ²⁶Purisu kung aningenamu ta mga tau ang ‘Aliamu ra, yang paganingen ang Cristo duun da tung banwang kapas!’, indiamu enged magangay duun. Ya ka, kung aningenamu ta duma ang ‘Aliamu, takaa ra tung kakleran pantaluk!’, indiamu ka enged mananged. ²⁷Kipurki ta yuung paganingen ang Maninga Tau, kung maglekataw ra nganing, maintindian da tung bilug ang kaliwutan. Ay yang kaalimbawaan na maning pa tung kidlat ang kung suminggat da nganing, bistu rang pisan tung duwali magduwaling langit. ²⁸Basta maglekataw ra, indi mataluk tia. Magkapariu ra tung nagipananglit yang mga mamaepet ang kung ay pa unu may ayep ang patay indi unu mataluk ay natetenged duun ka unu pamaglanget ang pamagpatipay-tipay yang mga lamlam ang atiang pamamangan ta ayep ang patay,” maganing.

Natetenged Tung Paglelekateng Ni Jesus Tung Kaliwutan (24:29-31)

Marcos 13:24-27; Lucas 21:25-28

²⁹Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, “Tung uras ang atiang panalungaan, kung mataklib da nganing yang kaliwagan ang

atiang durug lebat, maning taa yang magkarainabu ang katulad ka tung napabtang tung kasulatan:

‘Yang kaldaw mangiklep da, pati yang bulan indi ra ka manadlaw.

Asta yang mga dumakel duun tung langit magkarataktak da. Bilang

yang tanan ang bagay tung kalangitan pampawaldangen da yang

Dios tung dating pagkarabetangen nira,’ maganing^p.

³⁰Pagkatapus may sasang pruibang maita tung langit ang ya ray magpailala ang yuung paganingen ang Maninga Tau maglekataw ra. Pagkatapus yang kadaklan ang mga tau maskin unu pang nasyunay tung bilug ang kaliwatan mamagtarangiten dang mamagpurukpukan tung mga debdeb nira natetenged indi kang lagi pamagpakbat tung yeen^q. Ay maitaw rang pisan nira ang yuug sasaay tung panganud ang liit tung langit ang yuu kag dawalay nirang duru rag kasusulaw yang pagkabetangung paggaraemen^r. ³¹Pagkatapus, tung uras ang atia may sasang turumpitang eyepen ta durug tunul ig panuwulunu yang mga angilung mamagliliwatan da tung bilug ang kaliwatan ugud panagpunun da nira yang tanan ang mga tauanung pinamiliku kang lagi ang duun mamanliit tung maskin ay pang kabiwinit-binitanay yang kaliwatan,” maganing.

Yang Magkarainabu Tung Uri Nagipananglit Ni Jesus Tung Panguruk

Yang Ayung Paganingen Ang Igus (24:32-35)

Marcos 13:28-31; Lucas 21:29-33

³²Numanyan, maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, “Pamaresmesan mi ra kanay ta mupia yang pananglitung naa natetenged tung ayung igus. Kung manaringsing da nganing yang mga sanga-sanga na ang magimpisa rang manguruk, nagaintindian mi rang makali rang kumawut yang tagkinit. ³³Maning ka tia yang kaalimbawaan yang tanan ang atiang nagkarasambitu ta nungayna. Ta yamu, kung maita mi ra nganing ang pagkarainabu ra, asan da ngaintindiy mi ang alenget da yang uras ang ipaglekatu, maning pa tung asanaw rag pagelat tung purta ang para magpakleraw ra^s. ³⁴Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, baklu magkarapatay yang kadaklan ang mga masigkanasyun ta numanyan, kung magkarainabu ra yang tanan ang atiang inulaw ta nungayna. ³⁵Matunaw yang kalangitan may yang katanekan, piru yang kumpurming nagibitalaw indi ra ka enged ang pisan matunaw,” maganing.

---

p 24:29 Isaias 13:10; Ezequiel 32:7; Joel 2:10, 31; 3:15 q 24:30a Zacarias 12:10, 14; Ipinagubligar 1:7 r 24:30b Daniel 7:13-14 s 24:33 “uras ang ipaglekatu.” Tung bitalang Giniriego, duruay linegdangan na. Yang sam bilug maning taa yang palaksu na: “uras ang ipagimpisa yang baklung panimpu.”

**Anday Nagakdek Kung Unu Pang Kaldaway Ang Ipaglekat Ni Jesus
Kung Indi Ultimu Ilem Ti Ama (24:36-44)**

Marcos 13:32-37

³⁶Numanyan maganing ti Jesus ang nagsugpat yang bitala na, “Ugaring ilem kung unu pang kaldaway ubin kung unu pang urasay ang ipaglekatu, anday nagakdek maski yang mga angil duun tung langit, maskin yuu pang paganingen ang Ana Yang Dios, kung indi, ultimu ilem ang nagakdek ti Ama. ³⁷Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay kung ya pa agari yang palaksu yang pagirisipen yang mga tau tung panimpu ni Noe, yang pisan yang palaksu na kung yuung paganingen ang Maninga Tau makaliaw rang maglekat. ³⁸Kipurki ating indi pa agakawut yang palempaan, baliwala ka ilem tung mga isip yang mga tau yang sintinsiang atiang magkakawut da tung nira. Yang pinadayunan nirang pinabilugan, ya ra ka ilem yang pagurubraen nira tung pangaldaw-kaldaw ang katulad ka tung pagparanganen nira may tung pagirinemen nira may tung pagkarasawaen nira may tung pagparakasawaan nira tung mga ana nira. Ya ra ka ilem tii yang inintindi nira ang asta ra ilem kinawut yang uras ang ipinagsaay na Noe tung parka. ³⁹Masapuan da ilem nira ang kinawutan da tanira yang palempaan ang atia ang ya ra kay nagakdan nirang tanan tung kalainan. Maning kang pisan tia kung uras dang yuung paganingen ang Maninga Tau maglekataw ra. ⁴⁰Ay tung uras ang atia, ipabetangu may durua nga tauan ang pamagubra tung kaluakan, yang sam bilug ya ray eklan yang mga angilung isagpun tung tanan ang mga tauanu. Yang aruman na, mabutwan da ka ilem asan tung karisguan. ⁴¹Ubin may durua nga bawayan ang pagtinawangay ta paggaling yang beyed yang trigu, yang sam bilug ya ray eklan yang mga angilu, yang katabyang na mabutwan da ka ilem asan tung kaliwagan. ⁴²Purusu papabtikamung pirmi ay indi mi nagakdekan kung unu pang kaldaway ang ipaglekatu ang yuu ka man ay Ginuu mi. ⁴³Naa wa ya ray sasang matinlung pademdeman mi. Yang sasang may balay, kung naskean na ra rin ilem kung unu pang urasay tung lawii ang ipagkawut yang takawan, binantayan na ra rin ang pinulawan yang balay na ugud indi ra rin mabangbangan ang mapakleran. ⁴⁴Purusu kaministiran ang ta yamu pirmiamung riparasiun tung ipaglekatu. Ay yuung paganingen ang Maninga Tau, kung maglekataw ra nganing, muya matuun tung uras ang nalimung-limung da tung mga isip mi yang pagparakbaten mi tung yeen,” maganing.

**Yang Mga Manigpadagen-dagen Nagipananglit Ni Jesus Tung
Turuwulun Ang Kataligan Yang Agalen Na May Yang Indi Na Mataligan
(24:45-51)**

Lucas 12:42-46

⁴⁵Maganing ti Jesus ang nagsugpat yang bitala na, “Yang sasang turuwulun ang kataligan ig abwat ta kinaisipan, ya ray nagapiaran yang

agalen nang magerekelen tung mga kaarumanan nang turuwulun ugud yay mamarti-parti tung nira yang mga pamangan nira ang kada kawutun yang ipagkaministiran nira. ⁴⁶Teed mi tiag kasadya yang isip yang turuwulun ang atia kung kawutan da yang agalen nang pagintindi tung itinuwul nang atia tung anya! ⁴⁷Iugtulu tung numyu, ya ray piaran yang agalen na tung tanan ang prupidad na. ⁴⁸Piru kung yang turuwulun ang atia belagan kataligan, maning taa yang nagasuma-suma na tung isip na: 'Aa, siguru mabuay pa kang mulik yang agalenu.' ⁴⁹Ang pagkatapus magintra ra pamalu tung mga masigkaturuwulun na ig pagustuan na ra ilem yang linawa na tung tanan ang masasabur ig magpakibarkada ra ka tung mga taung mga tarainem. ⁵⁰Pagkatapus numanyan inaling kawutan yang agalen na tung kaldaw ang inding pisan nabantay ang andang pisan ay laum-laum nang kumawut da. ⁵¹Anday dumang buaten yang agalen na tung anya, kastiguen na ang anday kategkaan na.^t Duun da ipaugpuay na tung mga taung pamagpakaayen-ayen kang lagi ilem. Duun da tanya magtarangiten ang magkaretket yang isi nang magpapinitinsia ang asta tung sampa," maganing.

May Nagipananglit Ni Jesus Ang Dapat Pirming Riparasiun Yang Mga Tauan Na Tung Ipaglekat Na Maskin May Nagaawalaan Na (25:1-13)

25 ¹Numanyan maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, "Kung maglekataw ra nganing, yang palaksu yang paggaraemen yang Dios ay maning taa tung ipananglitung naa. May sasang kumbira ig may sam puluk nga daralaan ang mamagpasakep da tung kumbira yang aruman nirang darala. Anday дума, namagpanaw ra ang para mamagpakigbagas da tung sasang laliing pangasawa". Anya-anyang kaas sinagekel-ekelay. ²Numanyan yang lima lisik yang mga pagirisipen nira, piru yang mga aruman nirang lima ka matandes yang pagirintindien nira. ³Yang limang naa ya ra aganingayung lisik ay maskin ekel-ekel nira yang mga kaas nira piru indi ra nangapagrisirba ta lana' ang ipagkal nira tung mga kaas nira. ⁴Yang mga aruman nirang lima ka, ya ra aganingayung matandes ay belagan ilem ang ekel-ekel nira yang mga

^t 24:51 "kastiguen na ang anday kategkaan na." Tung bitalang Giniriego, duruay linegdangan na. Yang sam bilug maning taa yang palaksu na: "tigbungon na ra ilem ta sabli." ^u 25:1 Yang ugali nira atii kanay ay maning taa. Yang baway belag yang pagelat tung balay na, kung indi, ya agiakday tung balay yang laliing pangasawa. Yang mamagkumpunya tung anya ya ra yang mga dangyan nang mga darala. Yang lalii tanya, duun ka manliit tung balay yang sasang ungkuy na, kasiraan da ka tanira yang dumang mga ungkuy na. Ay mamagpakigbagas da tung mga daralang pamagkumpunya tung binalayan ang para kasiraan da ka tanirang tanan ang mamansiangay ra duun tung balay yang ginikanan yang laliing pangasawa ang yay pagkumbiraan. ^v 25:3 Yang lanang atii, ingkelan tung mga burak yang sasang ayung paganingen ang olibo ang yag pegaay.

kaas nira, kung indi, pati mga parabtangan ang punuk ta lana, ekel-ekel ka nira. ⁵Adyus numanyan may naawalaan da yang pangasawa. Purisu nagkarapuyat da yang mga darala ta pagelat ang asta nagkaraalapan da dayun ta elek. ⁶Numanyan atiang tenganan da ta lawii, may nagkendal dang maganing, ‘Alistuamu ra, tani ra yang pangasawa. Bagasen mi ra!’ ⁷Atii dayun dang nangapuaw yang mga daralang namaglumpiu yang mga pabilu yang mga kaas nira ang para masigaak da. ⁸Pagkatapus maganing yang mga daralang naang lisik tung mga aruman nirang matandes, ‘Partiayami ka numyu tiang lana mi. Telengan mi wa, nagaparendgen da yang mga kaas yamen!’ ⁹Maganing kang nansituwal yang mga aruman nirang matandes, ‘Abee, maliwag da tia. Tama-tama ra ka ilem taa tung mga kaas yamen. Maayen pa, mangayamu ra kanay ilem duun tung tindaan ang mangalang.’ ¹⁰Numanyan atiang namagpanaw ra yang mga daralang atiang lisik ang para mamangalang da ta lana, nasubli ra yang pangasawa. Naang mga daralang riparasiun dang lagi, ya ray nanganunut tung anyang nangapasakep tung kumbira. Numanyan tung pagpakled nira tung pagkumbiraan, dayun dang siniraduan yang purta. ¹¹Buay-wuay ta gesye, asan da ka namansikawut yang limang nga daralaan ang atiang mga lisik. Sigi ra ilem yang pagguuy nirang maganing, ‘Duduy, duduy, paklerayami ka wa!’ ¹²Maganing yang pangasawang minles, ‘Iugtulu tung numyu, indiamu nagailalaw kung nainuamu pa.’ ” ¹³Numanyan pagkatapus yang pananglit ang atia, dayun dang sinugpatan ni Jesus yang bitala nang maganing, “Purisu ya ra ka man taang nagipaganingu tung numyu ang dapat riparasiunamu ra kang pirmi tung paglekatu. Ay indi mi ka man nagakdekan kung unu pang kaldaway ubin kung unu pang urasay yang ipaglekatu,” maganing.

May Nagipananglit Ni Jesus Kung Unu Pay Dapat Ang Impurtaen Yang Mga Tauan Na Mintras Pamagelat Tung Anyang Maglekat (25:14-30)

Lucas 19:11-27

¹⁴Numanyan maganing si ti Jesus ang nagsugpat, “Kung maglekataw ra nganing, yang kaalimbawaan yang mainabu ay maning taa tung pananglit ang naa. May sasang tau ang magliit da tung banwa na ang para magdistinu duun tung dumang lugar. Purisu baklu nagliit, pinampaguuyan na ra kanay yang mga turuwulun na ang pagkatapus ipinamiar na tung nira yang manggad na ang para ipapanaw nira. ¹⁵Yang sam bilug piniaran na ta limang liwu, yang sam bilug duruang liwu, ig yang sam bilug san liwu. Yang pagpiar na tung nira kumpurmi yang abilidad nirang sasa may sasa ang magerekelen. Numanyan pagkatapus ta piar, dayun dang nagliit. ¹⁶Numanyan yang turuwulun ang atiang piniaran na ta limang liwu, antimanung ingkelan na yang kuartang atiang ipinapanaw tung nigusyu. Yang pinakawut na, nagumintu ra ta

lima pa ka enged ang liwu. ¹⁷Maning ka tia yang binuat yang turuwulun ang atiang sam bilug ang piniaran na ta duruang liwu. Yang pinakawut na durua kang liwu yang umintu na. ¹⁸Piru yang turuwulun ang atiang sam bilug ang piniaran na ta san liwu, anday dumang binuat na, nagakad da ilem tung tanek ang duun da itampekay na yang kuarta yang agalen na. ¹⁹Nabuay ra, baklu naglekat yang agalen yang mga turuwulun ang atia. Pagkatapus dayun dang nagrindikuinta tung nira. ²⁰Pagpalenget yang sam bilug ang piniaran na ta limang liwu, dayun dang nagintriga tung agalen na yang kuartang atia, pati yang umintu nang lima kang liwu. Maganing tung agalen na, 'Ameey, limang liwu yang ipiniar mu tung yeen. Ia, pati yang lima kang liwu ang tubu na, atia ra ka.' ²¹Maganing ka yang agalen nang minles, 'Maayen! Talagang yaway sasang baling turuwulun ig kataligan. Kumus pagpailalaa rang maskin gesyeng kantidad mataligana, purisu numanyan piarana si ka yeen ta mas dakulong kantidad. Magpalgura ra tung kasadyaanung naa.' ²²Pagkatapus yang sam bilug sing atiang piniaran na ta duruang liwu, ya si ay nagpalenget tung agalen nang maganing, 'Ameey, duruang liwu yang ipiniar mu tung yeen. Ia, pati yang durua kang liwung tubu na, atia ra ka.' ²³Maganing ka yang agalen nang minles tung anya, 'Maayen! Talagang yaway sasang baling turuwulun ig kataligan. Kumus pagpailalaa rang maskin gesyeng kantidad mataligana, purisu numanyan piarana si ka yeen ta mas dakulong kantidad. Magpalgura ra ka tung kasadyaanung naa.' ²⁴Pagkatapus yang sam bilug sing atiang piniaran na ta san liwu, ya si kay nagpalenget tung agalen nang maganing, 'Ameey, yang nagaskeanu tung nuyu, yawa sasang durug lepes ang tau. Pagpakinawanga tung indi mu pinakabedlayan. Pagpakaayena tung indi mu pinaturukan ta ulas mu. ²⁵Purisu ya ra kay inleranu tung nuyu, ay muya kung unu ray buaten mu tung yeen. Purisu anday dumang binuatu, itinaluku ra ilem yang kuarta mung itinampek tung tanek. Ia, atia ra ka yang kuarta mu ang indi ka nabuinanu.' ²⁶Maganing ka yang agalen nang minles, 'Abaa, yawa, inutilang turuwuluna! Duruag katatamad! Paganinga ka palang nagakdekan mu ang yuu pagpakinawangaw tung indi pinakabedlayanu, maskin yang indi pinaturukanu ta ulasu ya ka. ²⁷Ig disir yang dapat da rin ang binuat mu, baskin idinipusitu mu ra ilem yang kuartaw tung bangku ugud tung pagbaliku, maeklanu pa ka rin pati tubu na. Atii ra rin.' ²⁸Pagkatapus dayun dang nanuwul yang agalen na tung mga turuwulun nang duma ang maganing, 'Ala, eklan mi ra tung anya yang kuartang atia. Ipakdul mi ra asan tung aruman nang may sam puluk ang liwu. ²⁹Ay ya pa agari, kung tinu pay maderep ang magpapanaw tung ipiniar tung anya, piaran pa ka enged ta mas pa ang asta dakulong pisan. Piru kung tinu pay pawaya-wayaen tung ipiniar tung anya, maski nganing yang gesyeng atiang ipiniar tung anya,

bawien pa ka enged tung anya. ³⁰Kung natetenged tung turuwulunung naang sam bilug ang nagluang inutil, iplek mi ra tung lua duun tung makiklep. Duun da magtarangiten ang magkaretket yang isi nang magpapinitinsia,' ” maganing.

Nagipananglit Ni Jesus Natetenged Tung Pagsirintinsiaen Na Tung Uri Ang Yang Mga Tau Papagbelagen Na Tung Duruang Grupu (25:31-46)

³¹Numanyan maganing si ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, “Ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, kung maglekataw ra nganing, durung pisan agkasulaw yang pagkabetangu ig yang tanan ang mga angil yay mga arumanu. Ya ray uras ang ipagkarungu tung puistuung maggaraemen da. ³²Panuwulunung yang mga angilung mamagpasagpun tung tanan ang mga tau tung bilug ang kaliwutan, maskin unu pang nasyunay ang para ipampatalunga tung yeen. Pagkatapus papagbelagenu tung duruang grupu ang katulad ka tung magbuwuateng yang sasang manigpastur tung mga kaayepan na ang yang mga karniru nagipablag na ka tung mga kambing. ³³Yang mga karniru asan da pinigay na tung ampir tung tuu na. Yang mga kambing asan da pinigay na tung ampir tung wala na. ³⁴Matapusu ra nganing ta pagpinig tung tanan ang mga tau, kumus yuu ray paggaraemen, panganingenu yang mga taung ampir tung tuuu ta maning taa: ‘Ta yamung pinakaayen da ni Ama, taniamu. Magintraamu ra pakinawang tung tanan ang kaayenan ang ya ra kang lagi ay ipinagsimpan na para tung numyu disti pa atiang indi na pa nagaimu yang kaliwutan. ³⁵Kipurki atiang pagkasuwuku, pinapaanaw numyu. Atiang pagkakanalu, pinainemaw ka numyu ta wai. Maskin belaganaw pang kailala mi, ingkelanaw ka numyung pinadayun tung mga balay mi. ³⁶Atiang alang-alang da yang pagarawelenu, pinakdulanaw ka numyu ta awelu. Atiang paglaruu, inasikasuwaw ka numyu. Atiang pagkakalabusu, binisitaanaw ka numyung pinaiwan-iwanan,’ maningaw tung nira. ³⁷Pagkatapus yang mga tauanung kumpurming nagtuman yang kalelyagan yang Dios, ya ra mamanalimaan tung yeen ang maganing, ‘Abee, Ginuu, sanua pa ngaita yamen ang nasuwuka ang pagkatapus pinapaana yamen ubin naitaa yamen ang kinanala ang pagkatapus pinainema ka yamen ta wai? ³⁸Sanua pa ngaita yamen ang anday natiniran mu ang pagkatapus pinadayuna ka yamen tung balay yamen ubin naitaa yamen ang naalang-alanga ta pagawel mu ang pagkatapus pinakdulana ka yamen ta awel mu? ³⁹Sanua pa ngaita yamen ang naglaru ubin nakalabus ang pagkatapus binisitaana ka yamen ang pinaiwan-iwanan?’ maganing. ⁴⁰Pagkatapus yang matuwalu tung nira maning taa: ‘Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, atiang kada binuatan mi ta mga maning tia yang mga putulung naning pagtalig ka tung yeen, maskin araneke ang pisan ta pagkabetang, katimbang nang yuu ra kay binuatan mi,’ maningaw.

⁴¹“Pagkatapus panganingenu ra ka yang mga taung ampir tung walaw ang maning taa: ‘Ta yamung nagasintinsiaan da yang Dios tung kalainan, paawigamu ra taa tung yeen. Duunamu ra manalunga tung apuy ang anda enged ang pisan ay kapugdaw-pugdawan nang asta tung sampa ang ya kang lagi ay ipinagsimpan yang Dios para tung ni Satanas may tung mga angil ang namagpaturuwulun tung anya. ⁴²Kipurki atiating pagkasuwuku, indiw pinapaan mi. Atiating pagkakanalu, indiw ra ka pinainem mi ta wai. ⁴³Atiating anda ray naistarano, indiw ka pinadayun mi tung mga balay mi. Atiating naalang-alangaw ra ta pagarawelenu, indiw ra ka pinakdulan mi ta awelu. Atiating paglaruu, ubin atiating pagakalabusu, indiw ka binisitaan ming pinaiwan-iwanan,’ maningaw. ⁴⁴Pagkatapus ya mamanalimaan tung yeen ang maganing, ‘Abee, Ginuu, sanua pa ngaita yamen ang nasuwuka ubin kinanala ubin anday ray nadayunan mung balay, ubin naalang-alanga ra ta pagawel mu ubin naglarua ubin nakalabusa ang india ra ka tinabnuy yamen?’ agaaning. ⁴⁵Pagkatapus yang matuwalu tung nira, maning taa: ‘Tugtulu tung numyu yang kamatuuran, atiating kada indi mi tinawangan yang mga tauanung nani ang yay pinaglamku ming araneK ang pisan ta pagkabetang, katimbang nang yuu ra kay indi mi tinawangan,’ maningaw tung nira. ⁴⁶Pagkatapus yang mga taung atia, lalangan da yang Dios ang duun da enged mamanalunga tung parusa ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. Piru yang mga taung kumpurming nagtuman yang kalelyagan na, ya ray tugtan nang mamagpakigsapen tung anya ang asta tung sampa ang anda ka enged ang pisan ay katapus-tapusan na,” maganing.

Yang Mga Pari Pamagplanu Ra Kung Ya Pa Agaring Mapadeep Nira Ti Jesus (26:1-5)

Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53

26 ¹Taa numanyan atiating pagtapus ni Jesus tung pagparasanagen nang atia natetenged tung uras ang panalungaan, dayun na rang sinugpatan yang bitala na tung yamen ang nagapangugyatan na ta maning taa: ²“Nagaskean mi ra ka ang tung yaklung kaldaw kumawut da yang pistang Taklib. Ya ray uras ang yuung paganingen ang Maninga Tau iintrigaw ra tung pudir yang mga tau ang para ipalansangaw ra nira tung krus,” maganing.

Pamagparaigu Yang Pamagerekelen Kung Ya Pa Agaring Mapaimatay Nira Ti Jesus (26:3-5)

Marcos 14:1-2; Lucas 22:2

³Simanyan tung uras kang atii duun tung balay ni Caifas ang yay paring pinkalandaw, pamagsaragpun da yang mga paring atiang

arabubwat ta katengdanan may yang mga pamagpakigmaepet tung banwa. ⁴Pamagurunta-untaan da tanira kung unu pay matinlung idyang gamiten ang para mapadeep nira ti Jesus ang anday durung taung makdek ang pagkatapus ipaimatay nira dayun. ⁵Agaaning tanirang pamagkeresen, “Indi ta ilem ituun tung pista. Muya magkagulu yang mga tau,” agaaning.

Ti Jesus Nagabuwukbukan Yang Sasang Baway Ta Paamut (26:6-13)

Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8

⁶Taa numanyan, ti Jesus tanya duun tung Betania tung balay ni Simon ang yang tukaw may laru na pa rin tung ulit nang makabiwiru. ⁷Numanyan may sasang baway ang nagpalenget tung ni Jesus ang may ekel nang midyu tung prasku ang yay punuk ta sasang paamut ang durug kamaal. Pagkatapus ya ray ibinukbuk na tung kulu ni Jesus ang pagpakigsadu^w. ⁸Numanyan pagkaita yamen yang binuat yang baway ang atia, ya ra pakulainay yamen. Agaaningami, “Abaa, gasta ra ilem tia! ⁹Kung ya pa rin ipalangay na tia, naita pa rin ta dakulung kuarta. Napamakdul-pakdul pa rin tung mga maliliwagan!” ¹⁰Simanyan pagkasiman ni Jesus, dayun dang nagbitala tung yamen ang maganing, “Aywat nagapakdulan mi ta pagliwegan yang isip yang baway ang naa? Durug tinlu yang binuat nang naa tung yeen. ¹¹Ay kung natetenged tung mga maliliwagan ang atiang nagaisip mi, maskin unu pang urasay matawangan mi ay taang pirmi. Piru ta yeen belagan ang maganing ang maskin unu pang urasay ang taanaw ang pirmi tung numyu. ¹²Ay tung pagbukbuk na yang paamut ang naa tung yeen, yang kaalimbawaanu maning pa tung patayaw rang lagi ang pagkatapus sinimpananaw rang lagi anyang pinaamutan ang para ilguraw ra tung leyang. ¹³Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, maskin ay pang banwaay tung bilug ang kaliwutan ang yang mga tau pampakawwutan da yang Matinlung Balita natetenged tung yeen, yang binuatan yang baway ang naa tung yeen mabalita ka tung mga tau ugud ya ray mademdeman nira tung anya,” maganing.

Pagprisintar Ti Judas Tung Mga Pari Ang Tanya Ray Magpadeep Tung Ni Jesus (26:14-16)

Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6

¹⁴Pagkatapus numanyan ti Judas ang Iscariote ang yay sam bilug tung yamen ang mga tauan ni Jesus ang sam puluk may durua, anday

---

^w 26:7 Atii kanay, kung dakulung bagay yang pagsararuan nira, yang pusisiun nirang pagsararuan, tumiliran tung mga kutyun ang sumuyuran yang mga brasu nirang wala ang yang mga kakay nira munatan.

dumang binuat na, nagangay ra duun tung mga paring atiang arabubwat ta katengdanan. ¹⁵Nagpakiksen da tung nirang maganing, “Pira pa wasu yang mapakdul mi tung yeen kung alimbawa mapadeepu ti Jesus ang para maintriga ra tung pudir mi?” Purisu binilangan da nira ta tulung puluk ang bilug ang kuartang atiang salapi. ¹⁶Purisu magimpisa tung uras ang atii, ti Judas ang naa pirmi ra ilem ang pagbantay ta ketat ang para mapadeep na ti Jesus.

**Pagpasimpan Ti Jesus Tung Pagsilibra Nira Tung Pistang Paganingen
Ang Taklib (26:17-25)**

Marcos 14:12-21; Lucas 22:7-13, 21-23; Juan 13:21-30

¹⁷Numanyan tung primirung sugud yang Pistang Nagipagpangan Ta Tinapay Ang Indi Pinaliskag, yaming nagapangugyatan ni Jesus, nagpalengetami ra tung anyang nagtalimaan ang maganing, “Ariami pa wasung balayay magsimpan yang iapun tang para silibraen ta yang pistang naang Taklib?” ¹⁸Maganing ka ti Jesus ang minles, “Magangayamu ra kanay duun tung siudad. May sasang taung sinambitu ra tung numyu. Yamu ra agaaning tung anya, ‘Yami minangayami ilem taa, ay yang tuyun ni Ameey tang paturuldukanen tung yaten, kinawut da unu yang uras ang itinipu yang Dios tung anya. Gustu na unu ang asan tung balay mu magsilibra yang pistang naang Taklib, kasiraanami ra ka unung nagapangugyatan na,’ ” agaaning ti Jesus tung yamen. ¹⁹Atii dayun da ka man ang tinuman yamen yang itinuwal ni Jesus ang atia tung yamen ang nagsimpan da duun ta iapun yamen ang magsilibra tung pista.

²⁰Numanyan atiang panlikarem da, ti Jesus nagpasintar da tung lamisaan ang para magyapun da, kasiraanami ra kang nagapangugyatan nang sam puluk may durua. ²¹Atiing pagsararuanami ra, maganing ti Jesus tung yamen, “Iugtulu tung numyu, may sam bilug tung numyu ang ray magtraidur tung yeen,” agaaning. ²²Pagkagngel yamen tia, inampayanami ra ta kapungaw yamen ang duru. Purisu masigtalimaanami tung anyang maganing, “Belagan ka siguru yuu, Ginuu, anu?” ²³Agaaning ka ti Jesus ang minles, “Anday dumang magtraidur tung yeen, kung indi, ya ra yang sasang dating kasaduu mismu ang pagpakidengan ka pa man tung yeen ang pagtekme tung sera^x. ²⁴Kung tung bagay, yuung paganingen ang Maninga Tau, imatayenaw ra ka man ang katulad ka tung naula natetenged tung yeen ang napabtang ka tung kasulatan. Piru yang taung naang magtraidur

---

^x 26:23 Sinambit ka tung Mga Karantaen 41:9. Atii kanay, tung ugali nira, kung tinu pay pirming kasadu mu, yang ilyag nang ianing lutuk ang pisan yang pagungkuyan mi. Purisu kung ya pay magtraidur tung nuyu, durung pisan agkasiit.

tung yeen, ya ray nagapanganugunanu ta mupia. Ay kipurki durug lebat yang talungaen na tung uri. Mas maayen pa rin ang indi ra ilem ipinangana,” maganing. ²⁵Atii nabnga ra ti Judas ang ya ra ka man mismu yang pagtimang magtraidur tung anya. Maganing tung ni Jesus, “Belagan ka siguru yuu, Rabbi, anu?” Maganing ka ti Jesus ang minles, “Yawa ka nganing ay paganing,” agaaning.

May Sasang Nagatukud Ni Jesus Ang Para Yay Ipausuy Na Tung Mga Tauan Nang Mamagdemdem Tung Anyang Nagpakugmatay Para Tung Nira (26:26-30)

Marcos 14:22-26; Lucas 22:14-23; 1 Corinto 10:16-17, 21; 11:23-25

²⁶Taa numanyan atiing sigi-sigi ra yang pagsararuan yamen, ti Jesus namisik da ta tinapay ang ya ray pinasalamatan na tung Dios. Pagkatapus, dayun na rang pinagpingas-pingas ang ipinarawat tung yamen ang maganing, “Ia, panganen mi ra. Atia ya ra taang tinanguniu,” maganing. ²⁷Pagkatapus dayun sing namisik ta sam basung binu ang ya si kay pinasalamatan na tung Dios ang pagkatapus dayun na rang ipinarawat tung yamen ang maganing, “Ia, ya ray pagbereles-belesan ming igmen. ²⁸Ay kipurki tia ya ra taang duguung ipaturuku ang para ya ray magpabaked tung sasang pagpakigpaigung tukurun yang Dios ugud asan da nga patawaray na yang dakeleng mga tau tung mga kasalanan nira. ²⁹Iugtulu tung numyu, ultimu ra ilem taa yang panginemu ta binung maning taang nagipagsilibra ta tung pistang naa. Piru kung kawutun da nganing yang uras ang ipagpabistu ra engaged ang pisan yang Dios yang paggaraemen na, magkasira-siraanita si kang magpakasadya tung tanan ang kaayenan na ang yay maning pa tung sasang igmen ta sing baklu,” maganing.

³⁰Pagkatapus ta pagiriapunan yamen ang atia, dayunami rang nagkantang nagdayaw tung Dios. Pagkatapus tia, dayunami rang naglampud ang nagpanaw duun tung bukid ang atiang durung mga ayung paganingen ang olibo.

Nagaula Ni Jesus Ang Yang Mga Tauan Na Mamalpas Da Tung Anya, Maskin Pa Ti Pedro, Ya Ka (26:31-35)

Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38

³¹Numanyan atiing panungulami ra tung bukid ang atia, maganing ti Jesus ang nagbitala tung yamen, “Numaan ang lawii maplekanamu ra ta ipagtalig mi tung yeen natetenged tung mainabu tung yeen. Aywa indiamu ra aningenu ay kipurki magkamatuuranita ra yang sasang ipinananglit yang Dios ang tukaw ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

‘Ilugutu ra yang manigpastur ang imatayen da ang pagkatapus magkarawasak da ka ilem yang mga karniru na,’ agaaning’.

³²Piru maskin pang maning tii ay mainabu, kung pabungkarasenaw ra nganing yang Dios, magtukawaw ra tung numyu duun tung Galilea.”

³³Maganing ti Pedrong nabnga, “Maskin yang kadaklan maplekan da ta ipagtalig nira tung nuyu, piru ta yeen indiauw ka engaged maplekan!” maganing.

³⁴Maganing ti Jesus ang minles, “Aa Pedro, iugtulu tung nuyu, numaan ang lawiing naa, baklu manuluk yang manu, maklua ra kang magingwara tung yeen.”

³⁵Maganing ka ti Pedrong tuminuwal, “Maskin ipaunungaw pa tung nuyung imatayen, talagang indiauw ra ka engaged magingwara tung nuyu,” maganing. Asta yaming kadaklan maning ka tia yang nabitala yamen.

**Yang Nagipagampu Ni Jesus Natetenged Tung Pinitinsiang Atiang
Nagatalunga Na (26:36-46)**

Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46

³⁶Taa numanyan ti Jesus dayun dang nagangay duun tung lugar ang pagguuuyan tung Getsemani, kasiraanami ra ka. Maganing ti Jesus tung yamen, “Taanamu ra ilem kanay ngarung. Mangayaw pa kanay tani tung tukaw-tukaw ang para magampuaw,” agaaning.

³⁷Numanyan yang ingkelan nang pinanunut, ya ra yang mga aruman yamen ang ti Pedro may yang mga ana ni Zebedeong atiang durua. Numanyan ti Jesus inampayan da ta kapungaw nang duru ig naliwagan da ta mupiang pagisip.

³⁸Maganing tung mga aruman na, “Agampayanaw ra ta kapupungawenung duru. Arus pa ilem muntuk yang linawaw. Taanamu ra ilem kanay magelat ang magpakipulaw,” maganing.

³⁹Numanyan pagpatukaw-tukaw ni Jesus ta gesye, ya rag papadagpa tung tanek ang pagampu ang maganing, “Amaw, kung maimu ilem tung nuyu, ipataklib mu ra ilem tung yeen yang pinitinsiang naang nagatalungaw. Piru maskin pang nagapagbitalaw ta maning tii, belagan yang yeen ang kalelyagan ay matuman, kung indi, yang nuyu,” agaaning.

⁴⁰Numanyan pagbalik na tung mga aruman yamen ang atiang tulu, kawutan na, naa pala mga elek da. Purisu dayun na rang inaning ti Pedro ang “Abaw, ba tia Pedro, maskin sang uras da ilem indiamu ra nasarang ang nagpakipulaw tung yeen ang para mapakiununganaw ra rin numyu tung kaliwaganung naa?”

⁴¹Magpulawamu ra ta ustung magampu ugud indiamu ra madeegan ta tuksu. Tung bagay nagaskeanu ang durung gustu ming manguntiel tung tuksu, piru nusias ilem dereegenamu pa yang kaluluwayen mi,” maganing.

⁴²Utru si, nagpaalawid-lawid si ti Jesus tung nira ang nagarampuen sing uman ang maganing, “Amaw, kung

---

† 26:31 Zacarias 13:7. Maayen pang ikumpalar tung 26:56.

talagang indi ka engaged maimu ang indiw pasaran yang pinitinsiang naang nagatalungaw, tay yang kalelyagan mu yay matuman,” maganing. ⁴³Pagkatapus pagbalik na si tung mga aruman yamen ang atiang tulu, kawutan na, mga elek si ka engaged ay dereegen da yang puyat nirang duru. ⁴⁴Utru si binutwanan na sing nagpalawid-lawid ang nagarampuen si ta yaklung bisis ang maning ka tia yang ipinagampu na. ⁴⁵Pagkatapus pagbalik na si tung mga tauan nang atia, dayun na rang inaning, “Ba tia, elek mi rang elek! Ustu tiang pamaenay mi! Kinawut da yang uras ang yuung paganingen ang Maninga Tau iintrigaw ra tung pudir yang mga taung malalain. ⁴⁶Ala, magbungkarasamura, ay magpanawita ra. Uay, naa ra yang pagtraidur tung yeen,” maganing.

Yang Pagpadeep Ni Judas Tung Ni Jesus (26:47-56)

Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:3-12

⁴⁷Numanyan, atiang indi pa nganing nagatapus ta pagbitala ti Jesus, asan da ka man nakawut ti Judas ang sasa ka pa man tung yamen ang sam puluk may durua ang nagapangugyatan na. Sam paluyugan da tanira yang mga taung buntun ang pamagekel-ekel ta mga geed may mga palu. Ay pinanuwul da yang mga paring arabubwat ta katengdanan kasiraan da ka yang mga pamagpakigmaepet tung banwa. ⁴⁸Atii pala, yang pagtraidur ang naa, may sasang sinyas ang ipinaske na rang lagi tung mga kaarumanan na ang maganing, “Kung kumawutita ra nganing duun, yang taung ara-araanu, maganingamu ya ra tia. Deepen mi rang lagi,” agaaning. ⁴⁹Purisu pagkawut ni Judas duun, diritsyu rang nagpalenget tung ni Jesus ang nagbugnu tung anyang maganing, “Mupiang lawii asan, Rabbi!” Pagkatapus dayun na ra ka man ang inaraan. ⁵⁰Maganing ti Jesus ang minles, “Aay ungkuy, ya ra taa yang inangay mu?” maganing. Numanyan pagkaara-ara ni Judas tung anya, diritsyung pinalengtan yang mga kaarumanan nang dineep. ⁵¹Atii may sasang aruman yamen^a ang ya ray napanlawut yang geed nang napanibat tung sasang turuwulun yang paring pinakaabwat ang pagkatapus yang talinga na ra ka ilem ay nalampung. ⁵²Pagkatapus dayun dang sinambeng ni Jesus ang inaning, “Eey, itageb mu ra tiang geed mu. Kipurki yang kumpurming paggamit ta matarem, matarem ka yang mapatayan na. ⁵³Aywa, indi mu nagaskean ang kung magpatawangaw ilem tung ni Ama, antimanung patuwulanaw ra anya tung mga angil ang liniwu-liwu ang para mamagdipindir da tung yeen? ⁵⁴Ugaring kung magpatawangaw tung anya, ya pa agaaring magkamatuud da yang

---

^z 26:50 “Aay ungkuy, ya ra taa yang inangay mu?” Tung bitalang Giniriego puidi kang maning taa: “Ala, ungkuy, kung unu pay inangay mu taa, kalien mu ra.” ^a 26:51 Kung basaen ta yang Juan 18:10, asan da ngaskeay ta ang ti Pedro tia.

sasang napabtang tung kasulatan natetenged tung yeen ang yuu unu dapat ang pasaran ta maning ka taa?” agaaning. ⁵⁵Numanyan dayun dang nagbitala tung mga taung atiang buntun ang maganing, “Aywa yuu sasang ribildi ang yuu rag sulungay mi ta mga geed may mga palu ang para madeepaw numyu? Kaldaw-kaldaw duunaug kakarung tung palayas yang pagtuuan ang pinakalusung pagturuldukanen tung mga tau ang pagkatapus indiaw pa ka dineep mi? ⁵⁶Piru nagaskeanu ang nagkamaninganaw ra ta maning taa ay ugud magkamatuud da yang nagkarasulat yang mga manigula ang tukaw natetenged tung yeen,” maganing. Atii, yaming tanan ang nagapangugyatan na, dayunami rang namutwan tung anyang nagpalibri^b.

Magbistaen Da Ti Jesus (26:57-68)

Marcos 14:53-65; Lucas 22:54-55; Juan 18:13-14

⁵⁷Taa numanyan, ti Jesus ingkelan da yang mga taung atiang namagdeep tung anya duun tung balay ni Caifas ang yay paring pinakalandaw. Duun da kang lagi pamagsaragpun yang mga sagad may yang mga pamagpakigmaepet. ⁵⁸Numanyan ti Pedro tanya, ya ra ilem manikad tung ni Jesus, piru atii ra tung kauri-urian da ilem ang pisan. Numanyan pagkawut na duun tung balay ang atia, dayun dang nagpakled tung plasa-plasa na ang nagpakigkarung da tung mga guardia ugud mapaniiran na kung unu pay buaten tung ni Jesus. ⁵⁹Numanyan duun tung kakleran, yang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang intirung grupu yang mga usgadung pinakalandaw, ya ray pamagdilem ta mga taung magpetel ta malain tung ni Jesus ang para ya ray padatelan nirang mamagsintinsia tung anya ang dapat ang ipaimatay. ⁶⁰⁻⁶¹Maskin duru ra ka man ang mga taung namagsistigus ta kabuklian ang kuntra tung ni Jesus, piru anda pa ka enged ay pruibang bastanting naita nira ang para ya ra rin ay patielan nira. Pagkatapus atiiing patapus-tapusun da yang pagsiristigusun, may durua nga tauan ang namanalunga ang maganing, “Yang taung atia naggel da yamen ang pagbitala ang kayanan na unung gewaen yang pagtuuan ta tung Dios ang pinakalusu ang pagkatapus tung seled ilem tulung kaldaw, kayanan na ka unung mapakdengan si ta baklu,” agaaning^c.

⁶²Numanyan dayun dang kumindeng yang paring pinakalandaw ang nagtalimaan tung ni Jesus ang maganing, “Ta, unu pay matuwal mu tung nagibangdan tung nuyu yang duruang atia?” ⁶³Piru ti Jesus

^b 26:56 Yang pamutwan nirang atia tung anya, ipinaske na rang lagi tung 26:31.

^c 26:60-61 Sinupaldit da nira yang inaning ni Jesus, ay yang aning na ya taa: “Ala, kung diaduen mi yang pagatiniran nang naa, puidi ka, piru tung seled tulung kaldaw pakdanganu si ka ta baklu.” (Juan 2:19)

indi nagliing-liing. Purisu dayun sing inaning yang pari ang “Buinu, papanumpaena ra kanay yeen tung aran yang Dios ang makagagaem. Iugtul mu tung yamen kung yawa ka man yang paganingen ang Cristo, bilang yang Ana Yang Dios ang paganingen.”⁶⁴ Maganing ka ti Jesus ang minles, “Yawa ra ka nganing ay paganing. Tung dumang uras, yuung paganingen ang Maninga Tau, maitaaw ra numyung tanan ang yuug kakarung tung tepad yang Dios ampir tung tuu na ang pagkatapus kung maglekataw ra nganing taa, maitaaw ra ka numyung yuug sasaay tung panganud ang liit tung langit^d.”⁶⁵ Pagkagngel yang paring pinakalandaw tia, anday dumang binuat na, ya ra bakbakay na yang awel ang pagasuut na ay nasilag da ta duru tung itinuwal ni Jesus ang atia. Maganing tung mga kaarumanan na, “Ta, telengan mi, ya rag pagtiwakaway na yang pagkadios yang Dios! Ministir pang magdilemita pa ta sistigus? Nagngel mi ra ka mismu yang pagtiwakaw na.”⁶⁶ Ta, ya pa agari yang disisiun mi tung taung naa?” Maganing ka tanirang namansituwal, “Bagay ang pisan tung anyang ipaimatay ra ilem,” agaaning.⁶⁷⁻⁶⁸ Numanyan ti Jesus dayun dang linawayan yang duma tung ityura na ang pagkatapus pinagtarawangan da ka yang duma ta suntuk. Inintraan da ka yang duma ta dapal ang nunut da ka ta pagpapintu nira tung anyang maganing, “Ta, atiang bantug da ang yawa unu yang paganingen ang Cristo, abir, pintuen mu kung tinu pa tiang nagtigbak tung nuyul!” maganing.

Pagingwara Ni Pedro Tung Ni Jesus (26:69-75)

Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27

⁶⁹Balikan ta ra kanay ti Pedro asan tung lua ang ya pag kakarung tung plasa-plasa yang balay. Numanyan pinalengtan da yang sasang turuwulun ang baway ang binugnu ang, “Eey, midyu yaway sasang aruman ni Jesus ang nakaang taga Galilea!”⁷⁰ Piru ya ra magingwara ti Pedro duun ka pa man mismu tung pagtaralungan nirang tanan. Maganing, “Indi ilem nagaintindianu kung unu pay gustu mung ianing!”⁷¹ Pagkatapus dayun dang nagpauman ang nagpaampir duun tung may purtang magluluwaan tung karsada. Numanyan may duma sing turuwulun ang baway ang ya si ay naita tung anya ang pagkatapus nagugtul da tung mga aruman na ang “Uay, yang taung atia yay sasang aruman ni Jesus ang nakaang taga Nazaret!”⁷² Atii nagingwara si ti Pedro ang pinaugtunan na pa ta panumpa ang maganing, “Agsumpaanu pa tung aran yang Dios, talagang indi nagailalaw yang taung nakaang nagaaning mu kung tinu pa!”⁷³ Buay-wuay ta gesye, yang dumang atiang

---

^d 26:64 Inulit ni Jesus yang duruang taga ang napabtang tung kasulatan tung Mga Karantaen 110:1 may tung Daniel 7:13 ang ya ray nagpailala tung pagkabetang na tung uri.

kemdengan asan, ya si ay namagpalenget tung ni Pedrong namagbugnu ang maganing, “Eey, kamatuuran ka man ang yaway sasang aruman na. Anday dumang nagadeep yamen tung nuyu ya ra yang puntu yang pamitala mu.” ⁷⁴Numanyan ti Pedro dayun sing nanumpang uman ang maganing, “Sistigus tung pagkamatuud yang Dios ang yang taung nakaang nagaaning mi talagang indi nagailalaw. Parusaanaw pa yang Dios kung belagan matuud yang nagianingung atia.” Pagkaaning na tia, may manung nanuluk da. ⁷⁵Baklu ra nga demdemay na yang inaning ni Jesus tung anya ta nungayna ang maganing, “Baklu manuluk yang manu, Pedro, maklua rang magingwara tung yeen ang yuu pala indiaw nagailala mu.” Numanyan pagkademdem ni Pedro tii, diritsyu rang luminua ang nagintra ra tarangiten ang duru ra kang pagsurugaten na^e.

Ti Jesus Nagiintriga Ra Nira Tung Ni Gubirnadur Pilato (27:1-2)

Marcos 15:1; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32

27 ¹Atiing kaldaw ra, yang tanan ang atiang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang tanan ang atiang pamagpakigmaepet, ya ray namagurunta-untaan kung ya pa agari yang pagpaimatay nira tung ni Jesus. ²Purisu anday dumang binuat nira, namagkalalangan da ang ti Jesus gapusun dang guyurun duun tung ni Gubirnadur Pilato ugud iintriga ra nira tung pudir nang ipabista.

Yang Paneget Ni Judas (27:3-10)

Mga Binuat-buatan 1:18-19

³Taa numanyan ti Judas ang naang nagtraidur da tung ni Jesus, pagkaintindi na ang tanya pinagsintinsiaan da nira tung kalainan, napaginesel da. Purisu dayun na rang ibinalik yang kuartang atiang tulung puluk ang bilug ang salapi tung mga paring atiang arabubwat ta katengdanan may tung mga pamagpakigmaepet. ⁴Maganing tung nira, “Nagkasalananaw ra tung binuatanung atia tung anya ang ya ra traidurayu yang sasang taung anday kasalanan na ang ya ra kay magakdan na tung kamatayen na,” maganing. Maganing ka tanirang namagtimalas, “Unu pay kalalabten yamen asan? Bala ra tung nuyu!” maganing. ⁵Pagkagngel ni Judas tia, dayun na rang ibinurrag yang kuartang atia asan tung palayas yang pagtuuan ang pinakalusu ang pagkatapus diritsyu rang nagliit duun tung nira ang nagpanaw. Numanyan anday dumang binuat na, nagbitay ra ilem tung sadili nang nanaget.

⁶Numanyan yang kuartang atiang ibinurrag na, dayun dang inuup yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan. Maganing tanira, “Eey,

^e 26:75 Balikan ta yang nabitalaan ni Pedro tung 26:35.

yang kuartang naa ibinayad tung linawa ta sasang tau. Purisu balawag tung lai ta ang malaket pa tung kuarta tang pundung pagatuwud para tung pagtuuan tang naa,” maganing. ⁷Numanyan pagkatapus nira ta pagparaigu nira natetenged tung kuartang atia kung unyen pa nira, ya ray ingkelan nirang ipinangalang tung tanek yang sasang manigbuat ta urun. Ay yang gustu nira tung tanek ang atia, ya ray buaten nirang simintiriua para tung mga taung taga duma-rumang nasyun ang belagan mga masigka Judio nira. ⁸Purisu ang asta ra ilem simanyan yang lugar ang atii ya ray paganingen ang tanek ang inalang yang ibinayad tung linawa ta sasang tau. ⁹Purisu duun da ka nga matuuray yang sasang ipinaula yang Dios tung ni Jeremias ang sasang manigpalatay yang bitala nang tukaw ang maganing,

“Pagkatapus ingkelan da nira yang kuartang atiang tulung puluk ang salapi ang ya ra ka man ay prisiung pinagiriguan yang dumang mga masigkanasyun tang mga Israel ang para ibayad nira tung linawa na. ¹⁰Pagkatapus ya ra kay ipinangalang nira tung tanek yang sasang manigbuat ta urun ang katulad ka tung sinambit ni Yawi tung yeen,” maganing^f.

Yang Pagbista Ni Gubirnadur Pilato Tung Ni Jesus (27:11-14)

Marcos 15:2-5; Lucas 23:3-5; Juan 18:33-38

¹¹Numanyan ibalik ta ra kanay tung ni Jesus ang duun dag kekdeng tung katalungaan yang Gubirnadur ang pagpabista. Maganing tung anya, “Ta, unu pay idiklara mu? Matuud ang yawa yang Adi yang mga Judio?” Maganing ka ti Jesus ang minles, “Yawa ka nganing ay paganing.” ¹²Numanyan yang mga paring atiang arabubwat ta katengdanan may yang mga pamagpakigmaepet ya si ay namansisublang ang namagbangdan tung ni Jesus. Piru maskin unu pay nagibangdan nira tung anya, indi kang pisan nagiwek-iwek. ¹³Purisu numanyan dayun sing inaning ni Gubirnadur Pilato ang “Aywa india ra natuwal? Indi mu nagagngel yang nagibangdan nirang atia tung nuyung durug dakel?” ¹⁴Piru ti Jesus tanya inding pisan natuwal tung anya may san tagang bitala, ang ya ra kay naberengan yang Gubirnadur ta duru.

Nagipatugay Ni Gubirnadur Pilato Ti Jesus Tung Kalelyagan Yang Mga Tau (27:15-26)

Marcos 15:6-15; Lucas 23:13-25; Juan 18:39-19:16

¹⁵Naang ti Gubirnadur Pilatong naa, may ugali na ang kada kawutun yang pistang atia, may sa nga prisuan ang magpalpasan na. Kumpurmi ka

---

^f 27:10 Yang mga bitalang atia, duun ngaeklay ni Mateo tung isinulat ni Jeremias (Jeremias 32:6-15; 18:2-6; 19:4, 11) pati tung pira pang tagang isinulat ni Zacarias (11:12-13).

ilem yang nagaleyagan yang mga tau, yay palpasan na. ¹⁶Numanyan tung uras ang atii, may sasang prisung bantug ang durug iseg ang yay nagaranan tung ni Barabbas. ¹⁷Purisu tung pagsaragpun yang mga taung atiang buntun duun tung katalungaan ni Gubirnadur Pilato, dayun na rang tinalimaan ang inaning, “Tung durua nga tauan ang naa, ay pay nagaleyagan ming yay palpasanu? Ti Barabbas u ti Jesus ang naang paganingen ta duma may ruma ang Cristo?” agaaning. ¹⁸Napagtalimaan da yang Gubirnadur ta maning tia, ay gustu na ra rin ang balawagan na yang pagasikad yang may mga katengdanan ang atia. Ay kipurki nagaskean na ra kang lagi ang anday dumang ipinagintriga nira tung ni Jesus tung pudir na, kung indi, yang pagkirimunun nirang subra tung anya.

¹⁹Numanyan atiating ti Pilato pagkarung da asan tung kakarungan nang atiang dati kang laging pagusgaran na, kinawutan da ta tuyun yang kasawa na ang maganing, “India ra enged magpasanyug tung pamagkuntra tung taung atiang anday kasalanan na. Kipurki tan lawii naliwaganaw ra ta durung pagisip tung tinalakinepu natetenged tung anya,” maganing. ²⁰Ugaring ilem naang mga paring arabubwat may naang mga pamagpakigmaepet, ya ray namagsulsul tung mga taung atiang buntun ang ti Barabbas ang atia ya ray ingalukun nira tung ni Pilatong palpasan na ang pagkatapus ti Jesus ya ra kay ingalukun nira tung anyang ipaimatay na.

²¹Taa numanyan dayun sing nagtalimaan yang Gubirnadur tung nirang maganing, “Tung nirang durua nga prisuan, tinu pay nagaleyagan ming palpasanu?” Maganing ka tanirang namansituwal, “Ti Barabbas!” ²²Maganing ka ti Pilatong minles, “Ay ti Jesus ang naang paganingen ta duma may ruma ang Cristo, ya ra ilem unyayu?” Yang tuwal nirang tanan, “Ipalansang mu ra ilem tia tung krus!” ²³Maganing si ti Pilatong minles, “Aywa? Unu pang kasalananay ang binuat na?” Atii mas pang dinulangan nira yang paglelpaken nirang pamansianing, “Ipalansang mu ra ilem tia tung krus!” agaaning. ²⁴Numanyan pagkasiman ni Pilato ang kung ireges na pa yang anya, muya mamagkagulu ra ta mupia yang mga tau, anday dumang binuat na, dayun dang nagpaekel ta wai ang pagkatapus nangugas da dayun yang mga kalima na asan mismu tung katalungaan yang mga tau. Pinanuntan na ka ta pasanag ang maganing, “Tandaan mi naa. Ta yuu, anda ray panuwalanu tung kamatayen yang taung naa. Tung numyu ra dilemay!” ²⁵Maganing ka tanirang tanan ang namagtimales, “Ee, yami ray manuwal tung kamatayen na pati mga ana yamen!” maganing. ²⁶Purisu numanyan anda ray dumang binuat ni Pilato, ti Barabbas ang atiang nagaleyagan nira, ya ray pinatuwulan nang palpasan da. Piru ti Jesus tanya, ya ray pinaburdunan^g na baklu iintrigaay na tung mga sundalu ang para ilansang da nira tung krus.

---

^g 27:26 Atii kanay, yang nagagamit nirang pamurdun ulit ta ayep ang sineray-seray ang pinadpetan ta mga duli may mga timla.

Ti Jesus Nagatagaman Da Ta Intrimis Yang Mga Sundalu (27:27-31)
Marcos 15:16-20; Juan 19:2-3

²⁷Taa numanyan yang mga sundalung pagapanuwul yang Gubirnadur, dayun da nirang ingkelan ti Jesus ang ipinakled tung balay ang dakulu ang yay pagistaran yang Gubirnadur. Pagkapakled nira, pinagtaripukpukan da nira yang kadaklan ang mga kaugpuan nirang mga sundalu. ²⁸Numanyan yang binuat nira tung anya, pagkaluas nira yang awel na, pinaablan si nira ta awel ang lagwas ang mapula yang kulay na ang midyu tung suruutun ta mga adi. ²⁹Pagkatapus namangkel da ta mga balagen ang kalarangan ang ya ray binuat nirang binakurung ang isinuklub tung kulu ni Jesus, bilang kuruna. Pagkatapus pinapgesan ka nira dayun ta bastun-bastun tung kalima nang tuu ang buat na pa ya ray pagpailala tung kagaeman yang pagkaadi na. Pagkatapus tia, dayun da nirang pinagluud-luuran tung katalungaan na ang purus ilem tung intrimis ang maning pa tung panggalang. Pagkatapus ya ra aganingay nirang “Basi pa ra ilem ang malawig ka yang kabui mung Adia yang mga Judio!” agaaning. ³⁰Dispuis pinaglawayan da nira ang pagkatapus yang bastun-bastun ang atiang ipinapges nira tung anya, ya ray kinalaw nirang ipinamalu tung kulu na. ³¹Numanyan pagkatapus yang pagirintrimisen nirang maning tia tung anya, dayun da nirang linuas yang awel ang atiang tapel ang pagkatapus yang dating awel na ya si ay ipinasuut nira tung anya. Pagkatapus tia, dayun da nirang ginuyuran ang para ilansang da nira tung krus.

Yang Paglansang Nira Tung Ni Jesus Tung Krus (27:32-44)
Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27

³²Taa numanyan, tung paglua nira tung siudad, may nabagas nirang sasang taung taga Cirene ang yay nagaranan tung ni Simon. Ya ray pinagreges nirang pinapagsakan yang kawala yang krus ang pagasakan ni Jesus. ³³Numanyan nangakawut da tanira duun tung sasang lugar ang nagguguuyan tung Golgota ang yang linegdangan yang aran yang lugar ang atia ay kulu ta taung patay^h. ³⁴Numanyan ti Jesus pinainem da rin nira ta binung linaktan nira ta bulung ang durug pakit ang para disimuladu yang siit na. Piru pagkatimtim na, anday gustu nang manginemⁱ. ³⁵Numanyan dayun da nirang linuasan yang mga awel na ang pagkatapus ilinansang da nira tung krus. Pagkalansang nira, dayun

---

^h 27:33 Yang lugar ang atii kung distansiadua, ang telengan mu, maninga enged ang tabas ta kulu ta taung patay. ⁱ 27:34 Siguru pinangindian na natetenged anday gustu nang magpalipeng, kung indi, agwantaen nang tanan ang siit ang para talusun na rang pisan yang tanan ang pinitinsiang ilinugut ni Ama na tung anya.

dang namagburunutan ang para maintindian da kung unu pang pidasuay yang mga awel ni Jesus yang maeklan yang sasa may sasa tung nira. ³⁶Pagkatapus tia, namansikarung da ilem tanira asan ang namagbantay tung anya. ³⁷Tung tagbu yang kulu na may karatula ang itinaken nira ang yang nasulat asan ya ray nagpailala kung unu pay nagipagbandan tung anya. Ya taa yang isinulat asan: “Naa ti Jesus ang Adi yang mga Judio.” ³⁸Dispuis may durua ka nga ribildian ang iginapil yang mga sundalung ipinanlansang ka tung durua nga krusan ang ipinakdeng tung binit ni Jesus ang nagtimbang.

³⁹⁻⁴⁰Numanyan may mga taung pamagtaraklib-takliwan asan ang ya ray pamagkeyeng-keyeng ang pamagtagam ta insultu tung anyang maganing, “Ay ra? Yawang manggewa tung pagtuuan tang pinakalusu ang pagkatapus pakdeng mu si ta baklu tung seled ilem tulung kaldaw^j, abir, ilibri mu ra asan yang sadili mu! Kung yawa matuud ang paganingen ang Ana Yang Dios, abir, maglampura rang lagi asan tung krus!” agaaning. ⁴¹⁻⁴²Asta yang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang mga sagad tung mga katuwulan pati yang pamagpakigmaepet ya ka, namagtagam da ka ta insultu tung anya ang maganing, “Yang duma ipinampalibri na, piru yang sadili na pala indi na ra masarangan ang ilibri? Kung matuud ang tanya yang Adi yang nasyun tang Israel, dapat numaan ang lagi yag dawalay tang paglampud tung krus ugud asanita ra mananged tung anya. ⁴³Maganing panalig tung Dios, purisu dapat ya ray magpalibri tung anya kung talagang nagauyunan na. Tatal tanya mismu ay naganing ang tanya unu ya ra yang paganingen ang Ana Yang Dios,” maganing. ⁴⁴Asta yang mga ribilding durua ang atiang ipinagnan tung anyang ipinanlansang tung mga krus, namagtagam da ka ta insultu tung anya.

Yang Pagpakugmatay Ni Jesus (27:45-56)

Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30

⁴⁵Taa numanyan atiang pagkereng da yang kaldaw, nangiklep da yang intirung banwang atii. Baklu ngaulikay yang sadlaw na ang mga pagalas tris da yang apun. ⁴⁶Pagkatapus tung uras ang atii, ti Jesus napagkendal da ta tudu ang maganing tung bitala yamen ang Hinebreo “Eli, Eli, lema sabaktani!” ang yang gustu nang ianing, “Ay Diosu, Diosu, aywa pinawayaanaw ra ka ilem nuyu tani tung kalainan?” ⁴⁷Numanyan yang dumang kemdengan asan, pagkagngel nira yang inaning nang atia, ya ra aganingay nira, “Uay, ti Elias^k pala ya ray nagapangambayan na!” ⁴⁸Atii may sa nga tauan ang lagi-laging

^j 27:39-40 Balikan ta ra kanay yang 26:61 pati pasanag na ang asan da ka nga sambitay yang insultung atia. ^k 27:47 Ti Elias sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw tung nasyun nirang Israel. Dispuis ingkelan yang Dios ta bui tung langit. Dispuis ka naula ka ang tung uri ta kaldaw magbalik ang para magtawang tung nira.

naglaksung nangkel ta ipinalebleb na tung binung nangaklem da¹ ang asta tagmak da ta binu. Pagkatagmak da, dayun na rang isinakbet tung tumbung yang maninga tigbaw ang yay itinuluy na tung nganga ni Jesus ay tagaman na ra rin ang panutnutun. ⁴⁹Atii, maganing yang дума asan, “Abir kung angayen pa ni Elias ang bawien.” ⁵⁰Atii nagkendal si ta maknul ti Jesus ang ya ra kay pagkabuntuk yang linawa na. ⁵¹⁻⁵²Tung pagkabuntuk yang linawa na, yang kurtinang atiang nagipagsalaga tung kuartung pinakasagradu duun tung pagtuuan ang pinakalusu, ya ra nga bakbak tung kasubngan na, manliit tung abwat, utas da ang asta tung sidsiren na. Pati yang kaliwutan nayegyeg da ka tung uras ang atii, asta yang mga batung padir nagkarabelak da ka, pati mga leyang ang pinanluguran tung mga patay nagkaraabrian da ka. Durung mga tauan yang Dios ang nagkarapatay rang tukaw ang ya si kay nangabuing uman. ⁵³Purisu namansilua ra tung pinanluguran tung nira. Tung pagkabui si kang uman ni Jesus ya ra kay pagpakled nira tung Jerusalem ang yay paganingen ang siudad ang sagradu. Pagkatapus durung mga taung nagkaraita tung nira. ⁵⁴Numanyan duun tung pinakdengang yang mga krus, yang kapitan yang mga sundalung atiang piniaran yang Gubirnadur may yang mga aruman nang atiang pamagbantay tung ni Jesus, pagkasinti nira yang yegyeg ig pagkaita nira yang dumang nagkarainabung makabewereng, pinamalayan da tanira ta eled nirang duru. Maganing tanirang nangabnga, “Yang taung naa talagang ana yang Dios^{m!}” ⁵⁵Dispui duun tung tukaw-tukaw durung mga baway ang pamagpaniid tung tanan ang pagkarainabu. Ya ra ka man yang mga baway ang namagpakignunut ang namagpadagen-dagen tung ni Jesus atiang pagliit na duun tung Galilea ang para magangay ra duun tung Jerusalem. ⁵⁶Asan ka tung nira ti Mariang taga Magdala may ti Mariang nanay na Santiago ni Joseⁿ may yang kasawa ni Zebedeo^o.

Nagipalgud Da Yang Tinanguni Ni Jesus Tung Leyang (27:57-61)

Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42

⁵⁷Numanyan atiang apun da yang kaliwutan, may sasang manggaranen ang taga Arimatea ang nagkawut da duun tung Jerusalem ang yay nagaranan

---

¹ 27:48 Ya ray irinemen ang kadagmitan ang nagainem yang mga sundalung atiang taga Roma, ay baratu ig makaling malinga-linga tung kanal. ^m 27:54 Yang may bitala taa, ya ra yang mga taga Roma. Tung pagirintindien yang kadaklan tung nasyun nira, duru unung mga dios-dios ig ang kaisan pangasawa yang дума tung mga baway tung katanekan ang pagkatapus may mga ana nira. Purisu puiding maning ka tia yang pagpabetang nira tung ni Jesus. Ugaring tung pagintindi ni Mateong nagsulat yang librung naa, ti Jesus talagang ya ra ka man yang paganingen ang “Ana Yang Dios” bilang yang paganingen ang Cristo ang ya ray pinilik yang Dios ang maggaraemen tung nasyun nira. ⁿ 27:56a Ikumpalar tung Mateo 13:55. ^o 27:56b Yang aran na puiding ti Salome ang sinambit tung Marcos 15:40. Ti Zebedeong atia ya ra yang tatay ni Santiago durua ni Juan ang yay lugud tung mga taung pinangugyatan ni Ginuung Jesus ang sam puluk may durua (Mateo 4:21).

tung ni Jose. Tan taa pa, tanya sasa kang nagpaugyat tung ni Jesus. ⁵⁸Ti Joseng naa, diritsyu rang nagangay duun tung ni Gubirnadur Pilato ang nagingaluk tung anya kung puinding itugut na tung anya yang tinanguni ni Jesus ang para ipalgud na tung leyang. ⁵⁹⁻⁶⁰Purisu nagkalalangan da ti Gubirnadur Pilato ang yang tinanguni ni Jesus itugut da tung anya. Purisu dayun dang ipinatangtang ni Joseng pinasawed-saweran ta awel ang makulit ang matitinlung klasi ang pagkatapus itinuwul na rang ipalgud da tung sasang leyang ang baklu pa ka ilem ang ipinabangbang na tung batung padir. Pagkapalgud da tung leyang, dayun na rang itinuwul ang paligdan da yang purta na ta sasang batung dakulu ang pinasaging binilug ang para matakepan da. Pagkatapus, dayun dang nagliit. ⁶¹Simanyan ti Mariang naang taga Magdala may ti Mariang naang sam bilug, ya ray namagpabutwan duun tung pinanluguran tung ni Jesus ang kumarungan tung talunga yang leyang.

**Yang Pinanluguran Tung Ni Jesus Nagapaguardian
Nira Ta Mupia Tung Mga Sundalu (27:62-66)**

⁶²⁻⁶³Numanyan pagkapangayag ang ya ra ka yang kaldaw ang nagipamaenay tang mga Judio, naang mga paring arabubwat ta katengdanan pati naang mga Pariseo, ya ray namagpakigkesen tung ni Gubirnadur Pilato. Maganing tung anya, “Maginuung Gubirnadur, nagademdeman yamen ang atiing bui pa yang mandarayang atia, may sasang ibinitala na ang tanya unu mabui si kang uman tung yaklung kaldaw. ⁶⁴Purisu kung magpauyuna ra ilem tung yamen, magkalalangana ra ang yang pinanluguran tung anya paguardian da ta mupia ang asta malampas yang tulung kaldaw ugud indi mapakleran yang mga taung pinangugyatan nang takawen yang tinanguni na, ang pagkatapus mamagbawalitaen da tung mga tau ang tanya unu nabui si kang uman buat. Ay kung maabir tia, deeg na pa atiing primirung pagdaya na ang tanya unu yang paganingen ang Cristo,” maganing. ⁶⁵Maganing ka ti Pilatong minles, “Ala, atia ra ka yang mga sundalung mamagguardia. Pangkelan mi ra duun tung pinanluguran tung taung atia. Ya ray pabantayan mi tung nira ta mupia ang kumpurming kayanan ming rimidyuan,” maganing. ⁶⁶Purisu numanyan dayun dang namansiliit ang namansiangay duun tung pinanluguran tung ni Jesus. Pagkatapus yang batung atiang itinakep ya ray pinabuatan da nira ta talandaan ang para maintindian da nira kung may nagtagyu. Pagkatapus itinalig da nira tung mga sundalung atiang pinabantayan.

**Natetenged Tung Pagkabui Si Kang Uman Ni Jesus Tung Yaklung
Kaldaw (28:1-10)**

Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10

28 ¹Taa numanyan pagkataklib da yang kaldaw ang atiang nagipamaenay ang baklu pa ilem agpandiklat yang sagiid tung

primirung kaldaw tung seled yang sang linggu, bilang kaldaw ta Linggu^p, ti Mariang naang taga Magdala may ti Maria kang naang sam bilug, ya si kay namagbalik duun tung pinanluguran tung ni Jesus ang para mamanginsapu si. ²Numanyan may maktel ang yegyeg ay natetenged tung sasang angil ang tinuwul yang Dios ang magparanek duun ang pagkatapus dayun na rang pinaligid yang batung atiang itinakep tung pinanluguran ang ya ra ka man dayun ay pinamdungan na. ³Durug kasusulaw ang telengan ang maning pa tung kidlat, pati yang awel na maninga sipsak agkakulit. ⁴Numanyan yang mga sundalung atiang pamagbantay, pagkaita nira tung anya, durung pagpangerel nira natetenged tung eled nirang subra. Pagkatapus dayun da ilem ang namansitumba tung tanek ang maninga patay ra.

⁵Numanyan dayun dang nagbugnu yang angil tung mga baway ang atiang durua ang baklung nansikawut ang maganing, “Ta yamu, indiamu ra mageled. Nagaskeanu ang yang nagadilem mi taa ti Jesus ang ilinansang tung krus. ⁶Anda ra taa ay pinabungkaras da yang Dios ang katulad ka tung inaning na. Palengetamu ra kanay tani. Telengan mi wa yang pinagpalwugan tung anya. ⁷Pagkatapus pakaliamu rang mangay duun tung mga taung nagapangugyatan nang panganingen ang ti Jesus binui si kang uman yang Dios ang pagkatapus numanyan nagtukaw ra tung nira duun tung Galilea. Purisu duun da ka tanira mamanikad tung anyang para magirita si ka tanira. Buinu, tandaan mi ta maayen yang itinuyunung atia tung numyu,” maganing. ⁸Purisu numanyan namagapura ra ka man tanirang namagliit duun tung pinanluguran tung ni Jesus. Maskin pangetabketawan da ka man ta mupia natetenged tung naita nirang atia, piru durung pisan agkasadya yang mga isip nirang pamagralaksuan ang para magbawalitaen da tung yamen ang pinangugyatan ni Jesus. ⁹Numanyan tung pagralaksuen nira, unawis ti Jesus mismu ya ray nagpakigbagas tung nira. Maganing tung nirang nagbugnu, “Mupiang kaldaw tung numyu!” Pagkatapus dayun da nirang pinalengtan ang pinggesan tung mga kakay na ang nunut da ka ta pagluud nira. ¹⁰Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na tung nira, “Indiamu ilem mageled, aa? Angayen mi ra kanay yang mga putulung panganingen ang tanira kaministiran dang mamansiangay ra duun tung Galilea ugud duunami ra magirita,” maganing.

**Yang Paetad Yang Mga Pari May Yang Mga
Pamagpakigmaepet Tung Mga Diguardia Natetenged
Tung Nainabu Tung Tinanguni Ni Jesus (28:11-15)**

¹¹Taa simanyan mintras pamansiangay ra yang mga baway ang atia duun tung mga tauan ni Jesus, yang dumang mga sundalung naang

---

P 28:1 Tung pamilang nirang mga Judio, impisa tung kaldaw yang Linggu matapus tung kaldaw yang Sabadu, sang linggu ra.

pinapagbantay tung pinanluguran tung ni Jesus, ya ray nansibalik tung siudad ang namagugtulun da tung mga paring atiang arabubwat ta katengdanan natetenged tung tanan ang nagkarainabu. ¹²⁻¹³Numanyan dayun dang namagsaragpun tanira yang mga pamagpakigmaepet ang namagparaigu. Pagkatapus ta pagparaigu nira, dayun dang namagpakdul ta bastanting kuarta tung mga sundalung atia ang nunut da ka ta paetad tung nira ang maganing, “Kung tinu pay manginsapu tung numyu, yamu ra ilem agaaning ang yang tinanguni na tinakaw ra ta lawii yang mga taung pinangugyatan na ang ya ray nangasubli tung elek mi. ¹⁴Kung alimbawa mabalitaan da ni Gubirnadur, yami ray balang mangerengan para tung numyu ang ta yamu anday kasalanan mi ugud anda ray mabegbegan ta mga kulu mi para tung anya,” maganing. ¹⁵Kapurisu pagrisibi nira yang kuarta, inusuy ra ka man nira yang kumpurming ipinaetad tung nirang namagbawalitaen. Purisu ang asta ra ilem simanyan maning ka man tia yang nagibalita-walita yang mga masigka Judio ta.

Yang Panuwul Ni Jesus Tung Mga Tauan Nang Mamagparakawutun

Yang Matinlung Balita Natetenged Tung Anya (28:16-20)

Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23;

Mga Binuat-buatan 1:6-8

¹⁶Numanyan yaming pinangugyatan ni Jesus ang sam puluk may sasa, nagangayami ra ka man tung Galilea, duun tung sasang bukid ang ya ra kang lagi ay ipinaske ni Jesus tung yamen tan taa pa ang para duunami ra magbaragas. ¹⁷Pagkaita yamen tung anya, maskin indi pa nagasigurung pisan yamen ang ya ra ka man ti Jesus, dayunami ra ka engaged ang nagluud ang nagtuu tung anya. ¹⁸Pagkatapus dayunami rang pinalengtan nang inaning, “Yang tanan ang bagay maging tung kalangitan, maging tung katanekan man, luwus dang ipinabtang yang Dios tung pudiru. ¹⁹Purisu magliliwutunamung magparakawutun natetenged tung yeen tung tanan ang nasyun tung bilug ang kaliwutan ugud mapakdulan da ta lugar nirang magsuku ra tung yeen ang para maging mga tauanu ka. Kumpurming tinu pay magsuku tung yeen, ya ray benyagan mi ugud asan da nga pananglitay na ang tanya nagpagaem dang matuud tung ni Ama may tung yeen ang paganingen nang Ana na may tung Espiritu Santo ang yami ra ka man ay may anya tung anya. ²⁰Dispuis panuldukan mi ka dayun ta mupia ang mamagtuman yang kumpurming itinuwulu tung numyu. Yang tanan ang atia ya ray prusigiran mi ay yuu mismu ay magpakigsasa tung numyung pirmi ang asta kawutun da ilem yang uras ang ipagtapus yang Dios tung panimpung naa,” maganing duun ti Jesus.